

تصویر ابو عبد الرحمن الکردي

نویز و پویشیه کانی

نامادہ کرزنی عبد الرحیم طه فتح المبین

منتدی اقرأ الثقافی

www.iqra.ahlamontada.com

نویز و بیستیه کانی

ناماده کردنی

عبدالرحمن طیفج البین

دسه نه رک، محمد حاجی په شید مور پر پی، جاپ کراوه

۱۹۸۶ - ۱۴۰۶

روی جلد : در رنگ (آبی و زرد)
نام کتاب : نویز و پیوسته گانی
ثاماده کردنی : عبدالرحمن طه فتح المبين
ناشر : کتابفروشی محمدی - سقر
تیراژ : ۳۰۰۰ پـرگ
چاپ : نیکنام - تبریز
لینوگرافی : تصویر - تبریز

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قَدْ افْتَلَحَ الْمُؤْمِنُونَ • الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ •
 وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ • وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ
 فَاعِلُونَ • وَالَّذِينَ هُمْ لِلْفُرُوجِ حَافِظُونَ • إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ
 أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ • فَمَنْ ابْتَغَى
 وَرَاءَ ذَلِكَ فَوُثِّقَ لَهُمُ الْعَادُونَ • وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ
 وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ • وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ • أُولَٰئِكَ
 هُمُ الْوَارِثُونَ • الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ •

صدق الله العظيم

سورة المؤمنون

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیشہ کی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
 « إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا »

ہرچہ اندہ ہم نووسراوہ شتیکی تازہ نی یہ کہ خوینہ رانی خاومن
 باوہی ہر دہستیان کہوتین ، وہ یہ کہم جارنی یہ کہ پڑلہ مسلمانہ کائمان
 ہم دیاری یہ بہ نرخہ یان پی گہشتین ۰۰۰ ومدلو دہرونیان پی خوش
 بہخت کردہی !!

لہہر تہوہ بہدیزایی پڑگار پینوس خہریکی تہوہ بیت باسی نویز
 بکات ہیشتا ہرگہمہ ، چونکہ نویز گہورہ ترین فہرمانی خواہر
 گولہ گہی ثانیی پاکی نیسلامہ خاومن بیرو باوہی پاک بیتاری دہر
 نابہی بہرامہر بہو لایہدانہی کہ باسی نویز یان گرتوتہ تہستو ہرہوہ کو
 چون لہشی نادمیزاد پینوستی بہخوار دہمہنی ہرہی وہ بہ پی خوار دہن نازیو
 گہشہ ناکات ، ہرہوہا نویز کردو باسی نویز خوار کی گیان و دہروونہ
لہہر کہستکدا نہ بیت مانای وایہ گیان و دہروونی تہمریت و لہجہمانی
تازہ لدا زیان بہسہر تہبلہ ، وہہر پینوسیتکیش بہگویری توانای
 خوی باسی تہم سہرچاوہ بہ نرخہ پیشگہش تہکات ، نیتہر جیگای پمخنہ
 نی یہ بق خوینہ رانی خوشہویست وہہر ہلہیہکو پمخنہ کی تیاہو
 تہمیدہ وارم بہچاویکی دلسوزانہوہ سہیر بکریت وہ لہی ناگادار بکرین ۔

پیغمہر - صلی اللہ علیہ وسلم - فہرمویہ نی « رَفَعَ عَنْ اُمَّتِي
 اَخْطَاَ وَالنِّسْيَانَ وَمَا اسْتَكْبَرُوا عَلَيْهِ » ۔

لہسہر داخوازی ہندئی لہقوتایی یہ تازہ پی گہیشتوہ کان ، وہ دہست
 نہ کہوتنی تہو نامیلگانہی کہ باسی نویز یان تیاہو سراوہ دہستم کرد

به نووسین له باره ی نوێزه وه ، هیوادارم جینگای په زامه ندی خوابن وه سوود
 به خش بیت بۆه موو خاوهن باوه پێک به گشتی وه به تایبه تی نه لوانه ی
 که به باوه پێکی بۆلایینه وه پوو به پوو قوتابخانه که ی پێغه مبه ر - صلی الله
 علیه وسلم - ههنگاو یان هه لکرتووه وه نهم دیاری یه به نرخه یشکه ش بێ
 به هه موو لاوێکی باوه پ بۆلایین که ژیا نیان ته رخا ن کردوه بۆ فێر بوونی
 پێبازه که ی پێغه مبه ری نیسلا م صلی الله علیه وسلم .

والسلام' علیکم ورحمة الله وبرکاته .

عبدالرحمن طه فتح المبین

سلیمانی مزگوتی سلیمانی دووهم

گرنگی نوێز له ئایینی ئیسلامدا

له ئایینی خاویزی ئیسلامدا گه‌وره‌ترین په‌لداروه به‌نوێز، نه‌و پێژه‌ی بۆ‌نوێز دیاری کراوه نه‌داروه‌ته‌ پایه‌کانی قری ئایینی ئیسلام؛ چون‌که به‌ندایه‌تی خوا به‌بێ نوێزکردن سوودی نی‌یه‌، خ‌وای په‌روه‌ردگار له‌ قورئانی پیرۆزدا فه‌رموویه‌تی: «إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَّوْقُوتًا» (١) واته‌: به‌پاستی نوێز له‌ سه‌ر مسلمانان فه‌رزی‌که به‌ستراوه به‌کاتی تاییه‌تی‌یه‌وه پێی‌یستی‌یه‌کی تاییه‌تی مسلمانانه به‌جێ هێنانی سه‌وله تاییه‌تی‌کی تردا نه‌فه‌رموویت: «فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخِذْ مِنْهُمْ فِي الدِّينِ» (٢) واته‌: نه‌گه‌ر نه‌و کافره بێ باوه‌پانه په‌شیمان بوونه‌وه له‌کفر و بێ باوه‌پی و نه‌کردنی نوێز، وه‌نوێزه‌کانیان به‌رده‌وام کرد و مه‌زه‌کاتی مالی خ‌وایان دا به‌هه‌زاران و بێ‌ده‌ستان نه‌وه‌له‌و کاته‌دا نه‌بێ به‌براته‌ن له‌ ئایینی ئیسلامدا چون‌که نه‌بێ وه‌به‌نده‌دامێکی ئایینی ئیسلام ژماره‌ نه‌کرتن. هه‌ندێ له‌زانایانی ئیسلام شه‌م تاییه‌ته‌یان کردوه به‌به‌ل‌که بۆ‌کافر بوونی که‌سانێک که‌نوێز به‌جێ نه‌هێنن و زه‌کاتی مه‌ال و سه‌ر و هه‌گیان نادهن. چون‌که تاییه‌ته‌که سه‌ م‌ه‌رجی سه‌ره‌کی تاییه‌تی بۆ بوونی ئاهه‌میزاد به‌ته‌نده‌دامێکی کۆمه‌لی موسلمانان، هه‌ر که‌سه‌یک یه‌کێ له‌و مه‌رجانه‌ی تاییانه‌ی به‌برای موسلمان نا‌ز مه‌یرێ و به‌ریاسای تاییه‌تی - انما المؤمنون إخوة - ناکه‌ویت.

وه‌ شه‌مش مه‌رجه‌کانی:

١ - ته‌وبه‌و گه‌پانه‌وه له‌تاوان و کرده‌وه‌ی بێ سوود.

٢ - به‌جێ هێنانی فه‌رزی نوێز.

١ - سورة النساء - آیه - ١٠٣ -

٢ - سورة التوبة - آیه - ١١ -

نهمه هلمووی پای زانایان بوو بهرامبهه به نو یژ نه کمر له بهر
 نه وهی نو یژ یه کهم فرمائی خواجه دراوه به سهر ئادمیزاددا له شعی
 - میعراج - دا پیویست کراوه ته سهر موسلمانان و شوین گهوتووانی
 قورئان و فلهموودهی پیغه مبهه - صلی الله علیه وسلم - وه نه بڼ نو یژ
 کردن هه بۆ نه ته وهی پیغه مبهه و ئیسلام پیویست کرا بڼ به لکو قورئان
 تیمان نه گه یینیت که نه ته وه کانی پیغه مبهه پتیشووه کانیش نو یژیان
 بووه جینگای نه وهی یه لیره دا به در یژی باس بکریت * له قورئاندا
 هاتووه له سهر زمانی هه زه تهی ئیبراهیم داوای له بهروه درگار کرد
 « رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَرَبِّی ذَرِیَّتِي » (۸) واته : خواجه بکه
 بهمروفتیکی نو یژ کهری ساغو هه ندی له نه ته وه کانیشم سوه ههروه ها
 له قورئاندا هاتووه خوای گهوره فرموویه تی به هه زه تهی موسا : « اِنْنِی
 اَنَا اللهُ لَا اِلَهَ اِلَّا اَنَا فَاعْبُدْنِی وَاَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِکْرِی » (۹) واته : نه و

۷ - له واته یه خو ینه ری به یژ بلیت نهی نه وه نی یه قورئانی پیروژ
 نه فرممووی « لَا اِکْرَامَ فِی الدِّینِ » واته - زۆره ملن و زۆر کردن
 له ناییندا نی یه - ئیتر به بڼی پای زانایانی ئیسلام نه م کوشتن
 و زیندان کردنه چی یه نه کمر یه کیک نو یژ نه کات ؟ ئیمه یش
 نه لښ : نه م ئایه ته بۆ نه وانه یه که هه له سهره تاوه موسلمان نه بوون
 و میان له سهر نایینتکی تر بوون وه کو ئایینی گاورو جووله که بۆ
 نه مانه زۆره ملن نی یه و زۆر یان لښ ناکریت که موسلمان بین
 به لکو تاره زووی خو یانه نه و ئایه ته ی سهر وه بۆ نه وانه یه که به یڼی
 سهر نامه « دفتر النفوس » موسلمانان و باب و با پیریان موسلمان بووه
 و ئیستا له نایینی ئیسلام هه ل که پاونه ته وه که واته هه لکه پاره کان
 « المرتدون » نه وانه ی که به ربه رده کانی ئایینی ئیسلام نه کهن بهر
 یاسای ئایه تی « لَا اِکْرَامَ فِی الدِّینِ » ناکه ون *
 لیره دا زانایان مه بهستیان هه لکه پاره کانه *

۸ - سورة - ابراهیم - آیه - ۴۰ -

۹ - سورة - طه - آیه - ۱۴ -

نگاهی که نه گریست بولانی تو گرنگی یه کس یه کس یه کس به پاستی من
 نه و خواهم که نامم - الله - یه کس شیای پورستن نی به بیجکه لهن ،
 مادام وایه به ندایه تی همر بوم بکه وه به تایه تی ناگاداری نوژه کت بکهو
 له کاتی خویدا به چزی بهینه بویادکردنی من وناو بردنی من هتا فراموش
 نه بن له باسی من وه همر وه ها له قورئاندا هاتوو هه هه که هه زه تی
 - عیسا - نازو نیعمه ته کانی خوا پیش چاو نه خات وه نه فرمودیت
 « وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا اِیْمًا كُنْتُ وَاَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ » ، « دمت »
 حیثا ، (۱۰) واته : هه زه تی عیسا فرمودی پورومردگارم بیرۆزی کردوم
 له همر شویتیکدا بم له سه زهوی یان له ناسمان وه فرمائی پیدوم که
 نوژه بکه و مزه کاتی دارایی بدم له سه زه تاوه هتا مردنم .

له قورئانی بیرۆزدا هاتوو که خوی گه وه په یمانی وه درگرت له به نی
 ئیسرائیلی یه کان بۆ به ندایه تی گردنیان که گه وه ترین خالی به ندایه تی
 یه که یان نوژه گردن بوو همر وه کو خوی گه وه نه فرمودیت « وَإِذْ
 اخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَآئِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا
 وَذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا » واقیموا
 الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ ، (۱۱) .

واته : باسی نه و کاته بکه بۆ به نی ئیسرائیلی یه کان وه بۆ موسلمانانی
 که له کت بۆ تی گه یشتنیان له حالی به نی ئیسرائیلی یه کانی سه رده می
 هه زه تی - موسا - وه په یمانیان ئی وه درگیرا که بیجکه له خوا به ندایه تی
 بۆ کس نه کن - لا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ - که ئیوه په رستنی غیری خوی
 جیهان ناکن وه کرده می چا که بکن به نه ندازهی ده سه لات له گه
 باوو کو دایکتانا وه له گه خزمانناندا وه له گه مندالی بن باووکا هه تیوه

۱۰ - سورة - مریم - آیه - ۳۱ -

۱۱ - سورة - البقرة - آیه - ۸۳ -

وه له گهل ههزاران و بئ دهمستاندا وه قسهی باش بگهن له گهل ئادهمیزادا
 تابهشاره زایی کردنیان بۆ چاگه وه ئه نوێزمی پێویست کراوه له سهرفان
 ومهزگانی ئهو مالهی که بریار دراوه به سهرفانا له سهرفهرمانی خوا
 به جێیان بهێتن .

وه ههروهما له ئورداندا هاتوووه خوی گهروه ڤوو به ڤووی
 پێغه مبهری ئیسلام گه له گهی فهرموویهتی : « وَاْمُرْ اَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ
 وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ
 لِّلَّذِي » (١٢) : فهرمان بهدانیشتوانی خانهدانی خۆت واته
 فهرمانیان بۆ بکه نوێز بگهن بۆ ئهومی همیشه په بوه دیتان به خواوه ببن
 ئهو نوێزانهشی بگهن به مۆسهک بۆ ڤووناک کردنهومی دلو دهروونتان وه
 خۆڤاگرتن له گاتی گهرو گرفت همشاکله دا خۆت بگه له سهرف نوێز کردن
 له شهو ڤۆژداو له گهرو ماو سهرفادا ، ئیسه - واته خوا - داوا ناکهین ڤۆزی
 خۆت ودانیشتوانی خانهدانی خۆت بهدی ، به لکو ئیسه ڤۆزی تۆیش و
 ئهوائیش ئه دهین دلی خۆت خاسی بکه له ههموو خه یالیک هه
 فهرمان بهرداری خوا بکه . وه بزانه که ئه نجامی باش له دنیاو له
 باشه ڤۆژ «قیامه» هه بۆ ئهوانه په که خۆیان نه بارێزن له تاوان
 وه ئامادهن بۆ بهجێ هێنانی فهرمانه گانی خوا .

گۆتایی گوفتاری پێغه مبهر - صل الله علیه وسلم - له گهل یاره گانی
 ئهوه بووه که فهرمانی پێداون بۆ پاراستنی نوێز فهرموویهتی - الصلاة -
 الصلاة - هه له بهر ڤۆزی نوێز پێشهوی ئیسلام فهرمان ئه دا به دایک و
 باوک و لق پرسراوانی مه دالان بۆ فێر کردنیان به نوێز له تمهنی سهوت
 سالییدا وه سهرف نهشتیان بکریت له تمهنی ده سالییدا وه له جێگهی خهوتن

١٢ - سورة - طه - آیه - ١٣٢ -

جیا بکرینهوه ، مروا صبیانکم بالصلاة لیستبح سینین ، واضربوهم
علیها لیستبح سینین ، وقرئوا بیئتهم فی المضاجع ، واته : فرمان
 بدمن به مناله کانتان به نویژ گردن له تمهه نی حوت سالیدا وه له تمهه نی
 ده سالیدا سهزده نشتیان بکن له سهز نویژ واته بیان ترسپتن به لیدان
بژ کردنی نویژ وه جیایان بکهنهوه له جینگای خهوتندا
 د ورد عن عبد الله بن عمر - رضي الله عنهما - أن
 النبي - صلى الله عليه وسلم - ذكر الصلاة يوما ، فقال من
 حافظ علیها كانت له نوراً وبرهاناً ونجاة يوم القيامة ومن
 لم يحافظ علیها لم تكن له نوراً ولا برهاناً ولا نجاة وكان يوم القيامة
 مع قارون وفرعون وأبي بن خلف ، (۱۳) واته : له عه بدوللای کوپی
 عومره وه - هزای خویان لوبن - ده گپنهوه که فرمویه تی باسی نویژ
 نه کرا پوژیک له خزمتی پیغمبر دا - صلی الله علیه وسلم -
 پیغمبریش فرموی هه که سیک پاریزکاری نویژ بکات نهوا نهو
 نویزه نه بن بپووناکی و به لکه له پوژی دوایدا وه پژگار بوونی
 خاوه نه گهی . وه نهو که سهی پاریزکاری نویژ له کات پووناکی و به لکه و
 پژگار بوونی بژ نیبه له پوژی دوایدا وه له پاشه پوژدا له گه ل قارون (۱۴)

۱۳ - رواه الامام احمد والطبرانی .

۱۴ - قارون په کتیک بووه له ههزارانی سهزده می - موسا - هات بژ لای
 سهزده تی - موسا - لوبی پاره یهوه دوعای چاکسی بژ بکات خواریزو
 پوژی بداتن ، سهزده تی موسا - زانیاری کیسیای لغزانی قارونی
 نیکر کرد قارون دهوله مند بوو سهزده و مالی که بیشته پله یه که
 زماره نه نه کرا وه کو غورغان بزمانی باسی نه کات سهزده تی موسا -
 داوای ده کاتی له قارون کرد به لام نهو به سهزده زماره کرد - خوا
 بردی به قولایی زهویدا به خوی و مال و سامانه که یهوه .

و فیرعون (۱۵) ثوبه یهیی کوپی خه لاف (۱۶) هین - وه نین عه بیاس -
 له پیتفه مبروه - صلی الله علیه وسلم - نه لئ - عری الاسلام و قواعده
 الدین ثلاث علیهن استس الاسلام من ترک واحدة منهن فهو بها
 کافر - حلال الدم - شهادة أن لا إله إلا الله - والصلوة المكتوبة
 وصوم رمضان - (۱۷) واته : داپیزراوه و پالوته کراوه نایینی پاکسی
 نیسلام له سنی شتی سهره کی ، بهو سنی شته . دامه زراوه نایینی نیسلام
 هدرکه سیک یه کئی لهعانه بهجن نه هینئ بین باومه «کافر» نه بیت به نایینی
 نیسلام :-

۱ - ووتنی ووشه شیعه هادته

۲ - خوین پشتن به نایوماو بهه لالی بزانی

۳ - نویزه فهرزه کان و پوزووی مانگی پهمه زان

هدرکه سیک یه کئی له سنی بنجینه نایینهیی تیا نه بیت به موسلمان
 نادرینه قه لوم . وه ههرومه پیتفه مبر - صلی الله علیه وسلم - نه فهرموی :
 « ليس الايمان بالتمني ولكن ما وفر في النفس وصداقة العمل وإن
 قوما غرتهم الاماني حتى خرجوا من الدنيا ولا حسنة لهم ، وقالوا نحن
 نحسن الظن بالله تعالى ، وكذبوا لو احسنوا الظن لاحسنوا
 العمل » (۱۸) واته : باومه به ناوات خواستن نایه ته دی باومه بریتی به
له وهی که جیگیر بیت له دل و دهروندا کرده وش نیشانهی راستی

۱۵ - فیرعون کا برایه کی ستمکار بووه داوای خوایه تی کردوه .

۱۶ - ثوبه یهیی کوپی خه لاف نه لاف له گوئی یه کی کافر کانی سهره می
 پیتفه مبر بووه - صلی الله علیه وسلم - زور نازاری پیتفه مبروه
 یارانی داوه .

۱۷ - رواء ابو یعلی باسناد حسن .

۱۸ - روی البخاری من حدیث انس مرفوعاً .

باوهره هه نديك بېر و باوهره پكې شه چاڼي ليليان هه يه پڼي بساي بوون
 به نيازي لهوهي كه به پڼ به چن هيناني فرماني خوا پزگاريان ته بيت له
 پوژي دواييدا هيويان لهوه يه نه گڼن نيمه بېرو باوهره پكې باشان هه يه
 به خوا . نه گهر فرمانبهر داريشي نه گڼن هه رليمان نه بوورئ، نه گهر نه مانه
 راستيان بگردايه نه بېرو باوهره كه ياندا كرده وهى جوانيان نه كرد ياساي
 خويان چاودپړي نه كرد ، درق نه گڼن له بانگه وازه كه ياندا والهزان
 نه مانى خوا به چاودپړاني له خسته نه چن و نه گورپئ هه تا تووشى پوژي
 په شى خويان نه پڼ نه گوانه تن نه گڼن . نه گهر كه سيك موچه خوربيت له
 مه لبه نديكا دانه ، به ته واوي فرمان و كاره كهى خوي به چن نه هينن نايا
 موچه ي انكانه ي بؤدياري نه كريت ؟ نه خيتر !! چونكه كارى خوي به چن
 نه هينانوه ، وه به پيرموي ياساي نه كرده هه چنده به بېرو باوهره پكې
 به تينه وه له گهل ياساي نيش كرده كهى بيت وه خوشه وريستى خوي
 به رامبهر به مه لبه ندى كاره كهى پيشان بدات .

ئينجا بزمان پرون بووه و پاداشتي خوي گوره نه گهل به چن
 هيناني ياسا كه يه تني كه تورگانه نه گهره ورو بېرو باوهره پي نادمه ميزاد
 هه روه كو قورئان نه فرموي : « مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ
 أَسَاءَ فَعَمَلُهَا وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِلْعَمَلِ » - سورة فصلت -
 ٤٥ - ٤٦ - وه خوا نه فرموي : « وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ
 فَسَأَكْتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا
 يُؤْمِنُونَ » (١٩) واته : لهوه لاسي هه زړه تني مووسادا خوي گوره فرموي
 ميهره بانيم گورشاده هه موو كه سيك و هه موو گيان له بهرئ نه كريت نه وه ،
 كم و كوپي تيدا نى به وه خوي گوره فرموي به هه زړه تني مووسا نه وه
 په حه ته م كه هه موو شيتك و هه موو كه سيك دانه گريئ به تا بيه تني نه چنوه وم

چی پتویسته پیتش ئەمەیی دەست بگریت

بە نوێژ ؟

بەر لە دەست بێ کردنی نوێژ چەند مەرجێک پتویسته بەبێ بەیەرموی کردنی ئەو مەرجانە نوێژ بەتالە ئەمانەش مەرجەکانن :-

۱ - پاک و خاوینی «الطهارة» : کە بریتی یە لە ناکو خاوینی لەش و

جەل و بەرگ و شوینی نوێژ کردنەگە .

۲ - داپۆشینی عەورەت «ستر المورة» : عەورەتی پیاو لە ئەژنۆوە هەتا

ناوکی داپۆشراو بێ نوێژەکی دروستە ، بەلام بۆ نافەرەت هەموو

لەشی ئەبێ داپۆشراو بێ بێجگە ئەدم و چاو و هەردوو لەبی دەستی

«الرسخ» ئەگەر نافەرەتێک نوێژ بکات و بێجگە لەوێ ناو برا

موویەکی بەدەرەووە بیت بیان بەرگەکی ئەنک بیت قەدەغەیی بپینێ

لەش ئەکات ئەو نوێژەکی بەتالە .

خوای بەرەوردگار لە قورئانی پیرۆزدا ئەفەرمووی : « وَقُلْ

لِلْمُؤْمِنَاتِ يَخْضِعْنَ مِنْ أَنْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا

يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى

جُنُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ » (۲۱) واتە :- ئەی پێغەمبەری

خۆشەمۆیست بفرەموو بەو نافەرەتانە کە باوەریان هێناوە پارێزگاری

چاویان بکەن لە تەماشای کردنی بێگانە وە عەورەتی خۆیان بپارێزن لە

لەزەت وەرگرتنی ناسەرعی ، وە دەری نەخەن بۆ تەماشای کردنی بێگانە

ئەو شوێنانەیان کە هۆی جوانی ئەوانە لە هەموو جۆرە خەشێک کە

خۆیانێ بێ جوان ئەکەن بێجگە لە وانەی کە چاوی پۆشی ئێ کراوە وەکو

۲۱ - سورة النور - آية - ۳۰ -

دهم و چاوو هەردوو دەست هەنا جومگەى نیتوان دەست و باسك
 وەبا سەرپۆشەگەیان بگەینەن بەبەرۆکیان بۆ ئەومى مل و سنگیان
 داپۆشن دووبارە ئەلیمەرە هزى جوانى خۆیان دەرئەخەن بۆ بیتگەنە
 بیتجگە لەرانەى کەچار پۆشیان نۆز کراوە وەگر مێرد، کانیان و باوکیان و
 کوپیان و ... هتد .

٣ - کاتى هاتنى نوێژ «دخول وقت الصلاة» : پێش هاتنى کاتى نوێژ
 نوێژ کردن بەتالە هەروەها دواى تەبەب بوونى کاتیش .

٤ - پوو کردنە پووگە «استقبال القبلة» : نوێژ ئەگەر پوو لە پووگە
 نەبێت بە بەتال ئەزمێررێت بیتجگە ئەتاتى شەپدا بەمەرجێک بۆى
 پێک ئەتەوێت پوو بکاتە پووگە دواى دا بەستن رووى لە هەر
 کوێ بیت زىانى نییە .

وہ خواہی گہورہ نہ قورئاندا ئەفەرمووی « قولْ وَجْهَکَ شَطْرَ
 الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا کُنْتُمْ فَوُجْهَکُمْ شَطْرَهُ » (٢٢) .
 واتە : ئە هەر شوێنێکدا بوون پووێ خۆتان هەلسوێنن بۆ
 - مسجد الحرام - کەعبەى پیرۆز مالى خوا ، وە ئە هەر وولاتیکدا
 بوون ئەى موسلمانان هەر پووێ خۆتان هەلسوێنن بۆلاى کەعبەى
 پیرۆز . وە هەروەها خواى گەورە ئەفەرمووی « وَاللّٰهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ
 مَا بَيْنَا تَوَلَّوْا فَنَسَمُ وَجْهَهُ اللّٰهِ » (٢٣) . واتە : خۆر هەلات و خۆر
 ناوا ئەزەمى دا هەمووی بۆ خوايە واتە زەمى بەلکەر هەموو جیهان مولکى
 خوايە . لە هەر شوێنێکدا پووێ خۆتان هەلسوێنن پوو بەپوو
 پووگە . ئەوە نەویدا ئامانج ئە پووکردنە لەپووگە بەدەست دێت ئیتر
 وەنەبێ پووکردنە پووگە بەستراپێ بەوە، کە هەر لە مژگەوتابن .

٢٢ - سورة البقرة - آية ١٤٩ - ١٥٠ -

٢٣ - سورة البقرة - آية ١١٥ -

چوونه سهر ناو

« او جاء احد منكم من الغائط » - المائدة - ۶ -

نایینی بهرزی نیسلام هموو خاوینی یه کی گرتقه تهستق ، وه نه داسه کانی به پاک و خاوینی پهروه رده ته کات وه یاسای قه شه نک و پتک و پتکی له هموو پرویه کی زیانه وه داناهو بزمرف هه له چوونه سهر ناویه به بگره هه تا چوونه ناوگزی . له پمویه پتله مبه ره - صلی الله علیه وسلم -

بۆ نهو کله ی که ته چته سهر ناو پتویسته قاجی چه بن پتشی بخت وه نه نزاو پاره وه به بخونیت :

« بسم الله اللهم اني اعوذ بك من الغيب والخبايا » .

واته : به ناوی خوا وه . خوایه من په نا ته گرم به تو له هموو شه یانی پیسی نیرومن - وه دواي هاتنه دمه وه پتویسته قاجی راست پتشی بخیریت وه نه سوپاس و ستایشه یتیت .

« غفراتك اللهم الحمد لله الذي اذهب عني الای وعلائي » .

واته : خوایه لئ بوردن له تو ره یه سوپاس و ستایش بۆ ناو خوایه ی لای برد له سهر من ناخوشی وه ته ندروستی بن به خشم ، که سیک که له ته دعب خانه بوو نابن یادی خوا بسکات وه ناوی به ریت وه یا کاغه زکی بن بن یادگردنه وه و ناوی خوی له سهر نووسرابن . ته بن له کاتی دانیشنی دا هتزی له شی بداته سهر لای چه بن و پروو له پروگ ته کات له دهشتا پیدا ، ته گهر له ناو ناوده ست خانه دا بوو زیانی نی به ، پتویسته خزی له خه لک دور بختا وه به گوئرمی پتویستی خزی له شی دمر بختا وه واژ له دواندن و گلنو و گژو خواردن به یتیت .

قه دهغه به له ناییندا میزو پیسای کردله ناو ناوی پهرومستاه وه ههروه ها له چنگی کۆبوونه وهی خه لکدا ، وه له زیر داری بهرداردا وه

لهزیر سیبهری دار و درختیگدا که خه لک له ژیریدا بهه سیبهرهوه ، وه
 سوننه ته بۆخو پاک کردنهوه لهسهه ناو دهست دهستی چهی به کار بهیتن
 وه ئه بن زۆر ووریایی به کار بهیتن لهخو پاک کردنهوه له میزو بیسای له بهر
 نهوهی که نوێزه کهمان دروست بن چونکه لهسهه فرمایشتی پیغمبهه
 - صلی الله علیه وسلم - سزای قهبر پهیدا ئه بن بههزی خو پاک نه کردنهوه
 له کاتی خویاک کردنهوه .

« عن - ابن عباس - رضي الله عنهما - انه قال : مر النبي
 - صلی الله علیه وسلم - بحائط من حيطان المدينة ابوكه فسمع
 صوت إنسانين يعذبان في قبورهما فقال النبي - صلی الله علیه
 وسلم - يعذبان وما يعذبان في كبير لم قال كان
 احدهما لا يستتر من بوله وكان الآخر يمشي باخميمه
 ثم دعا بعريضة فكسرها كسرتين فوضع كل كل فبئر منهما
 كسرة فقيل له يا رسول الله لم فعلت هذا قال - صلی الله
 علیه وسلم - لعن الله ان يغتف عنهما عالم قبيسا (٢٤) »

واته : له ئه بن عه بهسهوه - پهزای خویان له بیت - نه کتر نهوه
 پیغمبهه - صلی الله علیه وسلم - رابورد بهلای دیوارێک له دیواره کانی
 شاری مه دینهدا یان هه که گدا بیستی دهنگی دوو ناده میزاد له قهبره که یاندا
 سزا ئه دران پیغمبهه - صلی الله علیه وسلم - فرمووی سزا ئه درن
 بهلام سزا که یان لهسهه تاوانی که وره نییه ، ئهوانه ی له خزمهتیا بوون
 فرموویان - بهلن - ئه ی پیغمبهه ی خوا پیغمبهه - صلی الله علیه وسلم -
 فرمووی په کتیکان له بهر نهوه سزا ئه دریت خوی خاوی نه کردۆتهوه
 له کاتی میز کردنا ، نهوی تریان قسه هینهوه قسه بهر بهوه ، ئینجا داوی
 لقن داری کرد بۆیان هینا کردی به دوو که رتهوه ههه که رتیک لهسهه
 قهبریکان دانا ، ووتیان به پیغمبهه - صلی الله علیه وسلم - بۆچی
 وات کرد ؟ فرمووی بهه یوا ئهوهوه که سزا که یان سووک بیت مادام
 تهپایی لهم دوو ئه گدا بهیتیت .

غوسل

يەككى تر لە بەشەكانى پاڤو خاوينى بۆ بەجى هينانى نوێز شتى
هەموو لەشە لەكاتى لەش گرانيدا خواى ئەورە لەقورئاندا ئەفرەمووى :
« إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ » (۱) •

واتە : بە راستى خواى گەورە خۆشى ئەوێن ئەو كەسانەى
كە ئەگەر پەنەو بۆلای ئەوو تەوبە لەكوناھيان ئەكەن ، وە خۆشى ئەوێن
ئەو كەسانەى كە خۆيان بە پاڤو خاوينى پائەگرن • وە پێغمەبەر - دروودى
خواى لەسەربىن - ئەفرەمووى « الطَّاهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ » واتە :
پاڤو خاوينى بەشێكى باوەپە -

لەش گرانى « لەش پىسى » بەهۆى ئەمانەى خوارمەوێه :

۱ - هاتنەوى شەھوت - مەنى - بەھەر شتێوەكە بێت •

۲ - جىماع كردن « بەجى هينانى ئىشى ژنو مێردا پەتە » بائاویشى
نەپەتەو (غوسل) گردن ھەرى پێوستە •

۳ - مردن • غوسلى مردوو پیاوو ژن تيايدا بەشدەرن ، ئادەمیزاد
چ پیاوێن چ ژن كاتێك مرد پێوستە بشۆرێن بێجگە لەشەھىد بالەشیشى
گران بێت شتى ناوێ چوئە - ھەزەلە - كە یاریكى پێغمەبەر بوو -
دروودى خواى لەسەربىن - لەشەرى - ئوحددا - شەھىد بوو لەشى
گران بوو پێغمەبەر - دروودى خواى لەسەربىن - ئەفرەمووى « وَايْتِ الْمَلَائِكَةَ
تَفْسِيلَهُ » واتە : چاوم بەفرىشتە كەوت ئەيان شت واتە پێوست
بە شتى ناكات •

۴ - یزگار بوونى ئافرەت لە خەینى - ھەيز - ئافرەت كاتى ،اوەى
ھەيزى دوایى ھات ئەبى خۆى بشوات •

۵ - كاتێك ئافرەت یزگار بوو لە خەینى پاشى منداڵ بوون ئەبى
خۆى بشوات •

(۱) سورة البقرة - آية - ۲۲۱

٦ - لهو ئافره تهی که منالی له بی باخوینیشی نه بی هه پیتوسته

خۆی بشوات .

هه رجه گانی غوسل :

١ - هیتانی نیهت له کاتیگدا که ئاو نه کات به خۆیا واته له نیازی خۆیدا

باهه ری وای که ئه رکی لهش پیسی به سه رخۆی لانه بات .

٢ - لابر دنی هه موو پیسای یه که به لهشی بهوه .

٣ - که یاندنی ئاو به هه موو لهش .

شیتووی خۆشتنی پێغه مبه ر - صل الله علیه وسلم - :

« عَنْ عائشة زوجة النبي - صل الله علیه وسلم - أن النبي

- صل الله علیه وسلم - كان إذا اغتسل من الجنابة بدأ فغسل

يديه ثم يتوضأ كما يتوضأ للصلاة ثم يدخل أصابعه في الماء

فيتخلل بها أصول شعره ثم يصب على رأسه ثلاث غرف

بيديه ثم يفيض الماء على جلده كله » - رواه البخاري - واته :

هه زه تهی عانیشه دایکی مووسلمانان هاوسه ری پێغه مبه ر - صل الله علیه

وسلم - هه ره ووه تهی پێغه مبه ری خوا کاتیگ خۆی نه شۆرد بۆ لهش گرانی

دهستی یی نه کرد به کهم جار دهسته گانی نه شۆرد ، ئینجا دهست نوژی

وه که چۆن دهست نوژی نه گرت بۆ نوژی ، ئینجا به نهجی پیرۆزی نه خسته

ئاو ئاوه وه مووی لهشی پیرۆزی یی ته ره کرد به ته واوی ، ئینجا سێ مشت

ئاوی نه کرد به سه ریا ، ئینجا به ته واوی ئاوی نه کرد به له شیدا

به شیتووه یه کی گشتی . . ووتی « بسم الله » موغه ته له سه ره تایی

غوسله وه هه ره ها پێش خستنی لای راست به سه رلای چه پا .

● لهو شتانهی که قه ده که گراون به لهش پیسی بهوه

١ - نوێز کردن : خوا ی گه وه له قورئاندا نه هه ره ووی « فان کنتم

جنباً لظهورا » - المائدة - ٦ - واته : هه رکاتیگ دهستان کرد به

• **نویژم کردن نه گهر له شتان گران بوو خوتان بشون .**

۲ - توان کردن مالی خوا : که بهای پرز ، که ده غایه به لشی
گوانوه بکریه .

۳ - خويندلی قورغان و دمست يتومدانی : خوی گهوره له قورغانی
پروژدا نه فهرمووی « لا یتسه الا الظهرون تنزیل من رب
العالمین » الواقعة - ۷۹ - ۸۰ - واته : دروست نییه دمست بدیت
له قورغان بیتجکه موکسانهی که خاوبین چونکه نیروای بهروردکاری
جیهانه .

۴ - چو نه ناويزگوت : قده غايه به لشي گرانده به
هه رشي به كه بهت .

• - پڙو وگرځتن : مه ځگر په کتن ناري دهست نه کلویت نه تواني
ته به موم بکات هه نا ناري دهست نه کلویت •

● ئۇمۇستەنەبى كەلەندەغە گراون ئەسەر ئافرىدەتتى ھەيز دارو

مقالہ پورو

۱ - نوپز كړون وپوځوو كړنې .

۲ - خویندنی قورئان و دهست لېږداني .

۳- چرونه ناو مزگهوتهمه .

۱ - تعواف کردن مالی خوا (که عیه) •

• - جیماع کردن : خوی گه وره له قورتاندا نه لرمووی :

« وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَيْرِ قُلْ هُوَ الَّذِي فَعَّلْتُمْوَا النَّسَاءَ فِي الْخَيْرِ وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّى يَخْضَعْنَ فَلَا تَنْظُرْنَ فَلَا تَنْظُرْنَ فَلَا تَوْنَنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ » (٢٥) وَأَمَّا : لَمْ يَكُنْ يَتَغَيَّرُ خَوْشَهُ وَبَسَّاطَ

٢٥ - سورة - البقرة - آية - ٢٢١ -

لن ٺهڪن دهر باري حه يزي ڏنان كه چونهو جي لن بهيدا نهين ، بهرمو
 پيتيان كه خويني حه يز شتيكي قيزاوي به دي كه نار بگرن له ڙسه کانتان
 له کاتي حه يزدا نزيڪيان مه بنهوه به جيماع کردن هه ته خويان نه شون
 وهوسلي لهش پيس نه کن جا کاتي كه خويان پاڪ کردهوه بجه لايان
 جيماعيان له گمل بگن لهوشو يمهوه كه خوا فهرهاني داوه به راستي خوا
 نهو كه سانهي خوش نهويت كه ته به نه کن له کونا هو نهو كه سانهش كه
 خويان پاڪ نه كه نهوه لهشتي پيس و ناپهوا .

● گورته يڪ له باني نهوشتانهي كه پيسن

۱ - هدرشتيڪ شل بيتو مرقف سهرخوش بکات به پيس داننه ري
 له لايه نايي پاكي نيسلامه وه وه عهرق وهموو جوره خوار دنه وه يڪ
 كه ڙيري له ده ست نادميزاد بيسيتيتموه ، خوي کار به چن له قورناني
 پرورڏا نه فهرمووي « *انما انعم واليسر والانصاب والازلام رجس* »
 المائدة - ۹۰ - تادواي .

۲ - سهگو بهرازو بيتجوي همدو وكيان .
 ۳ - مرداره وه بو جگه له نادميزادو ماسو و گولله وه همدو خوينيڪ .
 خوي گوره له قورنانه نه فهرمووي « *هزمت عتليكم الميتة*
والدم والحم الخنزير وما اهل ليعير الله » واته : حزام گراهه
 له سهز تيره - نهی موسلما نه کان - خواردني گوشتي مرداره وه بو وه
 خواردني خوين وه گوشتي بهراز وه گوشتي نهو نازه لهي كه له کاتي سهز
 به پيتيا به ناوي خواهه سهز نه برئي به لکو بق مه بستيكي تر نهو نازه له
 سهز به برئي .

۴ - پشانه وه و کيم و زوخ له مهر له شيڪ دهرچن .
 • همرچي له پاش و پيتي نادميزاد بيتته دهر وه بيتجگه له ناوي
 شهروه تي نادميزاد ته مه پاڪه ، ميزي حنداليش كه خوار دن نه خواات

به شیری دایکی بژیت پاکه • شیر ووشکی قوتوو به خواردن
 نه میرویت به لام نه بن منداله که کوپیت نه گهر کچ بوو هه ریسه
 باخواردنیش نه خوات پیوست بهشتن نه کات به لام میزی مندالی که
 کوپیت به لاول لئ برژاندن نهو شوینه پاک نه بتهوه •
 ۶ - شیر نهو گیانداره که گۆشتی ناخوری به بیس نه درته
 نه لام بیتجه که نه نادمیزاد •

۷ - هر پارجهیه که گیانداره زیندوو بپریت به بیس دانه نرئ
 بیتهمبر - صلی الله علیه وسلم - نه نهمروی « مَا قَطَعَ مِنَ الْبَهْمَةِ
 وَهِيَ حَيَّةٌ فَهِيَ حَيَّةٌ » - ابو داود و ترمذی - دیوا به تیان کردوه -
 واته : نهو به شعی له نازهل جیسا بکریتهوه نه گهر نازه له که زیندو بیت
 به مرداره و بوو دانه نرئ • به لام خوری و موو ، و پدین نهوانه ی که
 گۆشتیان نه خوریت پاکن وه پیستی نازه لی مرداره و بوو پاک بکریتهوه
 به ده باغه (۲۶) به پاک دانه نرئ « روی - ابن عباس - ان رسول الله -
 ﷺ عَلَى شَاةٍ مِثْلَ فَقَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ - هَلَا اخَذْتُمْ اَهَابَهَا فَدَبَقْتُمُوهُ
 فَانْتَفَعْتُمْ بِهِ - » واته : بیتهمبر - صلی الله علیه وسلم - بیتهمبری
 به لای نازه لیتی مرداره و بووه وه فهره ووی به وانهی له دهمویا بوون
 بوجی سوود و مرنا کرن له پیسته که ی به هوی ده باغه وه (۲۷) •

۳۶ - ده باغ : شیره یه کی تایبه تی یه بو پاک کردنه و ی پیست به کار
 نه میزی به هوی دهمانه وه •
 ۲۷ - لیله دا که باسی نهو خواردن و خواردنه وانه کرا که پیسن مه بهستان
 خواردنیا نر یه بو نمونه نادمیزاد و ماسی و گولله ی مرداره وه
 بوو که به پاک دانه نرئ مه بهستان نهو نر یه که گۆشتیان
 نه خوریت و بیان نهوانه ی که پیسن ناخوردن مه بهستی نومه لیله دا
 نه وه یه که مرؤف خوی بیاریزیت لهم جوره شتانه که لهشیان و جل
 و بدرگی بهریان نه که ویت و بیان دهستان پیوه نه دات نه وه کو له نوژ
 بجیت که شویتکی لهشی بهر نهم پیسیانه کهوت پیوسته نهو
 شوینه بشوریت چرنکه نوژی نر یه •

● تیه‌موم :

تیه‌موم له ئاسان کردنی چەند یاسایەکی ئایینی پاکێ ئیسلامە .
 « ما یُریدُ اللهَ لِیَجْعَلَ عَلَیْکُمْ فِی الدِّینِ مِنْ حَرْجٍ وَلَکِنْ یُریدُ
 لِیُطَهِّرَکُمْ وَلِیُزَکِّیَ نِعْمَتَهُ عَلَیْکُمْ لَعَلَّکُمْ تَشْکُرُونَ » - المائدة - واتە:
 خۆی گەرە ئایەوێ کە ئەوێ «مُحَمَّه» بخاتە سەر تان بە جۆرێک ئازارتان
 بدات بەلام ئایەوێ کە پاکتان بکاتەو له لەش پێسی و بێ دەست نوێزی
 وه ئایەوێ دکتان پاک بکاتەو له فەسادی پەنامەکی و چلکی دەروونی وه
 خۆی گەرە بەم یاسایانە کە دای پشتوون ئایەوێ نێمەت و بەخشیشی
 خۆی تەواو بکات لەسەر ئێوە ئومێد هەبە کە ئێوە بێن بە ئادەمیزادێکی
 ئەوێ کە سوپاسی خوا بکەن لەسەر بەخشیشەکانی خوا کە لە ئایەندا
 بۆی دیاری کردوون .

چۆنیەتی تیه‌موم :

خۆی گەرە له قورئانی پیرۆزدا ئەوەرەووی « وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْفُوعٍ
 أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُم مِّنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ
 فَلَمْ تُجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوْهِكُمْ
 وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ » - المائدة - ٦ - واتە : ئەگەر نەخۆش بوون و نەتان
 توانی ئاو بەکار بهێنن لەبەر هەر هۆیک بێت وه گۆر نەخۆشی و سەرما و
 سۆله و گەشت «سفر» لهم کاتاندا لەشتان پێسی بێ یا بێ دەست
 نوێز بێن وه یاخود یەکنێ له ئێقە لەسەر ئاو هاتەو بێ دەست نوێز
 بوو یا دەستاندا له پێستی ئافەرتان و بێ دەست نوێز بوون یا
 جێماعتان کرد له گەل یانا . ئەگەر ئاوتان دەست نەکەوت بۆ لابردنی بێ
 دەست نوێزی یا لەش پێسی ئەوا لهم کاتاندا تیه‌موم بکەن بە گێلکی
 پاک ٠٠٠ بە توژی گەلە که وه دەست بێنن بە دەم و چاوتانا و دەستانا
 هەتا نانشکتن لەو گەلە پاکە بۆ لابردنی لەش پێسی و بێ دەست نوێزی
 تیه‌موم دروستە که بریتی یە لەوێ مەزوف دەست بدات بە توژی

پاکدا و بیهیڼې بدهدم و چاویډلو همدوو دوستی داو قزلیدا هه تا
نانیشکی . وه تهیه موم له بهر چه نه هژیه که له کریت :

۱ - نه بوونی ناو : نه گهر پېښواریک بهراستی «یقین» نه یزانی که
ناوی دهست ناکه ویت لهجیانی غوسل یان دهست نوژن تهیه موم بکات
دروسته . نوژنه که یې نه کات و پتویست به گهران ناکات به شوین
ناودا ، نه گهر گومانی بوو که له وانه به ناوی دهست بکه ویت پتویسته
ههولی بږ بدات و بږی بگهریت .

۲ - به کارهینانی تهیه موم له کاتی نه خوښی یه کدا یان برینتکدا
که نه گهر ناو به کار بهیښت تووشی زیان بیت یان درهنگ چاک بته ووه
یا نه ندامتکی ناشکرای عهیددار بکات لهوا له بهر له م هژیانه نه توان
تهیه موم بکات با ناویش هه بیت ، نه گهر له بهر ساردی ناوو ههوا
نوژنه گهر نه یوانی دهست نوژن بگریت بږی ههیه تهیه موم بکات به
مهرچیک له لای پروون بیت نه گهر ناوکه به کار بهیښت تووشی زیان نه بیت،
چونکه نه رما یشتیک ییغمه بهر - صلی الله علیه وسلم - ههیه دهه ربارمی
له م خالی دوومه که - جابر - رمزای خوی لی یې - بومانی نه گهر ته ووه
« عَنْ جَابِرٍ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ : خَرَجْنَا فِي سَفَرٍ فَأَصَابَ وَجْهًا
مِنَّا حَجَرٌ فَشَجَّهَ فِي رَأْسِهِ ثُمَّ احْتَلَمَ فَسَالَ أَصْحَابَهُ : هَلْ تَجِدُونُ
لِي رَخَصَةً فِي الْيَتِيمِ ؟ فَقَالُوا مَا تَجِدُ لَكَ رَخَصَةً وَأَنْتَ تَقْدِرُ عَلَى الْمَاءِ
فَاغْتَسَلَ - فَمَاتَ - فَلَمَّا قَدِمْنَا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ أَخْبِرَ بِذَلِكَ فَقَالَ : قَتَلُوهُ ،
قَتَلَهُمُ اللَّهُ ، أَلَا سَأَلُوا إِذَا لَمْ يَمْلِكُوا فَأَنَامُوا شَاءَ الْعَمَى السَّوَالُ إِنَّمَا كَانَ
يَكْفِيهِ أَنْ يَتِيمٌ وَيَنْصَرُّ ، أَوْ يَنْصَبَ عَلَى جَنْبِهِ ثُمَّ يَمْسَحَ عَلَيْهِ
وَيَقْسِلَ سَائِرَ جَسَدِهِ » - رواه أبو داود والدارقطني - واته - جابر -
رمزای خوی لی یې - ههروویه تی یتیمه پوښتین بږی گه شتیک «سفر»
یه کن له یتیمه بهردیک دای له سهری بریندار بوو یتیمجا له شی ییس بوو

«احتلام» پرمیاری کرد له هاو پیکانی نایا نایین پیکم ئه دات تهیه موم
 بکهم له باتی خوشۆردنم ؟ وه لایمان دایه وه ووتیان لهو بارهیه وه هیچ
 پیکات نییه وه تۆ ته توانی خۆت بشۆیت به ئاو ، ئه ویش خۆی شتو
 - مرد - ئینجا جابیر ئه فرموویت کاتیک گه پاینه وه بۆ خزمه تی پێغه مبه ر
 - صلی الله علیه وسلم - ئهم هه واته مان دایم فرموی کوشتوو یانه خوا
 بیانکوژی ، بۆچی پرمیاری ناکهن له وهی گه نایزان ؟ دهرمانی نه زانین
 پرمیاری کردنه ، ئهو پیاوه ته یترانی تهیه موم بکات بۆ برینه که ی ، یان
 برینه که ی ته ی نه کردایه به شتیک بیه ستایه وه نه دامه گانی تری له شی
 بشۆردایه .

۳ - هۆیه کی تر له هۆیه گانی به گار هینانی تهیه موم ئه ره به که
 ئاو ههیه به لām ناتوانی خۆی بگه یینیت به ئاوه که له بهر ترسی دوژمن یان
 هه ر هۆیه کی تر ، به مه رجیک بترسی که زیانی ئی نه که ویت له خۆی بن
 یان له مالی ، جیاوازی نییه .

۴ - کاتیک ئاو هه بیت به لām بیتوستی بی بیت بۆ خواردنه وه ی
 گیان له بهریکی پێژ لێ گیراو له م کاته شدا دروسته تهیه موم بکریت د سب
 له ئاوه که هه لکری بۆ خواردنه وه .

پایه گانی تهیه موم

ئهو شتانه ی که تهیه موم میان بین ته واره ئه بین ئه مانه ن :

- ۱ - هه لکرتی گل ، به مه رجیک تۆزی هه بیت و خاوین بیت .
- ۲ - نیعت هینان واته هه لال کردنی نوێز نه که لایردنی بین دمست
 نوێزی .
- ۳ - پێوسته هینانی نیه ته که له که ل هه لکرتی گله که دابیت وه بهردهوام
 بیت هه تا هه ندیک له دۆخساری مه سح نه کات .

٤ - ژماره‌ی ده‌ست کردن به ناو گله‌کدا و توژ ودرگرتنه‌که ، نابین له دوو جار که‌متر بیت یه‌کیتکیان بو دم و چاوی شو‌ی تریان بو ه‌ردوو ده‌ستی ه‌تا تانیسکی .

نهو نوژانه‌ی که به ته‌یه‌موم نه‌کرتین کامه‌یان

گتیرانه‌وه‌ی شویت ؟

١ - هر که‌سیک نیشته جی بیت « واته کۆچهر نه‌بیت » به ته‌یه‌موم نوژ بکات نه‌ب کاتی ناوی ده‌ست که‌وت نوژنه‌که‌ی بگتیرنه‌وه ، ه‌روه‌ها گه‌شتیکیش که گه‌شته‌که‌ی به‌ه‌رام بزانری له‌پاسای نیسلادا له‌و گه‌شته‌دا نوژی کرد به ته‌یه‌موم نه‌ب نوژنه‌که‌ی بگتیرنه‌وه .

٢ - که‌سیک ته‌یه‌مومه‌که‌ی له‌به‌ر ساردی ناو ه‌وا‌بیت نه‌وه نه‌ب نوژنه‌که‌ی بگتیرنه‌وه ، به‌لام نه‌که‌ر له‌به‌ر گ‌رمی ناوه‌که بوو گتیرانه‌وه‌ی ناوی چونکه سارد کردنه‌وه‌ی ناوی گ‌رم نه‌رکیتی گ‌رانه نهو شو‌ینانه‌ی که پله‌ی گ‌رمایان تیا‌به‌تینه .

٣ - هر که‌سیک ته‌یه‌مومه‌که‌ی له‌به‌ر نه‌خوشی بیت که قه‌دم‌له‌ی به‌تار ه‌ینانی ناو بکات له ه‌موو له‌شیا، یان له‌یه‌ک نه‌ندامی له‌شیا نه‌که‌ر نهو پارچه‌یه به‌سترا‌بوو نه‌وه گتیرانه‌وه « قه‌زا » ی له‌سهر نی‌یه مه‌که‌ر خو‌ین به برینه‌که‌وه‌بیت نه‌که‌ر دا‌پۆش‌هری به‌سهره وه بوو نهو پارچه‌یه سه‌رنج نه‌ده‌ین نه‌که‌ر پارچه برینداره‌که یه‌کیت بوو اه به‌شه‌کانی ته‌یه‌موم که بریتی‌یه له‌ه‌ردوو ده‌ست ه‌تا گ‌ایشیک له‌که‌ل دم و چاودا نه‌وه ه‌میشه گتیرانه‌وه‌ی له‌سهره چونکه نه‌شۆردنه‌که‌ی نه‌واوه نه ته‌یه‌مومه‌که‌شی نه‌واوه له‌به‌ر دا‌پۆش‌هره‌که . نه‌که‌ر دا‌پۆش‌هره‌که له‌سهر پارچه‌کانی ته‌یه‌موم نه‌بوو به‌لو‌که له‌سهر

پارچەيەکی تری دەست نوێز بوو وەك لەقاچدا بێ یان لە سەردا
 بێ ، ئەگەر ئەو پارچەيە بەدەست نوێزەو بەستراو بوو گێترانەوێ
 ناوێت ، ئەگەر بە دەست نوێزەو نەبەسترا بێ یان شوێنی زیاتری
 لە دەورووبەری بڕینەكە داگیر کردبوو ئەو گێترانەوێ لەسەرە .

ئەبێ کاتێك كە تەيەموم ئەکرێت بۆ پارچەيەکی لەش دەست
 نوێزەكە نۆزی شۆردنی بیت نەك لەدوای دەست نوێزەكە .

بۆ نمونە : كەسێك دەستی راستی بڕیندارە ، ئەبێ لەبێشەو دەم و
 چاوی بشوات ئینجا نۆزی دەستی راستیەتی هەرچی بەشێکی لە
 دەستی كەساغە بشوات بێجگە لەبەشە بڕیندارەكە ئەو لەو كاتەدا
 تەيەمومەكە ئەكات هەتا بەتەواوی دەستی راستی مافی خۆی وەرئەگرێ
 ئینجا دەستی چەپی بشوات چونكە پێك و پێکی لەدەست نوێزدا لە
 مەرجەکانی دەست نوێزە .

تەيەموم بەچی هەل ئەو شەیتەو

١ - بە هەرچی هۆیەك كە دەست نوێزی بێ هەل وەشێتەو « بەتال
 ئەبێتەو » تەيەمومیشی بێ هەل ئەو شەیتەو چونكە تەيەموم
 جێگري دەست نوێزە .

٢ - دەست كەوتنی ئار كاتێك تەيەمومەكە لەبەر نەبوونی ئاو بیت .

٣ - لا جوونی ئەو هۆیانەي كە بوونەتە هۆی تەيەموم كردن وەكو
 نەخۆشیەكە یا ساردی ئاوەكە یا گەرمی ئاوەكە بەسانە تەيەموم
 بەتال ئەبێتەو هەرچەند لە كۆتییە « فقهه . كاندا باسی تەيەموم
 بەدوێزی روون كراوەتەو بەلام لێرەدا من بە گۆڕمە بێتووست
 باسم . كروە » .

دهست نويز گرتن

پتويسته له سر هموو موسلماننك پښ نهوې دهست بڼات به
 نويز كړدن دهست نويز بگړئ نه بهر نهوې خواى كه وړه نه قوراني
 پرژژدا نه فرموي: « يا ايها الذين آمنوا اذا قُتِلْتُمْ اِىْ اَصْلَافٍ
 فَانْقَسِلُوا وُجُوْهَكُمْ وَاَيْنِهٖ يَكُمُ اِىْ الْوُاقِعِ وَاَمْسِكُوا بِرُؤُوسِكُمْ
 وَارْجِلَكُمْ اِلَى الْكُعْبَتَيْنِ ، وَاِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطْهَرُوا » (٢٨)
 واته : نهى نهو كه سانهى كه خاوهن باوه پڼ به نايښى نيسلام . كاتن
 ويستان هل سنده به بې بهجې هينانې نويزه كاننان ډوخسار و دم و
 چاوتان بشون كه له پانايدا نيوانى هردوړ گوږيه وه له دويژيدا نيوانى
 ډووانى مووى سهرتانه هه تاكوژاىي نيسكى چه ناكه تان « له پاش شتنى
 ډوخسار دهسته كاننان بشون له گڼل نانشكتانا به ناوى تازه
 مسخى سهرتان بگڼ كم پڼ يان زور وه قاچه كاننان بشون هه تا
 نه كاته هردوړ قوله پيتان وه نه گڼر له شتان پيس بو به هر هويه كه وه
 بو خوتان بشون پتفه مېرى خوشه ويستان - صلى الله عليه وسلم -
 نه فرموي: « عَنْ اَبِي هُرَيْرَةَ - رَضِيَ اللهُ عَنْهُ - قَالَ : قَالَ رَسُولُ
 اللهِ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - لَا تَقْبَلُ صَلَاةَ مَنْ أَحْدَثَ حَتَّى
 يَتَوَضَّأَ قَالَ - رَجُلٌ مِنْ - حَضَرَمَوْتَ - مَا الْحَدَّثُ يَا اَبَا هُرَيْرَةَ ؟
 قَالَ : فُسَاءٌ اَوْ فُطْرَاطٌ » (٢٩) واته : نهې هورده يره - ډمژاى خواى
 لئ پڼ - نه فرموي پتفه مېرى خوا - صلى الله عليه وسلم -
 فرموي نهى : وه درنا گيريت و دروست ناييت نويزى كه سيك كه به پڼ
 دهست نويز بڼات هه تا دهست نويز نه گريت ، پياويك كه خه كى شارى
 حه زه مومت بو فرموي به نه بو هورده يره كامه به پڼ دهست نويزى ؟
 نهوېش وه لامي دايه وه فرموي هرچى له پاش و پتېش ده رچې باهه وای

٢٨ - سورة - المائدة - آية - ٦ -

٢٩ - رواه - البخاري -

سروک و کرانیسی بیت هەر هژی بێ دەست نوێزی ١٠٠ نەم نایە و
 فرمودە یە بەلگەن لەسەر ئەو کە پێویستە نوێز بە دەست نوێزە وە
 بکەرت .

چۆ بەجێ کردنی دەست نوێز ئەکرێت بەدوو بەشە :

- ١ - فەرز : دەست نوێز پێک نایەت بەهۆی ئەو فەرزمە بەبیت .
- ٢ - سوننەت : پەوشتیگە کە پێغەمبەری پێشەوا لە دەست نوێزدا
 کردووە یە بێجگە لە فەرزه کە ، ئەکەر سوننەتە کە ئە دەست نوێزدا
 بەکەرت ئەو دەست نوێزە بە بەتال نازمێریت ، بەلام ئەکەر فەرزه کە
 نەکرا ئەوا ئەو دەست نوێزە بە بەتال دانەنرێ هەر وە کو لەمەو دا ئە
 فەرزه کان و سوننەتە گانی دەست نوێز ئەدوین . بەلام بێ گومان ئەبێ
 موستان بەرامبەری پەوشتی پێغەمبەر لەگەڵ نەم نایەتە وێرانی یددا بێ
 کە ئەفەرمووی « **وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ** » **وَمَا نَهَاكُمُ عَنْهُ**
فَانْتَهُوا » واتە : ئەو پێغەمبەر - دروودی خۆی لەسەر بێ - بۆی
 هێناو و فەرمانتان پێ ئەدا ، وەری گرن وە ئەو پەندەتان لێ ئەکات
 وازی لێ بیهێنن : « **وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ**
يُوحَىٰ » (٣) واتە : خۆی کەوڕە سوێند ئەخوا بەو کەسێ کە بەدی
 هێنەری ئەو شتە سەر سوپ هێنەرانی جیهانە وە کو ئەستێرە کان
 و ٠٠ هەند

کە پێغەمبەر - صلی الله علیه وسلم - خاوەنی نایینی پاکی نیسلام و
 بانگە وازکەری پێگەی خۆیە . بیاریکی هوشیار و بێ وێنە یە لە هەموو
 پروویتیگەو ، ئەو پێغەمبەرە چ لەووناری پەيوەندی دار بە بیر و باوە پەووە
 چ لەووناری پەيوەندی دار بەحەلال و حەرامەووە لە خۆیەووە فەسە ناکا و
 چی ئەلێ بەوەحی لەلای خواوە بۆی دێ و جویرە ئیل فیری ئەکات .

پیتویتی «فرزه کانی» دهست نوئژ

«فرائض الوضوء»

۱ - نیت : به دل بلیت نیتمه بئ دهست نوئژی لهسه خۆم
لا ئه بهم ، وه یان بلیی فرزی دهست نوئژ بهجئ نه میتم ، ئهم نیه تهش
به خه یالی دل ئه بئ ، پیتویتی ناکات بهدم بووتریت چونکه پیتهمبه ری
ئیسلام - صل الله علیه وسلم - ئه فرمووی : **إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ**
وَلِكُلِّ أَمْرٍ مَاتَوَى .

۲ - شتنی دم وچاو : که له پانیدا بریتی به له ئیوان ههردوو گوئ
وه له دیزیدا ئیوان جینگه ی پووایی مووی سهه ههتا کۆتایی ئیسکی
چه ناگه . شتنی دم وچاو لهسهه تایی دهست نوئژه وه پیتوسته جئ بهجئ
بکریت : چونکه خوای گهره له قورئاندا فرمانمان بئ ئه دا ئه فرموویت
« فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ » له پیتهمه واتای ئایه ته که مان باس کردوه .

۳ - شتنی ههردوو دهست له کهل ئانیشکا : شتنی دهست له کهل
ئانیشکا فرمانی قورئانی پیرۆزه و پوویمان تئ نه کات و نه فرموویت :
« وَأَبْدِيكُمْ إِلَى التَّوْحِيدِ » پیتی - إلی - لهم شوینه دا به واتای
- مَحَ - هاتوو ، واته دهسته کانتان له کهل ئانیشکا .

۴ - مسحی هه ندیک لهسهه : بریتی به له هینسانی دهستیکی نه
بهسهه پیتویتی یان مووی سهه دا ، ئهم دهست هینانه بهسهه دا به شینگه
له پیتویتی به کانی دهست نوئژ ، دهست نوئژ بهجئ مسحی سهه
دانامه زئی چونکه فرمانی خوای گهره لهسهه - واته فرزه - که
ئه فرموویت **« وَأَمْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ »** .

• - شتی هردوو پښ له گډل هردوو قابې پيدا : چونکه هډمانی
خوای لسهږه نه تورئاندا هډمانان پښ نهډا به شتی هردوو پښ له گډل
هردوو قابه کانی پيدا « وَارْجُلْکُمْ اِلَى الْکَعْبَتَيْنِ » .

پوون کردنه ووی ووشی « اَرْجُلْکُمْ » له نایه ته کډا ، هندیک
بروایان وایه له باتی شتی قاچه کان هډتا هردوو قابه کانیان به وائای
مسیح کردن دیت ، به لَام له پاسیدی وانی به وهك نه وان
لڼی تن گه یشتوون . چونکه ووشی « اَرْجُلْکُمْ » له نایه ته کډا به
سهری « فتحه » ی پیتی لاهه که نه خوینریتنه وه نه وانه به « منصوبی » واته
سهره پښ دراوه پښ نه چیتنه سهر ووشی « ایندیکم » له نایه ته کډا
« واته معطوفه لسهږه - ایډي - نه وکاته هډمانه کی خوا پښ شتی
قاچه کانه نهک مسیح کردنیان هږوه کو چوڼ هډمان دراوه پښ قوله کان
هډتا نانیسک پتوسته قاچه کانیش بشوړریت « به لای نه وانه ی که مسیحی .
قاچه کانیان نه کڼ گواپا ژیره « کسره » نهډن به ووشی
- « اَرْجُلْکُمْ » معطوفی - نه که نه وه سهر ووشی - « رُؤْسِکُمْ » - پښ
نهم بریاره هډله به چوار ولام هډیه :

۱ - کانتیک که فورئان به هډاره ها دانی « نسخه » ی لڼ چاپ
کراوه بدهستی نه وانه ی که مسیحی قاچ نه کڼ بډچی ووشی
« اَرْجُلْکُمْ » به ژیره « کسره » نه نوو سراوه ؟

ب - نه گهر له کانتیکدا ووشی « اَرْجُلْکُمْ » به ژیره بخوینریتنه وه
« اَرْجُلْکُمْ » ژیره کی « کسره کی » پښی نه ووتری « جه پړی جیوار ،
له یاسای زمانه وایدا به ووی ووشی « رُؤْسِکُمْ » وږی گرتوه . نهم
شیتویه له پستی « عَذَابَ یَوْمِ الیم » دا ووی داره که ووشی
- الیم - ژیره ی پتدراوه له گډل نه هډدا پتوسته وایه بډری « ضمه » ی
بوايه که چی به ووی ووشی « یوم » وه ژیره ی وږی گرتوه .

ج - نه لټين : مه به ست له ووشه ی. - اړجلنکېم - به ژیره بډه ست
 مېنانه به سهر خووف دا واته نه و گوره ویا نه ی که له چهرم دوست
 نه کړیت . له پټ نه کړن بډ گشت بډ سن پوژ زیاتر ، یا بډ نېشته چې بډ
 ماوه شوو پوژنیک له یاسای نیسلما بډ یار دراوه له باتی شتنی قاچه کان
 مه سحیان نه کړیت له - عه بدوللای کوپی عه مروه - پږوايت کړاوه -
 « تَخَلَّفَ عَنَّا النَّبِيُّ - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فِي سَفَرٍ سَافَرْنَا هَا
 فَادْرَكَنَا - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَقَدْ ارْتَقَيْنَا الصَّلَاةَ وَتَحَنُّنٌ
 تَوَضَّعْنَا فَجَعَلْنَا تَمَسُّجًا عَلَیْ اَوْجُلِنَا فَسَادَى بِاعْلِ صَوْتِهِ وَنَلَ
 بِالْاَعْقَابِ مِنَ النَّارِ مَرَّتَيْنِ اَوْ ثَلَاثًا » (۲۱) واته : نه کټر نه وه که
 عه بدوللای کوپی عه مروه فرمویه تی جارنک پیغه مېر - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ
 وسلم - دواکوت له ټیمه له گه شتیګدا که له مه ککوه بډ مه دینه
 نه پوښتن له پښکاډا پټمان گه بیشت ، وه کاتی نویژي عسر به سهرماندا
 مات وه ټیمه ده ست نویژمان نه کړت له جیاتی شتنی قاچمان مه سحیان
 نه کړد به سهر قاچماندا پیغه مېر - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - به مه ی زانی
 به ده نگیکی بهر فرموی هاوار بډ نه و کسانه ی که قاچه کانیان به پښک
 یتکی ناشون له کاتی ده ست نویژ گرتندا - نه م فرموده یسه ی پیغه مېر
 - صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - بډمان ناشکرا نه کات که پټویسته قاچمان
 له کاتی ده ست نویژ گرتندا به جوانی بشورین .

د - هه روه ها فله سفه بهرزه کانی ده ست نویژ پاکو خواوینی
 نه ندانه کانه خو ناشکراشه که قاچی مرقف عه موو نه ندانه کانی تری
 له ی زیاتر ناماده یه بډ پیس پوون . جا نه گهر نه ندانه کانی وه ده ست و
 دم وچاو پټویستیان به شتن هه بیت چوون نه ندانه یکی وه کو قاج پټویستی به
 شتن نی یه ۱۹ وه نه گهر به مه سح کردن وازی لن به پټیت نه وکاته نه وتری

۳۱ - رواه البخاري .

نه ندامی پیس ته گهر ته پکړیت پیس تر له بیت ا لعمش پیچه وانه
 نایه لکه به وډی ویستی نیسلا میسه خو . پوونی ووشی «الی» وپوونی
 «غایه ی وهك» «الکعبین» له نایه ته کدا به ناشکرا «عطفی ارجلکم»
 نه کاته وه بڼ سهر «الی المرافق» چونکه له زمانی هره پیدا رسته ی «مقید
 عطف نه کړیته وه بڼ سهر رسته ی مقید به جارو مه جورو» نه مانه مهموی
 سهر نجدانی سونه تو کرداری پیغه مبهرو یارو یا وهرانی یه تی خو کردوه ی
 پیغه مبهرو له په نامه یی یه کانی قورئاندا «شهرحو ته فسیره» وه به کدا یه تیش
 «العباده» به پیی پهنو و پتوان «الرأی والقیاس» نرخی تیدانی به .

٦ - یه کیکی تر له فهرزه کانی دهست نو یژ دوا به دوا ی یه که
 «ترتیب» به و جوره ی که باس کرا پاش ویش نه خړین به گوړه ی
 فهرمانه کانی خوا جی به جی بکړین چونکه خوی گه وړه له نایه ته کدا یه که م
 فهرمان پنه دوا به شتی دهم و چاوی نیجا دهسته کانمان هروه ها . . .
 هتا کژایی دهست نو یژ بهم جوره .

١ - «فاغسلوا وجوهکم» ٢ - «وایدیکم» ٣ - «وامسحوا برؤسکم»
 ٤ - «وارجلکم» :

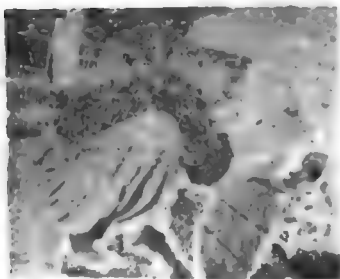
ته گهر بڼ دهست نو یژ ټک غوسلی کردو خوی نو قم کرد له ناویکه
 نه وه دهست نو یژیشی پنه هل نه گرت با له ناو ناوه که شدا له وه نه
 نه میثته وه که نه یالی دهست نو یژ گرتن بکات دوا به دوا ی یه که «ترتیب» له
 ویدا پیوست نی به .

چەند وڭەيەك بۇ ھەرزەگانی دەست نۆز

(۱)

دوینەى چۆنەنى شتى دەم چارە

(۲)

وڭەى شتى ھەرزەگانی لەگانی دەست نۆزدا

(۳)

وینہی ماسح کردنی سہر لہ کانی دہست نو نژدا

(۴)

وینہی شمتنی قاجہ کان لہ کانی دہست نو نژدا

سوننه ته گاني دهست نوږت

۱ - وتنى «بسم الله الرحمن الرحيم» - البَسْمَلَةُ - له سهره تاي دهست نوږزه وه چونكه پښه مېر - صلى الله عليه وسلم - نه فرمودى «كُلُّ امْرِئٍ ذِي بَالٍ لَمْ يَبْدَأْ بِ (بسم الله) فَهُوَ ابْتَر» واته : همو كرداريك كه خاوه نى سوودو قازانج بڼو خوا بڼى پازى بيت ته گهر سهره تاكه ي به ناوى خاوه «بسم الله» دهست بڼى نه گريت نهوا نو كرداره بڼ خاير نه بيت .

۲ - شتنى هردوو دهست بهر لوه ي دهست بگسريت بدهست نوږزه كه . پښه مېر - صلى الله عليه وسلم - نه فرمودى «اِذَا اسْتَيْقَضَ احَدُكُمْ مِنْ تَوْبِهِ فَلْيَتَغَسَّلْ يَدَهُ قَبْلَ اَنْ يَدْخُلَهَا فِي وُضُوئِهِ ، فَاِنْ احَدُكُمْ لَا يَدْري اَيْنَ بَاتَتْ يَدُهُ» (۳۲) واته : هر كاتى يه گڼ له توبه له خو هلسا بادهسته گاني بشوات پيشى لوه ي بيانكات به ناوى دهست نوږزه كدا چونكه هره يه كه له توبه كه له خو هلسايه وه نازانئ دهستى نه چ شوي نيك شوى به سهر بردوه .

۳ - به كار هينانى سيواك : به هموو شتيك كه زير بيت سيواك ده گريت بيجكه له په نجه گاني دهست ، به لام ته گهر دارى نيراك «الاراك» دهست كه وبت لوه وږو باشته چونكه بو نتيكى تايبه تى تيدايه كه ميگړوب نه كوږئ ، به كار هينانى سيواك - هفتا - سوودى هيه له كتبه گوره كاندا به دريږي باس كراوه ، بويه پښه مېرى پيشه واما ن - صلى الله عليه وسلم - فرموده تى «تَوَلَا اَنْ اَشُقَّ عَلِ اَمْتِي لَامَرْتَهُمْ بِالسَّوَالِ عِنْدَ كُلِّ وُضُوئٍ» (۳۳) واته : ته گهر سيواك كردن زه حمت نه بوايه له سهر نه وه كم واته كو ملى

۳۲ - رواه البخاري .

۳۳ - رواه البخاري .

موسلمانان - پیوستم نه کرد لاسر موسلمانان له گډ همو
دهست نویژکدا .

۴ - ناو له دم پادان : بهمه رجیک ناو دم خاویښ بکاتهوه له همو
شتیک هره کو پتشی واماڼ - صلی الله علیه وسلم - له همو وی :
« مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ يَتَقَرَّبُ وَهُوَ لَمْ يَتَمَسَّحْ وَيَسْتَتِشِقْ
وَيَسْتَنْتِرْ إِلَّا خَرَجَ خَطَايَا مِنْ فِيهِ وَخِيشِمَه مَعِ اللَّهِ » - زوایه مسلم -
واټه : هیچ کس نه پوه له نیژده نریکی دهست نویژی بکاتهوه ټوله دم
ولووتی پادا وه کوله لووتی پاک بکاتهوه بیچکه له وه که تاوانه کانی دم و
لووتی له گډ ناو کدا له شوړ پتهوه .

۵ - ناو له لووت پادان هره کو له همو موده یی پتشی ودهدا
باس کړا .

۶ - دهست تیځ خسته ناو پتشی پر بڼه کسانه یی کپړیښ
له هیلنهوه چونکه پتشی بهر - صلی الله علیه وسلم - ټوله همو وی : « إِذَا
تَوَضَّأَ أَحَدُكُمْ كَلَامًا مِنْ مَاءٍ فَادْخُلْهُ مِنْ تَحْتِ حَتَّى يَخْلُطَ بِهِ لَعْنَتُهُ وَقَالَ
هَكَذَا لِمَنْزِلِي دَبِي » - زوایه ابو داود - واټه : پتشی بهر - صلی الله
علیه وسلم - کاتیک دهست نویژی نه گرت مشتیک ناوی هل نه گرت
نهیدا به چه پاگه یارو دهستی له خسته ناو پتشی بهر وه همو وی بهر
شپوه بهر وروڼه گارم فرمائی پتشی اوم .

۷ - دهست خسته ناو په چه کانی دهست وچاچ .

۸ - مسح کردنې همو وی بهر چونکه پتشی بهر - صلی الله علیه
وسلم - هه نډیک له ساری مسح کرده . جاری واش پوه بهر ورو
دهستی مسحی همو وی بهر کرده له پتشی بهر دهستی پیروزی بهر ویا
هیناوه هه تا کوتایي بهر بڼه پتشی بهر نیچا دهستی گپړاوه توه بڼه

پیشی سهری ئینجا دەستی لێ هەل گرتوو جاری واشی هەبوو
 هەندێکی سهری مەسح کردووە بەسەر مێزەرە کە یا بۆ ئه‌وه‌ی پێگای ئه‌وانه
 هەبێت کەسەریان بربەندارە سوانەتی مەسحی هەمووی سەر بەجێ بهێتێن
 چونکە پەموشتو کرداری پێغه‌مبەر - صلی الله علیه وسلم - «تشریع»
 بوو بۆ مووسڵمانان .

٩ - مەسح کردنی هەردوو گۆچکە دیوی دەرەموو ناویمو یان .

١٠ - هەموو پارچەکانی دەست نوێژی سێ جار سێ جار بشۆڕیت
 بەبێ ئێم فەرموو دەیە « اِنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ - صلی الله علیه وسلم -
 تَوَضَّأَ لِّلْاِثْنَيْنِ ثُمَّ قَالَ هَكَذَا الْوُضُوءُ لِمَنْ زَادَ عَلٰی ذٰلِكَ اَوْ نَقَصَ فَقَدْ
 اَسَاءَ اَوْ فَلَاحَ » واتە : پێغه‌مبەرێ خوا - صلی الله علیه وسلم -
 پەموشتی واپوو کاتێک دەست نوێژی ئەگرت سێ جار سێ جار
 پارچەکانی دەست نوێژی ئەشۆرد فەرمووی ئاوا ئێم دەست نوێژی
 گرتن هەرکەسێک لەسێ جار زیاتر ئاوا بەکار بهێتێن یاگەمتر لەسێ جار
 بەپراستی تووشی تاوان و ستمکاری بوو . بەلام فەرمووده‌ی تری هەیه
 کە پێغه‌مبەر - دروودی خوای ئەسەری - جاری واش هەبوو دوو جار
 ئەندامەکانی دەست نوێژی شۆردووە یان جارێک شۆردووەتی بۆ ئه‌وه‌ی
 پێگا هەبێت بۆ ئەو کەسانەی کە جارێ یان دوو جار ئاوبەکار ئەهێتێن
 لەبەر هەرحۆنەێک بیت بەلام هەرسێ جارە کە باشترە .

١١ - پیشی خستی لای راست هەمیشە پیشی لای چەپ « عَنْ اِم
 عطية قال : قال رسول الله - صلی الله علیه وسلم - لَمَّا بَلَغَ اَبُو بَكْرٍ
 عَتَقَ اِبْنَهُ اَنَّهُ بَيَّاعَتُهَا وَتَوَضَّعَ الْوُضُوءَ مِنْهَا » واتە : دایکی
 عەتییە فەرموویه‌تی پێغه‌مبەر - صلی الله علیه وسلم - فەرمووی بوو
 ئاوەتانه‌ی گچیکێ پێغه‌مبەریان ئەشت کەمردبوو . دەست پێ بکەن بەشتنی
 لەلای راستەموو شوێنەکانی دەست نوێژی هەو .

۱۲ - هه‌موو پارچه‌یه‌کی ده‌ست‌نوێژ به‌باشی ده‌ستی پیا‌به‌تێرت
له‌کاتی شتییدا .

۱۳ - شتی پارچه‌کاتی ده‌ست‌نوێژ به‌سه‌ریه‌که‌وه واته به‌بنیان
نه‌خات ، وه‌کرداریکی تر تێکه‌لی ده‌ست‌نوێژ نه‌کات .

۱۴ - زیاد له‌ئه‌ندازه‌ی پێتویست شتی دهمو چاو له‌ده‌ست
نوێژدا «إطالة الغرة» وه‌هه‌روه‌ها زیاد له‌ئه‌ندازه‌ی پێتویست شتی
ده‌سته‌کاتی وا له‌ئانیشک به‌ره‌و ژوورتر بشوات «إطالة التحجیل»
- نه‌بی هه‌روه‌یه - هه‌رموویه‌تی «إني سمعتُ رسول الله صلى الله
عليه وسلم - يقول : إنَّ آتِي يدْعُونُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ غُرَّةً
مُتَحَجِّلِينَ مِنْ أَلَابِ الْوُضُوءِ لَمَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمْ أَنْ يَغْتِيلَ غُرَّتَهُ
فَلْيَفْعَلْ» (۳۴) واته : - نه‌بی هه‌روه‌یه - هه‌رموویه‌تی مَنْ يَسْتَوْمِهِ
له‌پێشه‌به‌ر - صلى الله عليه وسلم - ئه‌له‌رموویت به‌راستی گه‌له‌ی
مووسلمانانی من بانگ نه‌کړین له‌پۆژی خوايیدا به‌ناوی «موسه‌جه‌لینه‌وه»
واته : ناو چاوو ده‌ستو پێ پووناک - به‌هۆی ئه‌وه‌وه که له‌ دۆنیادا
زیاد له‌ ئه‌ندازه‌ی پێتویستیان شۆردووه له‌ده‌ست‌نوێژدا (۳۵) .

۱۵ - زیاد په‌وی نه‌کردن له‌ئاودا له‌کاتی ده‌ست‌نوێژدا ، له‌ناپینی
ئیسلامدا قه‌ده‌غه‌یه به‌کار هێنانی ناو زیاد له‌ پێتویست .

۳۴ - رواه البخاري .

۳۵ - لێره‌دا / که‌باسی شتی زیاد له‌پێتویست ئه‌که‌ین مه‌به‌ستمان
ئه‌وه‌تی به‌ که‌ئه‌ندامه‌کاتی ده‌ست‌نوێژ له‌سێ جار زیاتر بشۆردین
به‌لکو مه‌به‌ستمان ئه‌وه‌یه که ئهو شوێنه له‌به‌شه‌ دیاری گراوه‌کی
زیاتر بشۆردین بۆ سونه شتی ده‌سته‌کان هه‌تا ئانیشکه ئه‌که‌ر
سه‌رووی ئانیشکیش بشۆردیت باشترو سونه‌تیشه یان قاجه‌کان
هه‌تا قاب ئه‌بێ بشۆردین ئه‌که‌ر سه‌رووی قابه‌کانیش بشۆردیت
ئه‌وا باشترو ... وه‌هه‌روه‌ها ئیتر هه‌روه‌کو له‌هه‌رمووده‌کی
پێشهودا باسمان کرد زیاده په‌وی و به‌کار هێنانی ناو زیاد
له‌پێتویست قه‌ده‌غه‌یه .

۱۶ - دووگردنه ډووک له کاتي دهست نويژدا .

۱۷ - ووتی : «شهادته» و نژاو پاپانهوه له دواي ته دواي ډووی دهست نويژ - حه زړه تي عومهر - په زاي خواي لي بي - نه فهرمووي پيغه مېهر - صل الله عليه وسلم - فهرمووي « ما منكم من احد » يَتَوَضَّأُ فَيَسْبِغُ لَمْ يَقُولْ : اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ وَاشْهَدُ اَنْ مُحَمَّدًا رَّسُولُ اللهِ - اِلَّا فَتَحَتْ لَهُ ابْوَابُ الْجَنَّةِ الثَّمَانِيَةِ يَدْخُلُ مِنْ اَيُّهَا شَاءَ » (۳۶) واته : هيچ كه سيك نيه له نيزه دهست نويژكي پيك و پيك بگريت له دواي دهست نويژه كه وه شايعه تي بدا به ته نيايي خواو پيغه مېهرايه تي پيغه مېهر ، نه وه نه بي هره هشت دهرگاگاني بد هه شتي بوله گريته وه له هر گاميانه وه ناردوي لي بي نه واته ژورموه .

سوننه ته له دواي دهست نويژو دواي ووتی « اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَاشْهَدُ اَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ »
ثم نژاو پاپانه وه يش بخويزيت : « اَللّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَّابِينَ وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ سُبْحَانَكَ اَللّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ اَشْهَدُ اَنْ لَا اِلَهَ اِلَّا اَنْتَ اسْتَغْفِرُكَ وَاتُوبُ اِلَيْكَ » - رواه البخاري - واته :
خوايه بكيږي له كه سانه ي كه توبه نه كنه وه له كه سانه يش كه پاكو خاوين ، پاكو خاويني بزيږي كه پاكو وهره گاري مي له كه سولاسرو ستايش شايعه تي نه دم كه هيچ ډوره ردگاري نيه كه شياوي به نديايه تي بي بيتجكه له تو ، داواي لي بوردنت لي كه كه م وه بولاى تو نه كه پيغموه و توبه نه كه م .

۱۸ - گردني دوو پكات نويژ له دواي دهست نويژه وه به ناوي سوننه تي دهست نويژه وه « سُنَّةُ الْوُضُوءِ » له فهرموودمي پيغه مېهروه - صل الله عليه وسلم - هاتوه كه نه بي هوره يره بزمانی نه گيتي ته وه

۳۶ - رواه مسلم .

« ان رسول الله - صلى الله عليه وسلم - قال ليلا : يا بلال حككتني
 بارحى عملت عمليته في الاسلام ، فانى سمعت دق تمليك
 بين يدي في الجنة . قال : ما عملت عملا اوجب عني من اني
 لم اظهر طهورا في ساعة من ليل او نهار الا صليت بذلك
 الطهور ما كتب لي ان اصلي - متفق عليه - وهذا لفظ البخاري »
 واته : پیغمبر - صلى الله عليه وسلم - فرمودی به بیلال - پرهزای
 خوی لبین - نهی بیلال بزم باس بکه چ کرده و به کی به نوح و به سود
 نه که یت له گهل ترازوی نیسلام کیشاله ی بکریت، من ده لگی نه عله کانت
 له بهر دستما نه بیستم له به هشتدا حزره تی بیلال فرمودی من هیچ
 کرده و به کم نه کرده جیکای نومیدین له لام نهوه له بن هیچ کانتیک نه بووه
 بزم به حسابی که دست نویز بگرم چ به پوزو چ به شه و دوپرکات
 سوننه تی دست نویزم کرده له گهل نهوه شدا فرمانی خوام له سهر نه بووه
 بز به جن هینانی واته فرز نه بووه له سهرم بیتجکه لهوی که به وشتی
 ترم جن به جن کرده .

چند وینه‌ک بو سونده‌کانی دست‌نویز

(۱)

وینه‌ی شستی دهسته‌کان

(۲)

وینه‌ی تار له دم رادان

(۳)

وینه‌ی گاوله لوت پادان

(۴)

وینه‌ی دهست خسته ناویه‌نجه‌کانی قاج

● لهو شتانهی گندهست نوژیان پښ به تال نه پتهوه

۱ - هرچی له پاشو پتشی نادمیزاد بیته دهرهوه ، بهلکه شمان
 نه م نایه تهی قورنای پیروزه که نه فرمووی « او جاء احد منکم من
 الفانیط » و اتاکهی له پتسهوه زانیمان . وه پیغه مبر - صلی الله علیه
 وسلم - نه فرمووی : « إذا وجد احدکم فی بطنه شیئا
 فشاک علیه اخراج منه شیء ام لا ، فلا یخرج من المسجد
 حتی یسمع صوتا او یجد رجلا » (۴۷) واته هرکاتیک په کتکتان
 هستی کرد به شتیک نه گدهیدا «سکیداه بوی بوو به گومان نایا شتیک
 دهرچو یان نا ! باله مزگوت نه چپته دهرهوه . واته وانه زانی گندهست
 نوژی شکاوه هه تا کو دهنگی نه بیستی یان هست به بونی بکات . نه م
 فرموده پیروزه نهوه مان تن نه گیتنی که هرکاتیک له گوماندا
 بووین بۆ شکانه ی دهمست نوژی به ههوا هه تا بزمان پوون نه پتهوه نابین
 بکوهینه گومالهوه .

۲ - نووستن : به لام نه گهر که سیک زیری خوی قاییم بکات وه
 قورسای خوی نه خاته مبر هیچ شتیک نه گهر خوی لن که ورت نهوه
 دهمست نوژه که ی به تال نایتهوه .

۳ - به یه که یشتنی پتستی نیترو منی بیتکانه مه گهر منالیکي وا
 که له تمه نیکي وادایم هست به ناره زووی دهروونی «نفسی» نه کات
 نهوه دهمست نوژی پښ ناشکی .

۴ - نه مانی بیرو هوش به ههر هویه که وه بیت .

۵ - دهمست پتوه دانی نادمیزاد به پاشو پتشی خویهوه یا پاشو
 پتشی په کتیکي ترهوه با منالیش بیت به ناو له بی دهستی .

● **تھرکان ویابہ گانی نوٹ :**

۱ - نیازو نیت بەدّل : ئەگەر نوێژی فەرزبوو پتووستە نیت وەبەهستی کردنی نوێژەکی ئەدەلدا پتت وە دیاریشی بکات نوێژی نیوەپۆ یاعەسرە بۆنۆنە نیت هێنانی نوێژی لیوەپۆ بام جۆرە یە «نیتە فەرزێ چوارکات نوێژی ئەم نیوەپۆ ئەکەم بۆ خواو وە بەلکەمان بۆ هێنانی نیت ئەم فەرموودە یە پێغەمبەرە - صلی اللہ علیہ وسلم - «اتما الاعمال بالنیات واتما لكل امری هانوی» •

۲ - ونی «الله اکبر» له دوی نیت هیانه وه که بی نه لنین
«الله اکبر» ی نوږت دایستون «تعوّم» *

۳ - پاورهستان له کاتي خوښه دي سوره تي فاتحه دا له نوږدا
به مرجي نهو کهسه بتوان ، مارجي پاورهستان بريتي يه له لوهي
که بهرگه کاتي پشت بگهونه سهر يک نه گهر به چه ماوه يي يان به خوار
پاورهستا دروست ني به مگهر که سيک نه شي وا پاهاتې له بهر پيري يا
له بهر نه خوشي نهو نه توان نوږده کي به دانيشته وېکات .

۴ - خوانندگی سوره‌ی فاتحه له‌م‌و‌و‌ر‌ک‌ا‌ت‌ک‌د‌ا چون‌که پ‌ت‌ف‌ه‌م‌ه‌ر
... ص‌ل‌ی‌ ا‌ل‌ل‌ه‌ ع‌ل‌ی‌ه‌ و‌س‌ل‌م - ف‌ه‌م‌و‌ی‌ه‌ت‌ی « لا ص‌ل‌ا‌ةَ ل‌ی‌نَ لَی‌مَ ی‌ق‌ر‌ا
ی‌ف‌ات‌ح‌ةَ ک‌ت‌اب‌ » و‌ان‌ه‌ نو‌ی‌ز نی‌ی‌ه‌ ب‌ؤ‌ک‌ه‌س‌ی‌ک‌ که سوره‌ی فاتحه‌ی ت‌ی‌ا
ن‌خ‌و‌ی‌ن‌ت‌ی م‌ه‌گ‌ر ب‌ؤ‌ک‌ه‌س‌ی‌ک‌ که ن‌ه‌ت‌و‌ان‌ی ب‌ی‌خ‌و‌ی‌ن‌ت‌ی ی‌ان‌ه‌ن‌د‌ی ج‌ار . ن‌ه‌گ‌ر
ل‌ه‌ک‌ات‌ی پ‌ک‌و‌ع‌د‌ا ف‌ر‌ی‌ای نو‌ی‌ز‌ی « ج‌م‌اع‌ه‌ت‌ = ک‌ؤ‌م‌ل‌ه‌ ب‌ک‌ه‌و‌ی‌ت‌ ن‌ه‌و‌ا ن‌ه‌ت‌و‌ان‌ی
ن‌ی‌ه‌ت‌ ب‌ه‌ی‌ت‌و‌ی‌ ی‌ه‌ک‌س‌ه‌ر ب‌چ‌ی‌ت‌ه‌ پ‌ک‌و‌ع‌ه‌ه‌ ب‌ه‌ م‌ه‌ر‌ج‌ن‌ ن‌ه‌و‌ان‌ ه‌ی‌ش‌ت‌ا ح‌ه‌ل
ن‌ه‌س‌ان‌ه‌ه‌ه‌ ل‌ه‌ر‌ک‌و‌ع‌ ن‌ه‌م‌ه‌ش سوره‌ی فاتحه‌ی :

« بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ »

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (١) الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ (٢) مَا لِكَ يَوْمَ
الدِّينِ (٣) إِنَّا لَا نَعْبُدُكَ إِلَّا بِالْإِسْلَامِ (٤) إِنْ هَذَا إِلَّا عَرَاوِلُ

الْمُسْتَقِيمَ (۵) صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ (۶) غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ (۷) .

سوره تی فاتحه له «۷» ثابت یتک هاتوو «۲۵» ووشه به «۱۲۲»
پسته ، لهم سوره ته له که هاتوته خوارده ، وه ناوبراوه به سوره تی
فاتحه به واتای سوره تاو کردنه وی قورئان وه ووشه ی فاتحه له
فرمانی دایووردوی - فعل ماض - فَتَحَ - وه هاتوو به واتای
- کردیهو - لهم سوره تهش سوره تای قورئانی پیروزه وه له هاش واتای
سوره ته که به :

« بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ » به ناوی خوی به خشندهو میهره پانهو .
« الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ » سوپاسو ستایشی بئ پایان بئو
به روه دگاری جیهان .

« الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ » لهو خوی به که به خشندهو میهره پانه .
« هَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ » خاوه نی پۆزی تۆ لهو سزایه - که پۆزی
دوایی به .

« إِيَّاكَ نَعْبُدُ » خوی به تۆ ته پهرستینو به ندایه تی ههه یۆ
تۆ ته کهین .

« وَإِلَيْكَ نَسْتَعِينُ » هه داوای یارمه تی و دمسست گرتن ههه
له تۆ ته کهین .

« اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ » خوی به رهنمونیمان بکهو بمان
خهه سهه ریگی راست له ههردوو جیهاندا .

« صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ » ریگی لهو که ساله ی که
به میهره بالی خۆت هۆی ئاسایشی نه پراوت بئ به خشیوون و چاکهت
له کهلدا کردن که بریتین له یتفه به رانو بیاو چاکانو شههیدن .
« غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ » ریگای لهوانهسان بئ به هههههه
که پخت لئ هه لکرتووئو لئیان توو په بووت له بهه بیهو پاره یی

نالەبارو گردومى ئاپەسەندىيان .

« ولا الفلانتين مودىڭكى ئەو كەسانەش ئا كەملىكى راستيان

ۋون كودومو گومراپوۋونو سەربان ئىن شىۋاۋە .

« آمىن بوشەي - آمىن - سوننەتە بەراتاي خوايە ئەم پايالەۋە يەمان

بەمبەرەباني خۇت ئىن ۋەربگرە .

« - ركوع ۋاتە «چەمبەنەۋە» بە جۇرىك بەرى دەستەكان بىگاتە سەر

ئەۋتۇ . ۋە لەكاتى چەمبەنەۋەدا «اللہ اكبر» پوتىرئەت ۋە ئەۋەندە «بىئىتتەۋە
لەركوۋەدا ھەتا لەش لەجم ۋوجول بىكەۋىت ۋەسىن چار بىلن « سُبْحَانَ

رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَيُحْمَدُهُ » ۋە بۇ كەسىپك كە ئارەزوۋى ھەيىت ئەتۈرئى

ئەم پاراۋەنەيەش بىلەت چۈنكە لەيغەمبەرۋە - صلى الله عليه وسلم -

ۋەركىراۋە « اللّٰهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَلَكَ اِسْتَجْتُ

خَشَعْتُ لَكَ سَمْعِي وَبَصَرِي وَفَعَلِي وَعَظْمِي وَعَصْبِي » - رواہ

مسلم - ۋاتە : ئەي خوايە ھەر بۇتۇق ئەچەمبەۋە ، ۋە ھەر بەتۇ

پاۋەم ھەيە ، ۋە ھەر بۇتۇق مل كەچىم ، ۋە گوئەم چاۋەم مۇخەم

ئىسكىمۇ پەككە دەمارى لەشم ئەتۇ ئەنەسە .

۶ - لىاست يۈنەۋە لە پاكوع : دۋاي پاست يۈنەۋە لەپكوع

ئەۋەندە ۋەستان پىۋىستە ھەتا لەش لەجم ۋول بىكەۋىت ، ۋە لەكاتى

پاست يۈنەۋەدا پوتىرئەت « سَمِعَ اللَّهُ لِيَمْنِ حَمْدَهُ - وَبَنَّا لَكَ

الْحَمْدَ - مِلَّةَ السَّمَوَاتِ وَمِلَّةَ الْأَرْضِ وَمِلَّةَ عَاشِيَتِ مِنْ

شَيْءٍ بَعْدَ » ۋاتە : خوا دەنگى ئەۋكەسانە ئەيىستى كەسۋاس

ۋىستايىشى ئەكەن - ئەي پەروەردكارى ئىمە سوپاس ۋىستايىش ھەر

شايسىستەي تۇيە - ۋە ھەر بۇتۇق ئەكەين ستايىشپىك كە بەئەندەۋە

پەۋۋى ئاسانەكازۋە ۋەۋىۋە بەئەندەۋە پەرى ئەۋ شەي كەنۇت

ئارەزوۋت ئىن پەنى .

۷ - گر نووش و السجده بریتی به لدان و اوندو سوخته صهر
 سوجه گاه و ووتنی الله اکبر، له کاتی چه مانده دا بۆکر نووش و پتویسته
 له پتشمه له تۆکان بخرنه سهر زوی ، نینجا هردو دست له گال ناو
 چاواندا و نه و نه مانوه پتویسته له سوجه دا هتا لهش له جووله
 بکویت و من جار بوو ترئ « سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى » و له گال سوجه دا
 سوننه ته لم نزاو پارانه و به بخوینریت واته له و کاته که ههر سهری
 له سهر زوی به که . به « اَللّٰهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَكَلَّ
 اسْتَمْتُ سَجَدْتُ وَجْهِي لِلَّهِ خَلَقَهُ فَسَوِّرْهُ فَاسْحَنْ سَوِّرْهُ
 وَتَقَّ سَمْعُهُ وَبَصَرُهُ فَتَبَارَكَ اللهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ » - رواء
 احمد و مسلم - واته : خواجه ههر بۆتۆ کر نووش به ندایه تی نه بهم و
 ههر با و هم به تۆ به و ههر بۆتۆ که ردن که چم ، کر نووشی برد دم و
 چاوم بۆتۆ که سهری که دوستی کرد و وینهی کیشاوه و چاوو گوئی
 لن کردۆتوه ، پیرۆزی و پاکو بی گهردی بۆتۆ به خواجه به راستی باخترین
 و چاکترین خواو دوست گهری .

۸ - دانیشتن له نیاوان هردو سوجه که دا . و نه و نه به پیتته و
 هتا لهش له جم و جول بکویت و سوننه ته بووتریت « رَبِّهِ الْغَفُورُ الْبَرُّ
 الْوَاحِدُ الْحَمْدُ وَاجِبُونِي وَارْفَعْنِي وَاهْدِنِي وَعَافِنِي » واته : ئه ی پهر و ردگارم
 لیم خوش به و به زه ی به له گهلم و چاو بۆشی له هله کاتم بکه و به و پایم
 به رز بکهر و و به پهن و ونیم بکه .

۹ - خویندنی ته سیات .

۱۰ - دانیشتن بۆ خویندنی ته سیات .

۱۱ - سلاوات دان له سهر پیغمبار - صل الله علیه وسلم - و
 ته سیاتیش بهم جوړ به « التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةُ وَالْعَقِيَّاتُ السَّلَامُ »
 « عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ » ، السَّلَامُ عَلَيْكَ وَعَلَى

عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ - اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ
وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ وَبَارِكْ
عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ يَا
كَافُّرُ الْكَافِرِينَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مُجِيدٌ »

وَأَتَى تَهْنِئَاتِ :

« التَّحْنِئَاتُ لِلَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْعِبَادِ » بهرزی و بلندی و خیری
به ره گشت و گزینش بردن و سوسای بن پایان و کرد و می چاک هر
شماری تزیه نهی خوی مهن « السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ » : درود
ساز و تاش و همنی خوات نین لای پابه ری خوا « وَرَحْمَةُ اللَّهِ
وَبَرَكَاتُهُ » : له گز پدحه تی بن پایانی خوا و خیری به ره گشتی فراوان
نهی سه روه ری جیهان »

« السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ » : نه و تاش و
نامایشه ری خوا له سر نیمه ری به نده بن و ، و له سر هم و به نده ری
خیر خوازی خوات به تابه تی نه و نهی که کرد و می چاک نه گز
به پرمی نمرانی خوا نه گز »

« أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ » : به دل پریارو
شایه تی ندم و به زمان تاشکری نه کم که هیچ پرم و رد گاری نه
که شایوی پرستن بیت بیجکه له و خوی به که تا و تهنیایه و نافریدی
نم جیهانه ری »

« وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ » : وه همان پریارو شایه تی
ندم به دل و به زمان که - محمد - صلی الله علیه و سلم - به نده ری خوی و
په وانه کراوی نه و »

« اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ » : خوی به حه تی
فراوانی خوت پرژه به سر پیقه به رو خوا و خیرانی »

« كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ » : همد و هكو چؤن

په محه تي بن پاښت پڙاند به سهر هه زره تي ئيبراهيم و خاوو خيژانو
شوئن كه وتواني .

« وَبَارَكَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ » : خوايه خه يرو پيتر
به ركهت بتيړه بؤسهر گياني باكي خوښه ويستي خؤت - محمد - وه
خاوو خيژاني و شوئن كه وتواني .

« كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ » : همد و هكو چؤن
نهو خه يرو به ركهت پڙانده سهر هه زره تي ئيبراهيم و خاوو خيژاني
شوئن كه وتواني له هه موو كاښكدا .

« فِي الْعَالَمِينَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مُجِيدٌ » : تو نه ي په روه زدگار خاومو
سوپاس و به زه يو بلنديت .

۱۲ - سه لام دانه وه به لاي راستدا ، وه نويز كهر پتويسته نه وه نده
لايكاته وه كولي راستي بيښيږيږي « السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ
وَبَرَكَاتُهُ » واته : ميني و ناشترو ئاسايش و په محه تي بن پاښاني
په روه زدگار له سهر ئيؤه بن نه ي برياني مووسلماني لاي راسم ، چونكه
مه به ست له سه لام دانه وه ي لاي راست مه به ست نهو موسلمانانه ن
كه وتوانده لاي راسته وه .

۱۳ - كول به دواي يه « الترتيب » واته به چن هيناني نه ركهانه گاني
نويز به يلكو پيكي و يه كه له دواي يه كه بهو چؤره ي كه باس كرا باشو
پيش نه خويښ :

« عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ: دَخَلَ رَجُلٌ الْمَسْجِدَ وَصَلَّى
ثُمَّ جَاءَ إِلَى النَّبِيِّ - عَلَيْهِ السَّلَامُ - فَسَلَّمَ عَلَيْهِ فَرَدَّ عَلَيْهِ النَّبِيُّ
وَقَالَ : إِنْ جِئْتَ فَصَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تَصِلْ فَرَجَعَ ففَعَلَ ذَلِكَ ثَلَاثَ
مَرَّاتٍ وَقَالَ : وَالتَّوَلَّى بِعَتِكَ بِالْعَقِّ مَا أَحْسَنَ غَيْرَهُ فَعَلَمَنِي ثُمَّ قَالَ
النَّبِيُّ : إِذَا قُمْتَ إِلَى الصَّلَاةِ فَكَبِّرْ ثُمَّ اقْرَأْ مَا تيسَّرَ مِنْكَ مِنْ
الْقُرْآنِ ثُمَّ ارْكُعْ حَتَّى تَطْمَئِنَّ رَأْسًا ثُمَّ ارْقُعْ حَتَّى تَشْتَدَّ

قَالَ لَا تُمْ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمِئِنَّ سَاجِدًا ثُمَّ ارْفَعْ حَتَّى تَطْمِئِنَّ جَالِسًا ثُمَّ اسْجُدْ حَتَّى تَطْمِئِنَّ سَاجِدًا ثُمَّ الْفَصْلُ ذَلِكَ فِي الصَّلَاةِ كُلِّهَا - مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ .

واژه : له بی هورده - فەرمووێتی : پیاویک پۆیشتە مزگەوتەوه نوێزی کرد لەدوای ئێبوونەوه لەنوێژەکی پۆیشتە خزمەتی پێغەمبەر و سەلامی ئێکرد پێغەمبەر - صلی الله علیه وسلم - وەلامی سەلامەکی دایەوه بۆی فەرموو بۆ نوێژەکت بکە چونکە تۆ نوێژت تەکرد هەتاسن جار پیاوه که نوێژەکی هەر کردەوه پێغەمبەر - صلی الله علیه وسلم - هەر فەرموی بۆ نوێژەکت بکە لێنجا کابرا ووتی سوێند بێ بەوگەسە تۆی پەوانە کردو بەراستی لەوه باشتەر نازانم نوێژ بکەم ، فێرم بکە ، پێغەمبەر فەرموی هەركاتێك هەستای بۆ نوێژ «الله اکبر»ی کردنەوهی نوێژ بکە، واته «الله اکبر»ی دواي یەت، دواي ئەوه بخوێنە لەو قورئانی که پێتە واته سورەتی فاتحە ، بەکێک کە ئەتوانیت سورەتی فاتحە بخوێنیت بۆی هەیه هەندێکی تر لەقورئانی پێرۆز بخوێنێ کە ئەوەندە سورەتی فاتحە پێت ، لەنوێژەکیدە دروستە بۆ یە پێغەمبەر بۆی فەرموو ئەوهی که پێتە لە قورئان ، لە دواي خوێندنی قورئانە که پێکە بەرەوه ئەوەندە تیايا بپێنەوه هەتا لەشت لەجەم جول بکەوتەوه دلتیاياي ئەوهی کەچوویتە رکوعەوه ئە دواي رکوع راست بەرەوه بەجۆرێک کە پێک بپێنەوتی ، لێنجا سوێند بەرە هەروەها تیايا بپێنەوه هەتا لەش لە جەم جول بکەوتی لێنجا لە سوێند هەلسەرەوه و دانێشە هەر بەجۆرە لێنجا سوێند بەرەوه ئەوەندە تیايا بپێنەوه کە دلتیايا ئەوهی کەچوویتە سوێندەوه لێنجا هەر بەجۆرە نوێژەکت هەمووی بە چن پێتە .

پتله بهری خوا بویه لهو پیاوړی سنجار گهړانده ووه بڼو نویز کړدې
 چونکه نویزه کی به پټک وپټکی نه کړد، له رکوع و سوجه کاندې نه نه ووستاو
 به لای کړد که واته پیوسته له سه زمان هموو پوکنه کانسې نویز
 به هیواشی و له سه رخوی به جوی بهینې و به بزاینې و تن بگه یڼ که جی له لیتین
 وچی نه که یڼ و له کوټدا و ستاوین و له گال کټی گفتو و کز نه که یڼ و
 له کټی نه پارینه و به قایبه تی له کاتی خویندنی سوره تی فاتیحه و
 که استه و خړ گفتو و کز نه کو پاپانه و ده که له نیوان به نده و په ووه
 د گاریدا ۰۰

چەند ۋىتەبەك بۆلەمىزەكانى ئوتۇز

(۱)

جۈنئەدى نىھن ھىتان

(۲)

جۈلئەتى ۋەستەن بۇخۇندى سۈرەتى ئاتىچە

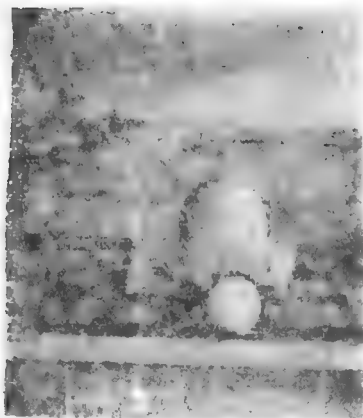
(۳)

چۆنیه تی رکوع بردن

(۴)

چۆنیه تی هەلسانەوہ لەرکوع

(۵)

چونیه یی کړنووش برډن

دانه شتی ټوان سوجه گان

(۶)

(۷) جۇيىدىنى خۇيىدىنى «سەھىيات»

(۸) جۇيىدىكى «سەلام» دانىۋە

سوننه ته کانی نوټ

سوننه ته : بریتي به لهو په وشتو کرداروی که پټه مېر - صلی الله علیه وسلم - کردبیتي یا بریاری له سهر دابیت بق کردنی یا بڼه ننگ بووین نوی کاتیک په کیک کردبیتي له خرمه تیا • نه مانې خوارموش له سوننه ته کانی نوټون •

۱ - دهست بهر بگریتو مو ږوو له ږو وکه ږو هردو په نجه کوره له ناستی نه رمای گوڼدا پابگیریت •

۲ - دانانی دهست له سهروی ناوکه وه له کاتی خوښدنی سوزتی فاتحه دا • وه به دهستی راست مه چکه کی دهستی چه بگریت وه کو له وینه ی فپزه کانی نوټ دا پیشان دراوه •

۳ - خوښدنی دعای نوټ واته دعای «استفتاح» دعای کردنه وه • له پټه مېری پټه واره جهنه دعایه که ودرگیراوه که په کیکبان نه وه : « وَجْهَتْ وَجْهِي لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ حَنِيفًا مُسْلِمًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ » واته : بهر استی و ږو گومان ږوی خوم هلسو ږان بق بنده ی نهو په روه ردگاری که ناسانه کانی دوست کردوه ، وه بهدی هیڼه ری زهوی به وه هریاسار پیازی خواپه که شپاوی خو ته سلیم کردنه وه من لهو که سانه نیم هاو دل «شريك» بق په روه ردگاری نه م جیهانه بریارېدهم ، بهر استی نوټ کردنی منو به جی هیڼانی فرمانه کانی تری خواو زیان و مردن هم مووی بق په روه ردگاری جیهانه وه پاداشتیشم هر لای نه وه و هیچ هاو لیکي نی یو ، من فرمانم بهمه پندراوه که موسلمان یم •

۴ - له دواى دوعاى گردندهوى نويز سونده ته « اَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنْ
الشَّيْطَانِ الرَّجِيْمِ » پورتيت واته : په نا نه گرم به خوا لهو شه پتانهى
كه بن بهش كراوه له پده سمهت و به زه يى خوا .

۵ - وونى وشه ي - آمين - له دواى خوښندى سوره تى فاتحه .
۶ - خوښندى سوره تى قورئان يا چهنه نايه تيك له دواى
خوښندى سوره تى فاتحه بز كه سبك كه نويزه كه ي به كومه له «جه ماعت»
نه كات نه گهر نويزه كه ي به كومه له كرد پيش نويزه دهنگى به رزكردنوه بز
خوښندى سوره تى فاتحه و سوره تى تر ، وه له نويزى «به يانى و نيتوارو
خوتناندا نه بن پاش نويز «ماموم» واته نه وانه ي له دواى پيش نويزه وه
«مام» وه ستاون ته نها نه بن سوره تى فاتحه بخوښين ، به لام پيش نويز
له نويزى «نيوه پوو عه سردا» دهنگ به رزنا كانه وه پيش نويز نه توانى و
سونه تيشه له دورپ كاتى په كه مده سوره تيك يان چهنه نايه تيك بخوښين
له دواى سوره ي فاتحه .

۷ - كردى «الله اكبر» له كاتى هه لسانو دانېشتنى نويزه كه دا .

۸ - دهنگ به رزكردنوه بز پيش نويز له كاتى نويزى به يانى و
نيتوارو خوتناندا .

۹ - خوښندى نه و نزاو پاړانه وانه كه له پكړيو سوجه كاند ايه
وه كو باس كرا له بهش فوزه كالى نويزدا .

۱۰ - خوښندى هم نزا به له كاتى دانېشتنى نيتوان سوجه كاند ايه .

« اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِيْ وَارْحَمْنِيْ وَاهْدِنِيْ وَعَافِنِيْ وَارْزُقْنِيْ »

۱۱ - خوښندى ته حياتى په كه م كه مده تا «اللهم صل على محمد» .

۱۲ - دانېشتن بز ته حياتى په كه م به م شيتويه «قاجى چپ نه خريته

زير پانى چه يوه و قاجى راست ږوو به پوو كه هه له ندرت وه له سهر
په نجه دانېشت .

۱۳ - شیروی دانانی په نجه کانی ده ست بهم شیویه ده پټ :
 په نجه کانی ده ستی چپ به کراوه یی له سر له ژنق دانه نین وه په نجه کانی
 ده ستی راست دانه نین بیچکه له په نجه ی «شه هادمت» که نویژ کمر
 له کاتی خویندنی ته حیاته دا که گه بیشته ووشه ی «إلا الله» له هر دوو
 ته حیاته که دا هیما دیشارمت، ی ته نهایی خوی یی نه کریت وه هر دوو
 په نجه گورده ش داناخریت .

۱۴ - ملاوات دان له سر پیغمبر له ته حیاته دا .

۱۵ - شیروی دانیشتنی ته حیاتی دووم له بن قاچی چپ بژای
 راست له ژیر قاچی راسته وه نه کریت و قاچی راست بهر د پو وگه
 هل نه دریت له سر په نجه کان ولای چپ نه خرینه سر زمو ی بژک سټیک
 که بتوانی .

۱۶ - خویندنی «قنوت» له نویژی به یانیدا که له کاتی هه کسانه وه
 له هر کوعدا له پکاتی دووم می نویژه که دا ده خوینریت وه له کاتی
 خویندنی دا هر دوو ده ست بهر نه کرینه وه، نه مهش قنوت «اللهم اهدنی
 فیمن هدیته وعافنی فیمن عافیت وکون فیمن توکیت
 وبارک لی فیما اعطیت وکونی شر ما قضیت لانتک تقضی ولا
 یقضی علیک انه لا یدل من والتیست ولا یقر من عادیته
 تبارک ربنا و تعالی . فلتک الحمد علی ما قضیت
 استغفرک واتوب الیک وصلى الله على سيدنا محمد وعلى آله
 وصحبه وسلم» دوی خویندنی له دوعایه هر دوو ده ست کان
 هر به بهر کراوه یی به لاستم نه خرینه وه سر زمو ی وه سوجه
 ده بریت . نه مهش واتای «قنوت» :

- لهی خوی به پیمان بکه وه لهو کسانه ی که پیمانیت
 کردون ، وه لیمان بهر وه لهو کسانه ی که لیمان بهر دویت ، وه
 سر بهر شیمان بکه وه لهو کسانه ی که سر بهر شیت کردون وه

پیرۆزی بکه لیسان نهو شتهی که بیت به خشیوین وه بمان پازمو
 به لارامان بکه تا بهرگی نهو به لایانه بکرین که تو به سهرماندا دهیان
 هیتیت ، وه به راستی هر تو دادو سهرمان نه کهیت به سهر هه مو
 شتیگدا ، وه بالا دهستت که سنی به که سهرمانت به سهردا بگات
 وه به راستی نهو که سهی که تو سهر به رشتی نه کهیت هه رگیز به سوا
 ناپیت وه نهو که سهی که دزی تو بیت هه رگیز به پیز ناپیت ، پافو به گوردی
 بق تویه نهی به روهردگاری نیه وه تو به رزو بلندیت ، ستایش هر بق
 تویه له سهر نهو شتهی که بخت دیاری کردوین ، وه دارای این خوش بوونو
 که نهو له گوناوو تاوان هر له تو نه کهین . به پیزه به حهتی به
 پایانی خوت به سهر گیانی پاکی بیغه بهری خوشه و یستمان و خاوو خیزانی و
 یارو هاوه لانی .

۱۷ - خویندنی پارانوهی دوای ته حیاتی دووم، سونده ته له دوای
 ته حیات دذعوا پارانوه به خوینریت، به لام باشت وایه ثم دوعاو پارانوهاله
 بوترئ : « اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَوْتُ
 وَمَا أَعْلَنْتُ وَمَا أَسْرَفْتُ وَمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنِّي أَنْتَ الْمَقْدِمُ
 وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ » - رواه احمد ومسلم - واته: خواجه
 لیم بهووه لهو کرده وانهی که کردومه له زیاندا چ نه وانه یان که
 پیش هرگی خوم خستوه چ نه وانه یان له دوای هر کم شوئه واریان
 نه میتیت وه هر وها لهو کرده وانهش که به به نامه کی کردومه یا به ناشکرا
 وه لهو کرده وانهم که زیاده به ویم تیدا کردون وه نه وانهش که تو زانی
 پیمان . نهی خواجه هر خود هذات، ی تویه سهره تای بوونی نه بهووه
 هر هه به ، وه کو تایشی بزنی بهو هر نه میتیت . هیچ به روهردگار که
 نه به شیای نهو بهی که به ندایه تی بۆ بکری بیجکه له تو . به کتکی تر
 لهو دوعایانه نه به به : « اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَمِنْ
 عَذَابِ النَّارِ وَمِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ » . - واته - نهی خواجه من

نز او پارانده و دواى نوږز

سولنه ته بڼه موسلمان كه له نوږزه كې بډه وه به كومه له دجه ماعت به بڼه
ياخوې به ته نها هم نز او پارانده وانه بخوږنيت كه له ښه مېرمنه
وهرگېرون . له دواى سهلام دانه وه ستر جار بڼه «استغفر الله» وديك جار:
«اللهم انت السلام ومنك السلام تباركت يا ذا الجلال والاكرام»
نه كهر نوږزى به يانې يان ټيواره بډه جار بڼه: « لا إله إلا الله وحده
لا شريك له ، له الملك وله الحمد يحيي ويميت بيد
الخير وهو على كل شيء قدير » ټينجا بڼه: « إليه المرجع والمنال
والعصير نجينا من عذاب النار ومن عذاب اهل السمير » ټينجا
«موت جار بڼه: « اللهم خلصنا من النار » ودهوت جار: « اللهم
اجرنا من النار » وده ستر جار: « اللهم ادخلنا الجنة » وپلټت: « اللهم
ادخلنا وادخل والدنا الجنة مع المتقين الابرا بجاه النبي المختار -
آمين ببرحمتك يا ارحم الراحمين » وه دواى هم دوعايانه سولنه ته
دهست به ټيږت به دممو چاودا ټينجا « آية الكرسي » بخوږنيت كه نه مېش
نايه ته كډيه:

- اعوذ بالله من الشيطان الرجيم -

« الله لا إله إلا هو الحي القيوم لا تأخذه سنة ولا نوم »
له مالي السموات ومالي الارض من ذا الذي يشفع عنده إلا بآذنه
يعلم ما بين ايديهم وما خلفهم ولا يحيطون بشيء من
علمه إلا بما شاء وسع كرسيه السموات والارض ولا يؤده
حفظهما وهو العلي العظيم .

واتاكې: له خوايهې كه ناوې پوږزى - الله - په هيچ كسنيك
نېرې شيواوې به رستن پټت پيچكه له و هره نه وه نه مينې و ژيانې به ردم و امو
نه پوږنې پوږي تن ناكات . به ده سلا ت به مينه بڼه پوږه رده كړدې

دروست گراوانی خۆی و پارێزگاری کردنیان . به هیچ جۆرێک نهخهوخه و
 نۆچکه ده نهوه ئه یگرێ و نه فووستنی تایبه تی، فهرامۆشی به سه ردا نایه ت،
 هه ر بۆ خوا به ئه وه ی وا له ئاسماندا به بیهراو و نه بیهراو به وه ، وه ئه وه ی
 له وه یدا به به ئاشکرا و نه یه تی به وه ، ئه وه کێ به به توانی نکابکات به لای ئه وه وه
 «خوا وه» بۆ تاوان باری یا خا وه ن ئازاری ؟ که س ئی به مه تهر یاره تی
 «په وخسه تی» په وه ر دگاری له سه ربین . خوا ی گه وه ئه زانی و زانا به
 په وشتا نه ی که وان له به رده می ئاده میزاد و جیهنی دار وه ئه وشتا نه ی، که وان
 له پشتیا نه وه . واته ئه وشتا نه ی که له مه ولا له پۆزی دوا ییدا ئاگادار نه بن
 به سه ریاندا ، ئاده میزاد و جیهنی ئاگادار نابن به هه ندیک له زانسته و
 زانیاری خوا مه گه ر ئه وه ی که خوا ی گه وه خواستی له سه ربین . داگیر
 ئه کات فراوانی ئاسمانه کان و زه وه ی - گو شادی کورسی خوا ، واته
 ئاسمانه کان و گۆی زه وه ی له چا و فراوانی کورسی خوا ده وه هه لمانیکه وان
 له چا و ژووریکدا . به م جۆره خوا ی گه وه ده سه لاتی په نامه کی هه به
 ئیمه ی ئاده میزاد ئی ناگه یین لێ و له پارێزگاری و چاودێری ئاسمان و
 زه ویدا خوا بێ زار و بێ تاقت نابن ، به راستی هه رخوا ی گه وه به پایه
 به رزی واکه ی نه ییت و له به رزی و ده سه لاتا هاو کیشی نه ییت هه مو
 شتی که له چا و گه وه یی خوا وه کو نه بو وایه .

ده گێر نه وه له پێشه وای مووسلمانان هه زه تی عه لی به وه «په زای
 خوا ی لێ بن» فهرموویه تی بیستومه له پێشه به ره وه - صلی الله علیه
وسلم - له کاتیکدا ده وسته بو و له لای ئه و کو له که یه ی گه ووتاری
 «خطبه یی له سه ر ئه دا له جیاتی مینه ر له زگه وتی مه دینه دا فهرمووی :

«مَنْ قَرَأَ آيَةَ الْكُرْسِيِّ دُبُرَ كُلِّ صَلَاةٍ لَمْ يَمْنَعْ مِنْ دُخُولِ الْجَنَّةِ إِلَّا الْمَوْتُ وَلَا يُوَالِّبُ عَلَيْهَا إِلَّا صَدِيقٌ أَوْ عَائِلٌ ، وَمَنْ قَرَأَهَا إِذَا اخْتَلَعَ مَسْجِدَهُ آمَنَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَجَارُ جَارِ الْمَوَالِيَةِ حَوْلَهُ»

واته : هه رکه سه ی که بخوێنی - نایه تی کورسی - له وای هه مو و نۆزه

فرژده گانه و ه هیچ شتی نی به قدمه غمی لن بکات بۆ چونه نۆ به ههشت
 بیتجه له مهرگ ۱ واته ههچ کاتی مرد خوی گهوره له پوژی دواییدا
 به ههشتی بۆ نه به خشی ، که سیک نی به بهردهوام بۆ له خویندنی ئایهتی
 کورسی بیتجه له راست گۆو به ندهی راسته قینهی خوا ، واته مهر
 که سیک ههلسی بهم کاره گهوره به بهردهوام بۆ له سهری کهش هادی
 راستی و به ندهایهتی خوی گهورهی وه گرتهی . وه هه که سیک ئایهتی
 کورسی بخوینیت کاتیک که نه چیتجه جیگای نووستنه وه - پارێزراو نه بۆ له
 لایه ن خواوه له و شتهی که زیان به خشه بۆی و دراوسێ کهشی و دراوسێ
 دراوسێ کهشی پارێزراو له بۆ وه نه و ما لانهش که له و که ده دان هه و یان
 پارێزراو نه بۆ به هۆی به ره کهتی ئایهتی کورسی به وه

ههروهها سوننه ته له دواي خویندنی ئایهتی کورسی لهم نراو
 یادکردنه وه یی خوا بخوینیت : « اَللّٰهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا اَعْطَيْتَ وَلَا
 مُعْطٰی لِمَا مَنَعْتَ وَلَا رَادَّ لِمَا قَضَيْتَ وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَنَّةِ مِنْكَ
 الْجَنَّةُ سَبْعَانَ « سَبْعَانَ اَلله - ۳۳ - جَار » ، سَبْعَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا
 اِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا اِنَّكَ اَنْتَ الْعَلِیْمُ الْعَلِیْمُ دَائِمًا بِاقْبَا شُكْرًا « الْحَمْدُ لِلّٰهِ
 - ۳۳ - جَار » الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا اَنْ
 هَدَانَا اَلله مِنْ كُلِّ شَيْءٍ كَبِیْرًا « اَلله اَكْبَر - ۳۳ - جَار » اَلله اَكْبَرُ كَبِیْرًا
 وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ حَمْدًا كَثِیْرًا سَبْعَانَ اَلله بِكْرَةً وَاصِلًا - « لَا اِلَهَ اِلَّا اَللهُ
 وَحْدَهُ لَا شَرِیْكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ يُحْيِیْ وَيُمِیْتُ بِيْدِهِ الْغَیْبُ
 وَهُوَ عَلٰی كُلِّ شَيْءٍ قَدِیْر - ۱ - يٰكُ جَار » له پاش ئه مه سلاوات بدریت
 له سهر بیتجه بهر - صلی الله علیه وسلم - له بهر ئه وهی هه پاره ته وه یك
 سلاوات دانی له که له داییت نزیکه له خوی گهوره وه وه یی ئه گریو
 جی به جی ئه کات ، پاش سلاوات دان ههردوو دهسته کانت بهرز بکهروه
 هه تا ئاستی شانت وه بپاریروه له خوا وه باشتروایه به و دوعایانه
 بپاریته وه که بیتجه بهری خوا بییان پاره وه وه ، وه یكی له پاره وه گانی

پیغمبر نه پیوه : ه عن شداد بن اوس - رضي الله عنه - عن النبي - صلى الله عليه وسلم - قال سيد الاستغفار اللهم انت وبي لا اله الا انت خلقتني وانا عبدك وانا على عهدك ووعدك ما استطعت اعوذ بك من شر ما صنعت ابوء لك بنعمتك علي وابوء لك بذنبي فاغفر لي فانه لا يغفر الذنوب الا انت إذا قال ذلك حين يمسي فمات من ليلة دخل الجنة او كان من اهل الجنة وإذا قال ذلك حين يصبح فمات من يومه ۰۰۰ مثله (۳۷)

واته : شهدادی کو پی نهوس - پهای خوی لی پی - نه کیر نهوس له پیغمبر مهوس - صلى الله عليه وسلم - که پیغمبر فرموده پی گوره ترین گوشتاری که داوی لی پور دنی پی بکپی له خوا بریتی به له پاپانه و به نهی خواجه تو پور و دگاری منی ، هیچ پور و دگاری نه به شیای پورستن بیت پیجکه له تو ، منت دوست کردو ، وه من به ندهی تو و من له سر پیمان و پیاری تو ، به گوری توانای خود پانه گرم به تو لهو شتهی که زیان به خوش بیت که خوت دوست کردو و پیار نه دم و دان به و دا نه نیم که ناز و نیه تی خوت به سر مندا پشتو و ، وه دان نه نیم به و دا که ناوان بام ، له ناوانه کانم بیو و ، هیچ که پی نه به که شیای لی پور دن بیت پیجکه له تو ، هر که سیک نه پاپانه و به بخوینیت له تیوار دا نه گهر لهو شه و دا بریت پیاری خوی له سر پی ده پیته به هشتو - إنشاء الله - وه هر که سیک به یانیا پیخوینیت وه لهو پور و دا بریت همان شت نه گهر خوی گوره خواستی له سر بیت به لکه مان پور و تنی « سبحان الله - الحمد لله - الله اکبر » هر به که پی - ۳۳ - جار له دوی نوژه فرزه کانه نه فرموده پی پیغمبره :

« عَنْ أَبِي حَرِيرَةَ - رضي الله عنه - أَنَّ فَقْرَاءَ الْمُهَاجِرِينَ اتُّوا رَسُولَ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - فَقَالُوا ذَهَبَ أَهْلُ الدُّنْيَا بِالرِّجَالِ الْعُلَى وَالنِّعَمِ الْمَقِيمِ ، يَصَلُّونَ كَمَا نَحْبُتُ وَيَصُومُونَ كَمَا نَصُومُ وَلَهُمْ فَضْلٌ مِنْ أَمْوَالٍ ، يَحْبَتُونَ بِهَا وَيَعْتَمِرُونَ وَيُجَاهِدُونَ وَيَتَصَدَّقُونَ

فقال : « لا اعلمكم شيئا تدركون به من سبقكم وتسبقون به
 من بعدكم ولا يكون احد افضل منكم الا من صبح مثل ما صنعتكم ؟
 قالوا : بلى يا رسول الله - قال : تسبحون وتحمدون وتكبرون
 خلف كل صلاة ثلاثا وثلاثين ، واته : فهو هورده كهناوى
 « يعقوب بن حماد » ، كهناوى له بيتيه مبره وه - صلى الله عليه وسلم -
 نه فرمود وبت كه مائت كه له هزارانى كوچك ره كان هاتنه خزمه تى پيشه مبر
 - صلى الله عليه وسلم - ووتيان سه روه ت و سامان داره كان پله يه كى
 بهرزيان هيد و خاوه نى ناز و نيمه تى بهر ده و امن نويز بهجن نه چنين
 وه كوئيمه پوزوو نه گرن وه كوئيمه له گمل نه وشدا پله يه كى گه وره يان
 هيد بهقوى سامانه كه يانه وه ، فهرزى حجبى بن نه گن وه عومره ي پس
 نه گن وه له پيوى خبات و تيكوشاندا له پيناوى ئيسلامدا خه رجى
 نه گن وه خه پرو چاكى بن نه گن ئيمه هيچان نيه له سه روه ت
 و سامان هه تا بمان كه پيئته پله ي له وان پيشه مبر - صلى الله عليه
 وسلم - فرمودى تا يا شتيكتان پيشان بدم بهقوى نه وشته وه بگه نه
 نه و پله يه كه دوله مهنده كان هه يانه وه هه كه سيك له موصلانان
 هه تا كوتاي زباني نه وشته بهجن بهيئ پله ي دوله مهنده كانى ده ست
 ده گوت كه بهقوى نه سه روه ت و سامانه وه بهر ده ستان هه ناوه ، وه
 هيچ كه سيك خاوه نى نه و پله يه نيه هه گه كه سيك وه كو ئيمه نه وشته
 بگات ۰۰۰ كوهلى هزاره كوچك ره كان فرمود و يان بلي نه و پيشه مبر
 خوا نه و مان بن بلي بگه نيه پله ي دوله مهنده كان بنى ، پيشه مبر
 فرمودى : له دوى هه مو نويزه فهرزه گانه وه - ۳۳ - جار « سبحان الله »
 بگن وه - ۳۳ - جار « الحمد لله » بگن وه - ۳۳ - جار « الله اكبر » بگن
 كه بهر ده وه نه گاته - ۹۹ - بؤ تلواو كرونى - ۱۰۰ - جار كوتايى
 بن نه چترقى به ووتنى « الله اكبر كبيرا والحمد لله كثيرا سبحان الله بكرة
 واصيلا لا اله الا الله وحده لا شريك له ، له الملك وله الحمد يحسن
 ويميت بيده الخير وهو على كل شيء قدير » .

نويز به جي به تال نه بيتهوه ؟

نويز به به کن له مانهی خوارهوه به تال نه بيتهوه و بيوسته نهو
نويزه بگريتهوه :

۱ - خواردنو خواردنهوه : بهمه رښت که له نويزدايه
به لام نه گهر به مه له و نه زانين بڼ زيانی نړيه ، نهو خواردنو خواردنهوه به
که مېن يازور زيانی وه که ، نه گهر تامی خواردنیک له دمدا بوو
له گهل تفدا قوت بدریت نويزی بی به تال نه بيتهوه .

۲ - بڼ که مېن که مېن يان زور به زانينهوه يابه مه له .

۳ - قسه گردنیک که په يوه ندي به نويزه کهوه نه بيت ، به لام
نه گهر به مه له و نه زانينه وه بيت نويزی بڼ به تال نه بيتهوه . پتفه مېهر
- صلى الله عليه وسلم - نه فرموي : « إِنَّ هَذِهِ الصَّلَاةُ لَا يُصْلِحُ
فِيهَا شَيْءٌ مِنْ كَلَامِ النَّاسِ إِلَّا مَا هِيَ التَّسْبِيحُ وَالتَّكْبِيرُ وَكِرَاءَةُ
الْقُرْآنِ (۳۸) » ، واته : به راستی نويز له گهلدا ناگونجی ووتی فاده مېزاد
واته قسه به کی تیکهل ناگريت که په يوه ندي به نويزه وه نه بيت ، چونکه
نويز بريتی به له گردنی « سبحان الله والله اكبر » خویندنې قورغان .

بيجکه له مانه نويز تووشی زيانی هه لوه شانوه نه بيت .

له گهر به کيک له نويزدا بوو پروداویکی سامناکی بينی نه توانی
دهورو بهری به ووتی « سبحان الله » ناگدار بکاتهوه ، یا پتشی نويز
هه له به کی کرد نويزه که بوی هه به له نويزه که يدا بلی « سبحان الله »
وه نه بڼ مه به ستيشی نه ووتنه که ياد « ذکر »ی خوابیت له دلوه نه مه بویاوو ،
به لام نه گهر نافرمت له نويزدا بوو پروداویکی بينی نه بڼ سن جار
دهستی راستی بدات به سه دهستی چه پيدا . پتفه مېهر - صلى الله عليه
وسلم - نه فرموي : « عَنْ نَابِئَةٍ شَيْءٌ فِي صَلَاتِهِ فَلْيُتَسَبَّحْ فَإِنَّمَا

۳۸ - رواه احمد ومسلم وابو داود .

التصفيق للنساء ، واته : نهگەر پرووداویک پرووی دا له نوێژدا بوو
 بۆیابو با « سبحان الله » بکات چونکه دهستدان بهسهه دهسته با
 لاهرمه تههین .

نهگەر کهسیک له نوێژه کهیندا حالی وابوو که کریانی تههات یا
 نالاندنیکی کهم نهتوانی بهرگری خوی بکات وه نوێژه کهی بهتال نابیتنه
 وه چونکه « عهبدوللای کوپی شهحیر » فهرموویهتی : « رَأَيْتُ رَسُولَ
 اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يُصَلِّي فِي صَلَاتِهِ أَرْبَعِينَ أَلْفَ مَرَّةٍ أَوْ مِائَةَ أَلْفٍ مَرَّةٍ »
 « من البكاء » (۳۹) واته : بینیم پیغه مبهری خوا - صل الله علیه وسلم -
 نوێژی نهکرد زیکهی سنکی تههات لهگریاندا وه کو زیکهی قازانیکی بر
 له ناوی کولاد که لهسهه لاهگری .

۴ - جولانهوی زۆر که بهیوهندی به نوێژه کهوه نه بیت ، بهلام
 نهگەر دوو ههنگار له نوێژدا بنریت وه کو پۆیشتنه پێشهوهی پێشهوا بو
 نهوهی « جماعات » پێک بیت یان پۆیشتنه دوامی کهسیک له پیزی
 جماعاتدا بیت بۆ هاوپی بهتی بهکیکی تر بۆ نهوهی ریز دروست بیت
 زیانی نهی چونکه نه بو هوردهیره فهرموویهتی : « إِنَّ النَّبِيَّ أَمَرَ بِقَتْلِ
 الْأَسْوَدَيْنِ فِي الصَّلَاةِ الْعَقْرَبِ وَالْحَيْةِ » (۴۰) واته : پیغه مبهه - صل
 الله علیه وسلم - فهرمانی داوه به کوشتنی دوو بێشکو مار له نوێژدا .
 لههه زیاتر جسم و جۆل بکسریت له نوێژدا بههین هوده نوێژ بهتال
 نه بیتنهوه .

۵ - ههلهوه شانهوهی بهکیک لههه رجهکانی نوێژ ، وه کو بن دهست
 نوێژ بیت یا بهکێ له پایهکانی نوێژی بهجێ نههێنا یا هورهتی دههکهوت
 یان پرووی لهپرووگه ههله چهرخان ... ههتد نوێژی پێ بهتال نه بیتنهوه .

۳۹ - رواه احمد وابو داود والنسائي .

۴۰ - رواه الخمسة .

ئەو شتانەى كەبىن ھوودەن لە نوژدا

ئەو شتە بىن ھودانە ھەرچەندە نوژيان بىن بەتال نابىتەو بەلام بەنەکردنى ئەو شتە بىن ھودانە پلەو پاىەى نوژ بەرتر ئەبىتەو ، وە بەنوژىكى پىك و پىك ئەدرىتە قەلەم لەياساى ئايىنى ئىسلامدا - پىغەمبەر ئەفەرموئى : « ان احذكم اذا اقام في صلاته فانه ينجي ربه او ان ربه بينه وبين القبله » (٤١) ، واتە : ھەركاتىك يەكەن لەئێوە ھەستا بۆ بەجىن ھىنانى نوژ و تووژ لەگەل خودا ئەكات ، يا بەپراستى پەرەردگار لەنتوان نوژكەر و پەرەگدايە ، لەم فەرموودە يەى پىغەمبەرەو - صلى الله عليه وسلم - بۆمان پوون ئەبىتەو ئەبىن نوژكەر ھەستى ئەوەى ھەبىن كە ھەراچەى خواى كردو ئەبىن ئاگادارى خۆى بىو دلۆ ھەروونى لە ھەموو شتىك خالى بگات سەرى بەندايەتى وشەرم دانەوتىن سەيرى سوجدەگاى بگات بەھىواى بەزمىى خواىبىت .

ئەو شتانەش كەبىن ھوودەن لە نوژدا ئەمانەى خواوودەن :

١ - نابىن بە ھىچجۆرىك كردەو يەكى نابەسەند بگات كە نوژكەر

دوور بختەو لەپەوشتو شەرم لە نوژەگەيدا .

٢ - نابىن نوژكەر سەيرى ھەروو بەرى خۆى بگات . ھەزەرتى

عائشە داىكى موسلمانان فەرموويەتى : سألت رسول الله عن التلثفت في الصلاة فقال : « إختلاس ' يَخْتَلِسُهُ ' الشيطان من الصلوة » - رواه البخاري - واتە : پرسیارم كرد لە پىغەمبەر - صلى الله عليه وسلم - لە بابەت لاگردنە وەو ئاوردنەو سەيركردن و خۆبىن ئاگاكردن لە نوژدا : فەرمووى ئەو ھەرىكەت دانىكە شەيتان ئەى ھاوئە دلى بەندەكانى خواو .

٣ - سەيركردنى دىسەو و پەنەيكە كە نوژ كەر بىن ئاگا بگات

لە نوژ .

٤١ - رواه البخاري .

- ئەنس - بۆمان ئەگىز پەنە ئەفەرمووى « كان قرام لىعائىشە سترت بە جانب بيتها فقال لها النبي : اميطي عني قرامك فانه لا تزال تصاوره » تعرض لي في صلاتي ، (٤٢) واتە : ھەزرەتى عايشە بەزەدە بەكى پەنگاۋ پەنگى ھەبوو لەدېۋارى ژوورە كەيدا ھەلى وا سەيبو پەنە مەسر - صلى الله عليه وسلم - ھەرمووى ئەى عايشە ئەم بەردە پەنگاۋ پەنگە لەمەن دوور بەخەرمەو چوئكە وئەكەنى لەكەتى نويزدا ديارن لەنەنەو .

٤ - نويز كردن لەكەتى ئامادە بوونى خواردن و خواردنەو بە مەرجىك نويزكەر ئارەزووى بکات باش واپە خواردنەكە بخوات ئىنجىا نويزەكەى بکات ، يا دەست نويزەكەى قورس بىت . چوئكە پەنە مەسر - صلى الله عليه وسلم - ھەرموويەتى : « لا صلاة بحضرة الطعام . ولا هو يدافعه الاخبثان لأن ذلك يصرف المصلي عن الخشوع في صلاته » واتە : نويزى ئەۋاۋ نى بە كەسەك كە لەكەتى خواردندا يا لەكەتكەدا كە پەنە مەسر ئاۋبىت چوئكە ئەم ھالەتە نويزكەر پالەكەشت بۆ بىن ئاگەى ئەنويز .

٥ - چاۋ نووقاندن لەكەتى نويزدا ، مەگەر سوۋدى نويزەكەى تەبائىت .

٦ - باۋيزك دان لە نويزدا پەنە مەسر - صلى الله عليه وسلم - ئەفەرمووى : « التشاؤب من الشيطان فاذا تشاؤب أحدكم فليكضم ما استطاع في الصلاة » ، (٤٣) واتە : باۋيزك لەشە پەنە مەسر كەتەك يەكەك لەتەۋە باۋيزكىدا با قەدەمەى بکات لەخۆى بەگۆيرەى تواناى لەنويزدا بەتايەتى ۋە بەگەشتى لەكەتەكەنى تردا بىجگە لەلويزدا پەشتى دەستى پاستى بگەرت بەسەر دەمەدا .

٧ - نويز كردن لەزەبەكەدا يا لە ھەمەدا يان لەھەرشوئەكە

٤٢ - رواه احمد والبخاري .

٤٣ - رواه الترمذي .

بەجىس بىزاقىت .

۸ - بەزى كۆرۈنمەي چىقارغاندا بۇ ئاسمان لەككىتى ئۆزىدا
يېڭىمەي قىلىپمۇ يەتتى : « مابل' اقوام ىرفعون' ابصارهم' الى السماء
في صلاتهم فاشتهر قوله في ذلك حتى قال : لينتقمس او لئسخطمن
ابصارهم » (۴۱) ۋاقە : ئاي بۇ خالى ئەو كىسانەي كەچاويان بەزى
ئەكەنمە لەككىتى ئۆزىدا بۇ ئاسمان - بەقراوانى وبەتۈندى چۈمبە قوۋلايى
قەمۈمۈدە كەيدا بەرامبەر بەرگە سانەي كەبەرگى چاويان ئاگەن ، ھەتا
قەمۈمۈ يەتتى باۋاز يەتتىن لەو حالە ئەكەرواز نەھىتىن خۇيان . ئامادە يەكەن
بۇ كۆرۈنۈمى چاۋەكانيان .

۹ - دانانى دەست لەسەرواۋك لەككىتى خۇيەندىسى قاتىچەدا
ياقۇرسايى لەشى بىخاگە سەروايەكى .

۱۰ - ھىما «ئىشارەت» كۆرۈن بەچاۋيان بەبۇرۇ يا ھەرنەندەمىگى
ئىرى لەش لەككىتى ئۆزىدا .

۱۱ - دەست دانان لەيىش ئەمۇزۇدا لەككىتى سۈجەدە بىردىن مەگەر
كەسىك ۋاي بۇرۇك بىگەۋىت .

۱۲ - دانىشتىن بۇنۇيۇ ئەزۇكانى ھەل بەدا لەككىتى خۇيەندى
تەھىيەدا .

۱۳ - ھەل كۆردى جىلۇ بەرگە لەككىتى چۈن بۇسۈجەدە .

۱۴ - داگىر كۆردى شۇيىنىكى تايىبەتتى بۇنۇيۇ يىچكە لەيىش ئۆزى .

۱۵ - ئۆزى كۆردى لەدۋاي رىز «صفا» يەكەم بە مەرجىتكە لەپىزى
جەمەتە تەكەدا جىگەي بېتى .

۴۴ - رۋاھ الجماعة إلا مسلماً والترمذى .

۱۶ - پشت گوئی خستنی یهك لهدوای یهكی سوره ته کانی قورئان
که له دواى سوره تی فاتحه وه دهخوینریت . پیویسته له سورتی
«البقره» وه دست پین بکات بهرو خوار ، نابین له سورته تی «الناس» وه
بهرو ژورر دست پین بکات وهه سورته و نایه تی لهخوینریت
له نوێژدا لهدوای سوره تی فاتحه وه پیویسته بهم جۆره بیت .

۱۷ - پشت گوئی خستنی داپهشتنی سوره ته کانی قورئان که
له دواى فاتحه وه لهخوینریت له بین له سه ره وه دست بکات بۆ خواره وه .
بۆ نمونه ته گهر له پکاتی یه که می نوێژه که یه سورته تی «الفلق» ی خویند
ته بین له پکاتی دووه هدا سورته تی «الناس» بخوینیت . چونکه سه ره تای
قورئان له سورته تی فاتحه وه دست پین ته کات لهم خاله دا مه به ستمان
ئه وه به به پینى توانا سوره ته کان یهك لهدوای یهك بخوینیت نهك سوره تیک
له ناوه پاستی قورئانداو سوره تیک له کوتایی قورئاندا .

بانگ و قامات

بانگ : ناگدار کردنهوی موصلانانه به هاتنی کانی نوئز ،
بانگ به چند وشه یه کی تاییه تی داپژراوه ، وه فرزی کیفایه ، یه واته
پئویسته له ناو کومه لی موصلاناندا یه کس بانگ بهات بۆشهوی
تاوان له نهستی کومه له کدا نهییت خوی گهوره نهفرموئ ، و إذا
ناد یتم الی الصلاة ، وه پئنه مبهری خوا نهفرموئ : « إذا حضرتم الی
الصلاة فلیؤذن لکم احدکم ثم لیؤمکم اکبرکم » (۱۰) واته : هه رکانی
کانی نوئز هات بایانگ بهات بۆ تئوه یه کیکتان نینجا پئش نوئزی تان
بۆ بکات گهوره کتان .

بانگ دان سوننه ته بۆ نوئزه فهره کان بۆ کسێک که گوئی له
دهنگی بانگی گشتی نهییت له گهشتدا بیت یا ن نهیستهبی بیت .
وشه کانی بانگ بریتین له « الله اکبر ، الله اکبر ، الله اکبر ، الله اکبر »
ان لا إله إلا الله ، اشهد ان لا إله إلا الله - اشهد ان محمدا رسول الله ، اشهد
ان محمدا رسول الله - حي علی الصلاة ، حي علی الصلاة - حي علی
الفلاح ، حي علی الفلاح - الله اکبر ، الله اکبر - لا إله إلا الله ، سوننه ته
بۆ بانگی به یانی له پئش ووتنی « الله اکبر ، الله اکبر » بووتریت ، الصلاة خیر
من النوم ، دوو جار هه رچه نده بانگ وشه کانی کهم نه نوئین به دیسه ن به لām
چه نده ما فله سه فله ی به نرخی تیایه چونکه :

۱ - بانگ به پمستی - الله اکبر - دهست پستی نه کات نه مهش
نیشانای سه لاندنی بوونی خوا یه کی گه ورو به دهسلات نه که پئنی که
هیچ کس لهو گه ورو تر نی یه .

۲ - اشهد ان لا إله إلا الله - ئه وه نه که نهییت که هیچ کسێک نه یه

۱۰ - رواء مسلم والبخاری .

لهم جیهانہا کہ شیایوی بہر صفتی و خاوندی بہت بہتجکہ نہ خوا .

۳ - اشہد ان محمدا رسول اللہ ثوہ نہ گہینیت کہ پیغمبر - صل
اللہ علیہ وسلم - پخوانہ کراوی خواہو ہینہری قورانی پیروزہ وہ
بانگہواز گہریکی راستہ قینہی خواہ .

۴ - حي علی الصلاة - ثوہ نہ گہینیت کہ ہر کہ سیک باوہی بہ خوا
ہدینتو بہرہ واونہ کردنی پیغمبر لہ لایہن خواوہ نہ بن نوئز بہ جن بہین
کہواتہ نوئز مہرجی سہی لایینی نیسلامہ .

۵ - حي علی الفلاح - ثوہ نہ گہینیت کہ پیکای سہر کہ سوتو
بہختیاری ہمیشہ یی نہ نایستی نیسلامدایہ ، ہمیش نیشانہیہ بوزینو
بوونہوی پاش مردن لہ جیہانیک تری نہ براوہا .

کہواتہ بانگ کاکلہی نہر نہ ہرہ ہرہ کانی نایینی نیسلامی
گرتوہ نہستق ہر کہ سیک باوہی بہوشہ کانی بانگ نہینت بہ بن
باوہی نہمیریت کتشی بؤدانانریت لہ ترازووی ناییندا .

قامت : ناگاداری کردہ بؤ ہلسان بؤ بہ جن ہینانی فریز
کہ دنی قامت سونہتہ ہرہ کو بانگ بہ چہند وشہیکہ تابیہ تی
دیاری کراوہ ، بہلام مہرجی قامت ثوہیہ لہلسانی نوئزہ کہ نہ پچریت
بہ شتیکی تر ، کاتیک کہ قامت کرا نہ بن موصلمانان یہ کسہر دوی
قامت خریکی نوئز کردن بن ، نہ کسہر شتیک خرایہ نیوان قامتو
نوئزہوہ بہ شتیکی بیگانہ لہ نوئزہ کہ . نہ بن سہرلہ نوئی قامت بکریتموہ
دوعای نیوان قامتو نوئز لہ پیغمبرہوہ نہ بیستراوہ بہلام دوعای نیوان
بانگہو قامت سونہتہ چونکہ پیغمبر - صل اللہ علیہ وسلم -
فہر وہیہ تی : « الدعا لا یراد بین الأذان والاقامة » (۹۶) واتہ : پاراندہی
نیوان بانگہو قامت نادریتہ دواوہ لہ لایہن خواوہ .

۴۶ - رواہ احمد و ابو داود و الترمذی .

ووشه گانی خلعت :

« الله اكبر ، الله اكبر - اشهد ان لا اله الا الله ، اشهد ان محمدا رسول الله ، حي على الصلاة ، حي على الفلاح ، قد قامت الصلاة قد قامت الصلاة، الله اكبر، الله اكبر - لا اله الا الله ، سوننه كه كوئكراني بانگو قامت به وئنه بانگ دهره قامت كهر بلينهوه بيجه له ، حي على صلاة ، حي على الفلاح ، كوئ كر له لين ، لا حول ولا قوة الا بالله ، ابن مسعود - فهره وويه تي من امخرمه تي بيغه ميسر دابوم ووم ، لا حول ولا قوة الا بالله ، بيغه ميسر - صلى الله عليه وسلم - فهره ووي ته زاني ماناي چيه ؟ منيش ووم نه خير نه بيغه ميسر خوا ، زهره ووي لا حول واته هيچ هيژيك ني به ناده ميزاد بياريزيت له بن فهره ووي خوا بيجه كه بارمه تي خوا ، ولا قوة ، واته هيچ هيژيك ني به كه بارمه تي ناده ميزاد بدات بز فهره ووي بياريزي خوا بيجه له خوا خوي ، تينجا بيغه ميسر - صلى الله عليه وسلم - به فهره ووي دهستي پيروزي داي به شاندا ، فهره ووي فهره ووي جوبره تيل - بهم جزوه كه ياندويه تي بهم ، له بانگدا كوئ كر چوارچار بهرامبر به ، حي على الصلاة وحي على الفلاح ، ته ليت ، لا حول ولا قوة الا بالله ، وه بهرامبري ، حي على الصلاة وحي على الفلاح ، دوجار ته ليت له قامه تدا . وه بيجه كه ، الصلاة خير من النوم ، له بانگي به يانيدا كوئ كر ته ليت . صدقت وبروت ، سوننه كه له دوي بانگوه سلاوات پديت نهام سپارانهوه يمش بخوئريت . « سن حابر ان النبي قال [مَنْ قَالَ حِينَ يَسْمَعُ الدُّعَاءَ - اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدُّعْوَةُ التَّامَّةُ وَالصَّلَاةُ الْقَائِمَةُ آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَابْنَهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ - حَتَّى لَهُ شَفَاعَتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ] (٤٧) واته : فهره كه سيك كاتيك كه بانگي بيست بليت : نه فهره ردگاري بن وئنه به دي هيئهره

٤٧ - رواه الجماعة إلا مسلما .

بانهو قامت بۆ بهدمست هئانی نوێز که پێیازیکی راسته قینهو شیاره
 بۆزگار بوونی ئادمیزاد لهههردوو جیهاندا ، بیهخشه به خۆشهووستی
 خۆت پێشهوای ههردوو جیهان - محمد - صلی الله علیه وسلم پێشهگیری
 سەردار بهرزترین پلهو پایهی پۆزی دواهی یابهرزترین جینگای
 بههشتی بهزین . ئهی خوای گهوره زینهوویکههروه پێشهگیری
 خۆشهوستان له پۆزی دوایدا له بهرزترین مهلبهندی داخوازیدا کهجینگای
 سوپاسی بهندهکانت بیت ، ئهو پلهو شوێنهی که بهلێنت داوه
 به خۆشهووستهکەت بهجێی بهینه چونکه تو پهیمانی خۆت ناگۆپی .
 ههركهستیک ئهم پارانهمهیه بخوێنیت له دواي بانگ تگا شهفاعهتی
 پێشهگیری بۆتهی وه له فرمودهیهکی تری پێشهگیریدا ئهم بهلێنهی
 داوهو فرمودیهتی : « مَنْ قَالَ ذَلِكَ حِينَ يَسْمَعُ النِّدَاءَ حَلَّتْ لَهُ شِفَاعَتِي
 يَوْمَ الْقِيَامَةِ » (٤٨) واته : ههركهستیک له دواي بانگ ئهو دوعایهی
 که باسان کرد بلیت پێشهگیر ئهفرمودی تگای منی بۆتهی له پۆزی
 دوایدا . ئهم پارانهمهیه له ئایهتیکێ قورئاندا دهست نیشان کراوه :
 « وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ بِحَمْدِ اللَّهِ لَكَ عِسىٰ اَنْ يَّسْمَعَ رَبُّكَ مَقَامًا
 مَّحْمُودًا » (٤٩) واته : ههلهک له کاتهکانی شهودا وازی نه له خهو
 بۆ نوێز کردنی زیاده، لهههزرهکان ئهم فرمانه تایبهتی کراوه بهتۆوه هیوا
 هیه له پاداشتی ئهم بهندایهتییهوه خوای گهوره له پۆزی دوایدا پلهو
 پایهیهکی دیاری کراوت یی بیهخشی که پلهی شهفاعهتی گهورهیه .
 نهگونجی پێجگه له بانگ دهر قامت بکات بهلام باستر وایه بانگ
 دهر قامت بکات چونکه پێشهگیر - صلی الله علیه وسلم - فرمودیهتی :
 « مَنْ اَذَّنَ فَهُوَ يَقِيمُ الصَّلَاةَ » واته : ههركهستیک که بانگی دا بهو
 شیارهو قامهتیش بکات بۆ نوێز .

٤٨ - رواه البخاري .

٤٩ - سورة - الاسراء - آیه - ٧٩ -

هەندێك شت هەبە گەزێاد كراوە لەبانگدا لەئایینی ئیسلامدا
 بپاریان لەسەر ئەدراوە وەكو سلاوات دان لەسەر پێغمبەر - صلى الله
 عليه وسلم - یان سروود خوێندنەومی شەوانی هەینی لەدوای بانگ
 پێویستە ئەو شتانه ئەكرێن . لەبەر ئەوەی ئێمە بۆمان نەبە هیچ شتێك
 زیاد بکەین لەیاسای ئاییندا یانێ كەم بکەینەو . هەركردهەك
 فەرمانی پێغمبەری خۆی ئەسەر نەبێ بەزیاده و بەدەت، ئەزەمیرێت
 پێغمبەری خوا لەفەرموودەكیدا ئەفەرمووی : « مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا
 هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ » (٥٠) واتە هەرکەسێك شتێكێ تازە
 تێكەلی ئاین بکات وە هەرفەرمان و كردهوەك لەئاییندا فەرمانی بێ
 ئەدرابێ ئەو لێ وەرناگیرێت و بە هەلە ئەدرێتە قەلەم .

سلاوات دان لەسەر پێغمبەر لەدوای بانگ سوننەتە بەلام ئەك
 بەدەنگی بەرز چونكە پێغمبەر فەرموویەتی : « إِذَا سَمِعْتُمُ الْمُؤَذِّنَ
 فَقُولُوا مِثْلَ مَا يَقُولُ ثُمَّ صَلُّوا عَلَيَّ فَإِنَّهُ مَنْ صَلَّى عَلَيَّ صَلَاةً
 صَلَّى اللَّهُ بِهَا عَلَيَّ عَشْرًا » (٥١) . واتە : هەر كاتێك گوێتان لەبانگ
 دەربوو بانگی دا ئێوەش وەكو ئەو بیلێنەو بەبێ زیادو كەم لەدوای
 بانگەكە داوای پەحمەتی خوا بکەن بۆ من ، هەرکەسێك داوای پزاندنی
 پەحمەتی خوا بکات بۆمن خۆی گەورە دەجار پەحمەت و بەزەیی خۆی
 ئەزێتی بەسەر یا بەلام ئەك بەشیوەی دەنگ بەرزكردەووە چونكە
 چەندەها مۆسڵمان سەریان لێ تێك ئەچێ ئەنۆژەكە یاندا لەمزگەوتا
 چونكە قورئان خوێندن قەدەغەبە لەمزگەوتدا بەدەنگی بەرز كاتێك
 مۆسڵمانێك نۆژ بکات ئەك سلاوات دان بەدەنگی بەرز ١٩

٥٠ - رواه الترمذي والبخاري .

٥١ - رواه الجماعة إلا البخاري وابن ماجه .

نوڙه سوننه ته گاني پاش وښي نوڙه فهرزه کان

نوڙه سوننه ته گاني پاش وښي نوڙه فهرزه کان دوو بهشني :
 يه كه م : سوننه تي هوكځه، ټو نوڙانه ن كه پښه مېر - صلي الله
 عليه وسلم - به بهر دموامي كردو ويه تي وه ټو نوڙانه شي نه مانه ن :

- ۱ - دوو ډكات پښي نوڙي به ياني .
- ۲ - دوو ډكات پښي نوڙي نيوه ډو .
- ۳ - دوو ډكات پاش نوڙي نيوه ډو .
- ۴ - دوو ډكات پاش نوڙي ټيواره .
- ۵ - دوو ډكات پښي نوڙي عسره .
- ۶ - دوو ډكات پاش نوڙي خهوتنان .

دووم : سوننه تي دغير الموكځه، ټو نوڙانه ن كه پښه مېر - صلي
 الله عليه وسلم - به بهر دموامي نه ي كردون ، ټوانيش نه مانه ن :

- ۱ - دوو ډكات پښي نوڙي دوو ډكاته هوكځه، كه ي پښي نوڙي
 عسره وه واته به دوو ډكاته هوكځه، كه وه نه بن به چوار ډكات .
- ۲ - دوو ډكات پښي نوڙي ټيواره .
- ۳ - دوو ډكات پښي نوڙي خهوتنان .

پښه مېر - صلي الله عليه وسلم - فهرمو ويه تي : د بين كل اذانين
 صلاة - قالها مرتان - ثم قال في الثالثة ليجن شاء ، (۲۲) واته له ټيواني
 هردو بانگيكد! دوو ډكات نوڙ هيه دوو چار لم فهرما يښته ي
 فهرمو وه هه تا جاري سنيهم فهرمو وي بؤ كه سيك كه نارو زوي هيه .

۵۲ - رواد الجماعة .

نهم سوننه تانه باختر وایه له مال هوه بکرتین چونکه پیغه مبر
 فهرموویه تی : « افضل صلاة المرء في بيته إلا المكتوبة » (۵۳) واته :
 باخترین نوټز یو پیاو نهوویه له مال هوه بیکات پیچکه له نوټزه فهرزه کان،
 وه ههرومه له فهرمووده په کی تردا نه فهرمووی : « اجعلوا من صلاتکم فی
 بیوتکم ولا تتخذوها قبوراً » (۵۴) واته هه نډیک له نوټزه کانتان له مال هوه
 بکن وه مال کانتان وه کو کورستان لن مه کن که نوټزیان تیدا نه کړیت
 وه لهم فهرمووده په شه هوه بزمان ده نه ک ویت که نوټز کړدن له سر
 کورستان قه ده شهیه .

۵۳ - رواد الجماعة إلا ابن ماجه .

۵۴ - متفق علیه .

شهو نوٲر « صلاة الليل »

شهو نوٲر سوننه ٲٲكى گه وړى ٲٲغه مېره - صلى الله عليه وسلم -
 قورٲانى پړوز موسلمانان هان نهدات ٲو به جٲن هٲٲانى شهو نوٲر ،
 خواى گه وړه له قورٲانى پړوزدا نه فهرمووى : « إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ
 وَعُيُونٍ آخِذِينَ مَا آتَاهُمْ رَبُّهُمْ » اٲهم كائوا قبل ذلك مُحْسِنِينَ
 كائوا قليلا مِنْ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ » (٥٥)
 واته : به پراستى نه وانهى كهنوٲان نه پارٲزن له تاوان له چه نه به هه شتو
 سه رچاوه په كهان ، هموشعيان وايه نه وى كه خوا پٲى داون وړى
 نه كرن چوٲكه به پراستى له پٲش پړوزى دواى دا واته له جيهاندا خاونه
 چاكه بوون وه هموشتيان واپو كه مٲك له شه ودا نه نووستن خه ريكى
 شهو نوٲر به نه وى ٲو خوابوون ومله كاتى به به به ياندا داواى لن
 بوردينان نه كړو .

ناٲهتو فهرموودى ٲٲغه مېره - صلى الله عليه وسلم - له بارى
 شهو نوٲر ووه زور هاتوه شوٲنى نووسينيان لٲره نى په . نه بى هوره وړه
 فهرموويه تى پراسياد كرا له ٲٲغه مېره - صلى الله عليه وسلم -
 گه وړه ترين و به ترخترين نوٲر له دواى نوٲر فهرزه كانه ووه گامه په ؟
 ٲٲغه مېره - صلى الله عليه وسلم - فهرمووى نوٲر ٲكه له نيوى شه ودا
 بكرٲت « سُبِّحَ رَسُوْلُ اللهِ - صلى الله عليه وسلم - اٲي صلاة الفضل
 بعد المكتوبة ؟ قال الصلاة في جوف الليل » (٥٦) كاتٲك ده ستى كړوه
 به شهو نوٲر دوو پكائى خٲراى كړوه ئينجا يازده - ١١ - پكائى ترى
 كړوه دوو پكات دوو پكات ، له دواى هه مويا نه ووه په پكائى تاكى

٥٥ - سورة الذاريات - ١٥ - ١٨

٥٦ - رواء الجماعة إلا البخاري .

کردوه نام پکاته تاکه پئی نووتری نوژی ووتره پتشمبر - صل الله علیه وسلم - فرموده نی : « اوتروا یا اهل القرآن فان الله وتر » (۵۷) واته : نوژی ووتر بکن نهی هه لکرانی قورنان خوی گوره تاکه و کردوهی تاکه خوش نویت شهو نوژی ووتر دمست پئی نهکات له دوی نوژی هه و تانه وه هه تاپتش نوژی به یانی .

نوژی تهراویح « صلاة التراویح »

نوژی تهراویح سوننه تیکی گوره به بۆ پیاوانو ئافره تانی موسلمان و هه سوننه ته به کومل « جماعة » بکریت ههروه کو چۆن سوننه ته به تایش بکریت به لام باش وایه له مزگهوتدا بکریت .

بوخاری و موسلیم - هه گهیر نهوه پتشمبر - صل الله علیه وسلم - له نیوهی شهودا له کاتی رهمهزاندا ته شریفی پر دوه بۆ مزگهوت له شهوه تاکه کانی دوی ۲۰-ی رهمهزان له شهوه کانی ۲۳-۲۵-۲۷- نوژی کردوه له مزگهوت وه یارانی شی به کومل له خزمهتیا نوژیان کردوه هه تا ههشت پکات نوژی تهراویحی بۆ کردوون نهوانی تریان له هاله وه کردوه به هه موویانه وه بووه به بیست پکات وه هه زده تی «عومره» - خوی لسن پازی بۆ - له سه هه رمی جی نشینی «الخلاة» خۆیدا بریاری دا که بیست پکات نوژی تهراویح بکریت له مزگهوتدا ، یارانی پتشمبر هیچ دزایه تی به کیان دهره بری هه زده تی «هشان» - خوی لسن پازی بیت - فرمودی نهی عومره خوا پاداشتت بداته وه مزگهوته کانت ئاوه دان کردوه .

تیتهی موسلمان پتیهسته له سه هه رمان پیاوی پرۆزی یارانی پتشمبر به دلو به کیان وهرگرین چوتکه له هه موو پوو به که وه خاویز و پاک بوون

لهودا كه زياده يك بخه نه سه رتاييني پاكي ئيسلام به تاييه تي نه گهر
 پتفه مبه - صل الله عليه وسلم - راي له سه ر نه بوو پي له به ر له ودي تاييني
 پاكي ئيسلام به تاييه تي فخرموده كاني پتفه مبه ر له وانه وه گه ييشتون
 به ئيمه ، زور هه له يه بۆ نهو كه سانه ي كه نه لين ئيمه نويزي ته راويح
 به كۆمهل لاكمين چونكه پتفه مبه ر نه ي كردوه ، پتفه مبه ر له به ر نه وه
 له گهل يارائيدا به كۆمهل به رده وام نويزي ته راويحي نه كردوه نرسي
 ته ودي هه بووه كه خواي گه وره نه رزيان بكات نهو كاته زور نه ركيكي
 گران نه بوو له سه ر موسلمانان به گشتي وه نه يان نه تواني نويزي ته راويح
 بكن چونكه پتفه مبه ر - صل الله عليه وسلم - كاتيك خواي گه وره
 ئاره زوي دوو شتي پي دابي گامه يان ئاسانتر بوو پي ته ودي ياني وه رگر توه
 بۆ موسلمانان . نويزي ته راويح له باش نويزي خه و تنان ده ست پي
 نه كات هه تاييش نويزي به ياني به لام باش وايه سونه تي وه تر بخريته
 باش نويزي ته راويح چونكه پتفه مبه ر - صل الله عليه وسلم -
 فخرموده تي :

« اجعلوا خير صلاتكم من الليل ونرا » واته : واپكهن
 كه دوا ترين نويزتان له شه ودا سونه تي وه تر بيت .

ئەو ئۆزى سۈننەتتا ئەي كە بەھۇيە كەو

ئە كۆيىن

۱ - ئۆزى مەككەت « تَحِيَّاتُ الْمَسْجِدِ » :

ئۆزى مەككەت دوو پەكەت سۈننەتە بۇ ھەمۇ كەسەك كاتىن كە
كەچتە مەككەتە ھە قاچى راستى پېش بىخات ۋە بەدلىكى بەندەيەتى ھە
بېچتە مەككەتە ۋە بىزانى كە ئەين بەسۋانى خوا ۋە ئەچتە كەۋدە تىن
ۋە پىرۋىز تىن پارچەي زەۋى ھە چۈنكە پېشەبەر - صلى الله عليه وسلم -
ھەمۇ ۋەيەتى : « پىرۋىز تىن پارچەي زەۋى لىم جىھاندا مەككەت »
پىزى مەككەت لەتۋاناي پىتۋوسدانىيە كە باسى بىكات ۋە بە چەندەھا
نوسراۋى كەۋدە كەۋدەش باسى ناكەت بەلام بەم ئايەتە كۆتەيىن
ئەھىتىن : « وَإِنَّ الْمَسْجِدَ لَـهُ فَلَائِدْءُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا » (۵۸) ۋاتە :
ئەي پەبەر ھەمۇ كە مەككەتە كان بۇ خواۋ ۋە مالى ئەۋن ، چۈنكە ئەۋ
مەككەتە بۇ بەندەيەتى تېدا كەردن دروست كراۋن ۋە بەندەيەتى كەردىش
ھەر بۇ خوايە لىتەر لەخوا بەۋلاۋە لە مەككەتە كەس بائەك مەككەتە پېچەك
لەخوا ئاۋى كەس لە مەككەتە كاندا مەبەنۇ كەس مەككەن بەھاۋىش
بۇخوا •

سۈننەتە كاتى چۈنە ئاۋ مەككەت ئەم نزاۋ پاراۋە ۋە بىخەتەت :

« اللَّهُمَّ الْفَرِّ لِي ذُلِّي وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ » (۵۹) ۋاتە : خوايە
لەئاۋانۇ گوناھم خۇش بە ۋە بىكەمۇە بۇم كەركەي پەھمۇ بەزەيىت ،
ۋە كاتى چۈنە كەمۇە لە مەككەت سۈننەتە ئەم پاراۋە ۋە بىخەتەت :
« اللَّهُمَّ اِنِّى اَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ » (۶۰) ۋاتە : ئەي خوايە داۋاي بەنشىشۋ
بەزەيى و لىن پورەن لەقەكەم

۵۸ - سورة الجن آية - ۱۸ -

۵۹ - ۱ - ۶۰ - رِوَاۡهُ النَّسَائِي

هەروەکو ووتمان سۆڤەتە کە دوو پکات نوێز بکەین لە مزگەوتدا
 پێش ئەوەی دانیشتن چوێکە پێغەمبەر - ﷺ - لەرموویەتی:
 « إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمُ الْمَسْجِدَ فَلْيَرْكِعْ رَكْعَتَيْنِ قَبْلَ أَنْ يَجْلِسَ » (٦١) واتە:
 ھەرکاتێک یەکێک لە ئێوە پێشێشتە مزگەوتەو دوو پکات نوێز بکات پێش
 ئەوەی دانیشتن .

مزگەوت جێگای بەندایەتی خواپە بەھێچ جۆرێک پەوا نەبێت
 لەبەندایەتی و یادی خوا و قیروونی ژانیاری زیاتر هیچی تری تێدا بکەیت
 بەتایبەتی دەتک بەرز کردەووە بۆ دۆزینەوەی شتیکی وون بوو وەکو
 ئیستا پاوە کە مزگەوتەکان بوون بە شوێنی جاپدان . پێغەمبەر - ﷺ -
 ﷺ - لەرموویەتی : « مَنْ سَمِعَ رَجُلًا يَنْشُدُ ضَالَّةً فِي
 الْمَسْجِدِ فَلْيَقْتُلْ » لا رَدَّهَا اللَّهُ عَلَيْكَ فَإِنَّ الْمَسَاجِدَ لَمْ تَبْنِ لِهَذَا » (٦٢)
 واتە : ھەرکاتێک ھەرکەسێک بیستی لە پیاویک جاپی دۆزینەوەی شتیکی
 وون بوویدا ، یەزێ بێژن خوا نەتوانەووە مزگەوتان بۆ جاپدان دروست
 نەکراون . هەروەکو مزگەوتان مەلەبەندی گۆبوونەووەی موسلمانانەو
 جێگای لێ قەوماوان و غەریبانە وەرێک خەری کلۆج کەران و مال ئاوانی
 کەوانە بۆ باوەشی گۆپی ئەنگەو تارێک ھەروەھایی قوتابخانە
 سەرەتایی و ئاوەندە و ئامادەیی و زانکۆیە بۆ مەسلمان بۆ پێ
 گەیشتنیان لە ھەموو پەڕووە کەو ، ھەرچی زاناو خاوەن پێو خاوەن پلەو
 پایە ھەبە کە لا پەڕی مێژوویان پێ پەلگێن بوو ھەموویان دەرچووی
 مزگەوت بوون بەھەزارەھا زاناو فەیلەسوف و ئەدیباو ھۆنەر « شاعر »
 کە جەھانیان پازاندۆتەو قوتابی مزگەوت بوون ژبانی ھەر شاعیر و
 نووسەرێکی گورد ئەخوێننەووە لە پێشێشتە نووسراوە لە فلان مزگەوت
 خوێندویەتی و فەقێ بووەو فلان مەلا دەرسی پێ ووتوووەو مامۆستای بوو .

٦١ - رواه البخاري .

٦٢ - رواه المسلم .

بِحَقِّهِمْ حَبْرَهُ الْمَسْجِدِ فَإِذَا حُرِّ

بِحَقِّهِمْ : احداهما يقرأون القرآن ويدعون الله ، والاخرى يتعاشون
ويتعشون فقال النبي - صلى الله عليه وسلم - كل على خير وهؤلاء
يقرأون القرآن ويدعون الله فان شاء اعطاهم وان شاء منعهم ، وهؤلاء
يتعشون ويتعشون وانما بعثتُ مسلماً فجلس معهم ، (٦٣) وانه : يَرْؤُكَ
لَهْ يَرْؤُكَ يَتَفَهَّمُ - صلى الله عليه وسلم - له مالعه تشریفی برد بڑ
مزگوت که سهیری کرد دوو کۆمەل دانیشتون لهرگوتدا کۆمەلنکیان
قورئان ئەخوین و ئەپاڤنەوه لـخوا ، کۆمەلەکی تریان فیرکەری
فیرخوازان بوون ، پتەمبەر - صلى الله عليه وسلم - فەرمووی هەردوو
لایان لە سەرچاگەن ئەوانەیان کە قورئان ئەخوین و ئەپاڤنەوه لە خوا
ئەگەر خرا ئارەزووی لێ بیت لێیان وەرئەگرت و ئەگەر ئارەزووی لێ بیت
لێیان وەرئەگرت و هیچ سوودێک ناکەن بەلام کۆمەلی دووم خەریکی
فیرکردن و فیربوونی زانیارین ، من پەوانە ئەکراوم بۆ مامۆستایەتی
نەبیت لەگەڵ کۆمەلی دوومدا دانیش

٢ - نوێژی سوننەتی چێشتەنگا ، سنة الضحی :

نوێژی چێشتەنگا بە نەدایەتیەکێ سوننەتە بەر پەموشتە گەورەکانی
پتەمبەر ئیسلام ئەکەوێت .

- ئەبو سەعیدی خوری فەرموویەتی :

« كان رسول الله - صلى الله عليه وسلم - يصلي الضحى حتى نقول
لا يسمعها ويدعها حتى نقول لا يصليها » (٦٤) وانه : پتەمبەر - صلى الله
عليه وسلم - نوێژی چێشتەنگای ئەکرد وامان گومان ئەکرد کە تەریکی

٦٣ - رواء ابن ماجه .

٦٤ - رواء الترمذي .

ناکات وهجاری واش هه بوو نەبی نە کرد گومانمان والەبرد کە تەمرکی
نە کاتو ئیفر نایکات .

کاتی نوێزی سوننه تی چیشته نکا له کاتیگدا دەست پێ نە کات پۆز
به نهوای ههڵبیت ههتا کاتی نیوه پۆ لای که می ئهم نوێزه دوو پکاته وه لای
ژوو رووی ههشت پکاته چونکه پێغه مبه ر - صل الله علیه وسلم - چوار
پکاتی کردوه جاری واش بووه ههشت پکاتی کردوه . نه بی هوره یه
فهرموویه تی : د اوصانی خلیلی - صل الله علیه وسلم - بثلاث : صیام
ثلاثة ايام في كل شهر ، و رکعتي الضحی وان اوتر قبل ان انام ، - متفق
علیه - واته : پێغه مبه ری خوشه ویست - صل الله علیه وسلم - سن شتی
پێ راگه یاندوم : پۆزوو گرتی سن پۆزی هه موو هه نکتیک که پۆزانی
- ۱۳ - ۱۴ - ۱۵ مانگی هه ره بیه . کردنی دوو پکات نوێزی چیشته نکاو .
سوننه تی و عتر پێش نه وی به موم .

نویژ کردن به کومه‌ل «الجماعة»

بن گومان کز بونه وی ناده میراد لسه کردار پک شتومی گومال
له گوریت بویه له نایینی نیسلامدا فرمان دراوه یو موسلمانان که
نویزه کانیان به گومال به جرت بهینن - که لکه کانی نویژ کردن به گومال
دژون له مانای خوارمه هه ندیکان :

۱ - نواندنې په کسانې په بڼه هموو چینه کانی کومل به ټینګرایی
وېرامېر په ډېر وړو د ګار نه وستن به یې جیاوازی .

۲ - چاو پینګو تنو په سمرګرد نه هوی مووسلمانان وېلاګدار بوون
لحه موو که موو کورې به یو تو تګو و چې له نه به کې به تګری .

۳ - قلاچقۇردنى ھەممۇ جۇرە لەشخۇشى يەڭگى دەروونى ئەسلى
موسلماناندا بىلەن كە ھەزارو دەولەمەند ، باشاۋ كرىكاز ، بىرۈك
ۋەگورە ۋە كۈ يەك لاپىزىڭدا ئەۋەستىن بەين ئومى ھىچ يەكەن لەمەنە
ھەست بەكەمى يەك يىكات .

٤ - بڼ خپل گردنی چینه‌بانی وږه‌گډ په‌وستی هلوکستیځ
 ښامادی نوږی جه‌اماعت بیت مالی جوونه ڼاو پړیزي کومه‌لی له‌دریځی له
 هره‌له‌توړه‌یک بیت هلوډما‌تیکي هه‌بیت وه له هره‌ږه‌تگن بیت گلوړه‌بڼ
 یان بچووک . پړیه سوله‌ته له‌دوای به‌جن هینانی نوږی جه‌اماعت تلوړه
 بکړیت هه‌تاده‌ستی گرځکار له‌گل ده‌ستی سرورکي وولا‌کدا به‌ریه‌یک بکون
 ښم‌ش ایشالی په‌کسالی واده‌پرومړی په .
 نوږی کوم‌ل سږ به‌شه :

۱ - نوڙي هيني «الجمعة» : گردني ٺم نوڙه به ڪو مهل نه وڙي
 «عين» واته پٽو سته ٺسهر موسلمانن ڪي پياو بهجن پٽن مادام
 بيانويه ڪي ڀڄن دراوي دشهره» نه پٽ وڌو ڪو نه خوشي ڀان ترسو
 پيئي ڏوڙن ڀان ڊشه پار بهارو پاراڻي ڏوڙ .

۲ - جەماعتى نوپۇزە قەرزەكان : ئەمە قەرزى «كىفايە» ، كە واتە ئەگەر چەند كەسىپ ئامادە بولۇپ بەجىن ھېتائى تاوان لەسەر ئەو كەسانە نامىتىن كە ئامادى جەماعتە كە نە بولۇپ .

۳ - جەماعتى نوپۇزە سۈننەتەكان : وەكو نوپۇزى جەزئەكانو نوپۇزە بارانەو نوپۇزى پۇزۇ گېرانو مائىك گېرانو نوپۇزى تەراۋىپو نوپۇزى مردوۋ . بەجىن ھېتائى ئەم نوپۇزائە بەكۆمەل سۈننەتتىكى گەورە يە .

پەلو پۇزى نوپۇزىك كە بەكۆمەل بىكرىت

«عَنْ ابْنِ عُمَرَ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا - أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ : صَلَاةُ الْجُمُعَةِ أَفْضَلُ مِنْ صَلَاةِ الْفَلَاةِ بِسَبْعٍ وَعَشْرِينَ دَرَجَةً» (۶۹) واتە : لە كۆپى ھەزرەتى عومەرەو - خۇبايىن لى پازى بىتە - گىپىراۋەتەو كە پىشەمبەر - صلى الله عليه وسلم - فەرەموۋىتە نوپۇزىك كە بەكۆمەل بىكرىت باشترە وخىرى زىاترە لە نوپۇزىك كە بە تەنھا بىكرىت بەبىستە ھەوت پەلە «درجە» نوپۇزى جەماعت لە مزگەوتدا بىكرىت خىرى زۆرتەرە وەك لەدەرەمۋى مزگەوت وە ھەتا نوپۇزە كە قەلەبالغى زۆر توبىن خىرى زىاترە . پىرۇزىن نوپۇزى جەماعت ئەو يە كە نوپۇزە كە بىكرىت بە «الله اكبرى» نوپۇزدا بە سىنىدا لەگەل پىش نوپۇز «إمام» . وە خىرى جەماعتى دەست گېردە بىت كەسىپك ئامادى نوپۇزى جەماعت بىت مادام پىش نوپۇز سەلامى ئەدا پىشەو ، واتە ھەتا پىش سەلام دانەۋى پىش نوپۇز ھەردۈستە نوپۇزە كە نىتە نوپۇزى جەماعت بەھىنىت بىن گومان پىتۈستە بۇ ئەو كەسانەى كە لەدۋاى پىش نوپۇزەو نوپۇز ئەكەن نىتە نوپۇزە كەيان بە نىتە نوپۇزى جەماعت بەھىنى .

نوپۇزى ھەينى نوپۇزى جەماعت بۇ ئافرەت سۈننەتە بەمەرچىك بىن شەرى تىپارو ئەدات ۋەدروستە كۆمەلىك ئافرەت ئافرەتتىك بگەن بەپىش نوپۇز «ئىمام» بۇخۇيان .

۶۵ - رواه البخاري ومسلم .

مهرجه کانی پیش نویژ « ئیمام »

۱ - پیوسته پیش نویژ خوینده وار بیت به جزو یک شاره زایت لهه زو سوننه تی نویژ له گه له کومه لدا چه ند که سیتیکی نیابو زانیاریان وه کو یلک بوو لهه زو سوننه تی نویژ دا نهوا نهوه یان پیش نه خریت که شاره زای قورئان و فرموده ی پیغه مبه ره - صلی الله علیه وسلم - له کوپی - عه باسه وه - ره زای خویان لی بیت نه گپه نه وه که پیغه مبه ره - صلی الله علیه وسلم - فرموده تی : « إِنْ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ اتَّقَاكُمْ خِيَارَكُمْ فَاَنْتُمْ وَفَدَكُمْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ رَبِّكُمْ » واته : بریار بدن که پیشه وای نویژه کانتان چاکه کانتان بن : « إِنْ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ اتَّقَاكُمْ » چونکه پیشه وایانی نویژ پیکا پیشان ده رتانی لهو شته ی که له نیوانی تیوه و بهر و در دگار تالایه .

۲ - سوننه ته کاتیک پیش نویژ له بهر دم نویژ گه ره کاندانه وه مستی له وای قامه ت کردن به لای راستدا لایکانه وه به لای چه پیشا ئیجا بنی « اقیموا صفوفکم و تراصوا » چونکه : « عن انس - رضي الله عنه - قال : اقيمت الصلاة فاقبل علينا رسول الله - صلی الله علیه وسلم - توجهه فقال : اقیموا صفوفکم و تراصوا فانی اراکم من وراء ظهري » (۶۶) واته : نه نس - ره زای خوی لی بیت - فرموده تی کانی به جن هیسانی نویژ بوو ، پیغه مبه ری خوا پروی کرده ئیمه فرمودی پیکو یلک بکنه ریزه کانتان « صفه کانتان » و پال بدن به یه که وه چونکه به راستی من تیوه نه بینم له وای خومه وه . کهوا ته لیره دا پیش نویژ نه بنی بلیت و اقیموا صفوفکم و تراصوا » .

لهم فرموده ی پیغه مبه ره وه بزمان دهر نه کویت پیوسته پیش نویژ بایه خ بدات به پیکو پیکو ریزه کانی جه ماعت وه هروه ها

موصیبه به کی پیشه بهر پشمان بز دهرله که ویت که له پشتی خویسه وه
خه لکی بینوه نه مهش به کتیکه له به خشیسه گانی خوا که داویده تی به پیشه وای
هاردوو جیهان .

۳ - سوننه ته پیش نوێز دۆر درێزه نه دات به نوێزی جهامهت .
له نه بی هورده پرموه - دهزای خوی لێ یێ - نه کتیر له وه که پیشه بهر - صل
الله علیه وسلم - فرموویه تی : « إِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ فَلْيُخَفِّفْ فَإِنَّ فِيهِمُ
الضَّمِيمَ وَالسَّقِيمَ وَالْكَبِيرَ وَذَا الْحَاجَةِ وَإِذَا صَلَّى أَحَدُكُمْ لِيَنْفَسِهِ
فَلْيُطَوِّلْ مَا شَاءَ » . واته : هه رکاتیک یه کن له تیره بوو به پیش
نوێزی موسلمانان بازۆر درێزه نه دات به نوێزه که ی چونکه له ناو پیزی
ئو موسلماناندا په کهوتوو وه خوشو پوو ته نگاوی تیا به ، هه رکاتیک
یه کتیک له تیره نوێزی بوخوی کرد واته پیش نوێز نه بوو به ناره زووی
خوی درێزه ی پێ دات .

۴ - پیش نوێز له نوێزی تیاروو به یانی و خهوتنه اندا پتوسته
سوره نی فاتحه و ئو سوره تهی له دوا ی فاتحه نه یخوێنن به دهنگی
به رزه وه بیخوێنن وه نهوانی له دوا ی ئیمام وه ستاون پێ دهنگ نه بن
هه تا ئیمام له خوێندن ی فاتحه نه پتیه وه ، کاتیک ئیمام ووتی - آمین -
نهوانی که له دوا ی ئیمام وه نه ئومه کان به یه که . دهنگ نهوانیش
نه لێن - آمین - ئینجا دوا ی ئو نهوانیش سوره نی فاتحه بوخوێن
ئوخوێنن . له نه بی هورده پرموه نه کتیر له وه که پیشه بهر - صل الله علیه
وسلم - فرموویه تی : « إِذَا آمَنَ الْإِمَامُ فَأَمَّنُوا فَإِنَّهُ مَنْ وَافَقَ تَأْمِينَهُ
تَأْمِينَ الْمَلَائِكَةِ فَغُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ » ، وقال ابن شهاب وكان
رسول الله - صل الله علیه وسلم - يقول - آمین ، (۶۷) . واته : هه رکاتیک
پیش نوێز - ئامین - ی کرد تیرهش - ئامین - پکن هه رکه سیک - ئامین -

۶۷ - رواه البخاری .

کردنی له نوێژدا بهرامبهری له گهڵ ئامین کردنی فریشته گان خواى گهوره
له تاوانه بچووه گه گانی پابوردوی خوش نه بێت . چونکه فریشته گانی خوا
له گهڵ ئامین کردنی کۆمهالی نوێژ که راخدا ئامین نه کهن . - ئیبن شه هاب -
له فهرمویت پێشه مبهری خوا - صلی الله علیه وسلم - له دواى تهواوبوونی
سوره تی فاتحه له یه فرمو - آمین - به مه ده - واته پیتی «الف» و «یا»
ووشه ی - ئامین سی درێژ نه کردوه .

پیش نوێژ کاتی که له دوو پکاتی یه که مه دا له نوێژه گانی ئیواره و
خهوتنان و به یانیا ن له دواى سوره تی فاتحه وه که دهستی کرد به
خوێندنی سوره تیک له سوره ته گانی قورئان یا ن چه نه ئایه تیک له بین
- مه ئوممه گان - بن ده نک بن و گوێ بکرن بۆ پیش نوێژ له دواى س
بوونه و یا ن له سوره تی فاتحه .

• - پێویسته له سه ر پیش نوێژه گانی نیوه بۆ وه سه ردا ده نک
به رز کهاته وه . وه هه ریه که له پیش نوێژ و مه ئوممه گان بۆ یا ن هه یه
سونه ته له دوو پکاتی یه که مه دا له دواى خوێندنی سوره تی فاتحه سوره تیکی
کورت بخوین ، به لām له دوو پکاتی س هه م و چواره مه دا یا ن هه یچ بخوین
چ پیش نوێژ و چ مه ئوممه گان .

هه مو هه رجه گانی نوێژی کۆمه ل وه کو نوێژی ئاکوان به لām
هه ر نه وه نه هه یه نه بن مه ئوممه گان خوێن که وتوو ی پیش نوێژ بن له گاتی
هه رکوع و سه جوده وه له سا ن و دان یشتدا له گه ر به ئاره زوو ی خۆی
سه ر پێچی پیش نوێژی کرد له نوێژه که یه دا واته پیش ئیمام بکه ویت
نوێژه که ی به ئالو دا ئامه زێ . هه ر وه کو ئه ی هه ریه - ره زای خوا ی
لێ ب - نه فهرمو ی : پێشه مبه ر - صلی الله علیه وسلم - نه فرمو یه تی :
« اما یخشی احدکم اذا رفع رأسه قبل الامام ان یجعل الله
رأسه رأس حمار او یجعل الله صورته صورة حمار » - رواه

البخاري - واته : ئايا ئاترسىن يەككى لەئىتوۋ ؟ يا بۇچى ئاترسىن يەككى لەئىتوۋ ؟ ھەر كاتتىك پىش ئىمام لەنۇيۇدا سەرى بەرزىكەتوۋە خۇاى گەورە سەرى بىگۇرئى بەسەرى گۇئى دۇرئى ، ياشىتوۋى بەرئىتە شىتوۋى گۇئى دۇرئى ۋوۋ .

ھەر ۋەكۇ لەۋو پىش باسى - قنوت - مان كرد ووتسان سوننەتە لەنۇيۇ بەيانىدا بخۇئىرئىت . ئەگەر نۇيۇك بە كۆمەل كراۋ قنوتى تىا خۇئىرا پىتوۋىستە ۋەكۇ شىتوۋى كۆمەل بخۇئىرئىت واته ئىمام بۇ ھەموۋىانى بخۇئىتت بۇ نمۇنە لەجىاتى ئوۋى بلىت : « اللهم اهدني فيمن هديت » ئەين بلىت : « اللهم اهدنا فيمن هديت » ۋە ھەروھىا ... لەكاتى خۇئىندى قنۇدا ھەتا ئىمام ئەگاتە « وقينا شر ما قضيت » مەئوۋەمەكان تەنھا ئەلئىن - نامىن - بەلام لەدۋاى ئەمە مەئوۋەمەكانو ئىمام بۇخۇيان ھەرچى يەكى ماۋە ئەقنۇتەكە ئەيخۇئىن .

بىگۇمان ئەگەر قنوتىش ئەخۇئىرئىت نۇيۇ بەتال ئاپپىتوۋە چۈنكە فەرز نۇيە ، بەلام ئەگەر خۇئىندى قنوت لەيىر چۈۋ سوننەتە سۇجەدى لەيىر چۈۋى بۇ پىرئىت ، سۇجەدى لەيىر چۈۋ «سەۋە» پىش سەلام دانوۋ ئەپرىت كاتتىك تەسبىات تەۋاۋ بوو سەلام ئاددۇتەۋە ھەتا دۈۋ جار سەر نەخەيتە سەرزەۋى بەنيازى بۇدنى سۇجەدى سەۋوۋەۋە ۋە ئەلئىت : « سُبْحَانَ الَّذِي لَا يَسْتَهْزَأُ بِعِبَادِهِ » .

گەورە ترىس شىتەك كەپەندايەتى راستەقىنە بىنۇئىتت بەرامبەر بەخۇاى گەورە پىرىتەلە كىنۇش بۇرئى «سجدة» ھەر سۇجەدەك بىت . چۈنكە لەنۇيۇ دۋايىدا ھەموۋ پارچەكانى لەش ئاگرى دۆزەخ ئەيان گىرئەۋە بىجەكە لەشۋىنى سۇجە ، واته ئەگەر مۇسلماننىك لەسەر تاۋالەكانى خرايە دۆزەخەۋە ھەموۋ لەشى ئاگر ئەيسوۋتتىن بىجەكە لەشۋىنى سۇجە ئەمە لەيەككى لە فەرمۇدەكانى

پیغمبر خدا - صلی الله علیه وسلم - باس گراوه که - بخاری - بزمانی
 نه گیتیهوه ، عَنْ عائشة - رضي الله عنها - قالت : كان النبي
 - صلی الله علیه وسلم - يكثر أن يقول في ركوعه وسجوده
 سبحانك اللهم ربنا وبحمدك اللهم اغفر لي - يتأول القرآن ،
 وانه : له دایکی موسلمانانوه هه زره تی - عایشه - په زای خوای لی بن -
 گپه راوه تهوه له پیغمبر - صلی الله علیه وسلم - زوری نه فرموو
 له پکوع و سوجه کاندای خاوی بی بۆ تویه نهی خواجه ، په روه ردگارمان
 سوپاس و ستایش بۆتۆ ، خواجه لیم خوش بی - وه له پاپانهوه که پدا
 له سر شیوهی ثابته تیکی قورنانی نه پاپانهوه که خوا فرمائی پدا بوو .
 « فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ » .

له سلام دانوهی نویزی جه ماعتدا پیوسته مه نومو که کان چاوه پئی
 نیمام بکن هه تا سهلامی لای راست نه دانهوه ئینجا کاتی ده کی
 بهر زکردهوه بۆ سلام دانوهی لای چپ مه نومو که انیش سهلامی لای
 راست نه دانهوه ئینجا سهلامی لای چه پیش . وه هه روه کو له وه پیش
 باس گراوه نه بی بوو تریته « المسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته » وه کو
 ووتمان له سهلام دانوهدا نه بی نه وه نهه لایکه پتهوه هه تا سهرشانو
 کولی خوی نه بینن .

هه ندی کس ههیه له دوا سهلام دانوهی لای راست سهری
 دانهوین ئینجا سهلامی لای چپ نه دانهوه له شیوهیه نایینی ئیسلام
 فرمائی نه دوا به کردنی وه کردهوه کی به تالو بی هوودهیه .

نوٲیژی ههینی « صلاة الجمعة »

ئایینی ئیسلام لایینیکی کۆمه لایهتی پڕۆژه هه موکاتیک موسلمانان هان ئەدات بۆ کۆپوونهوهیان وه بانگهوازیان لێ ئەکات بۆ بهجێ هێنانی نهرکی سهر شایان ، وه ئایینی ئیسلام دژی دووبهره کی و جیاوازی په بۆیه هه میسه موسلمانان بانگ ئەکات بۆ به نه دایهتی خوا له ژیر سییه ری برایه تی و په کسانو دادپهروه ری دا .

پۆژی ههینی دیاری کراوه بۆ به ده ست هینانی له وه مه بهسته پڕۆژانه وه پۆژی ههینی گه وه ترین پۆژه له پۆژانی ژبانی ئاده میزادا وه نوٲیژی تایه نی بۆ نه وه پۆژه دیاری کراوه که خرای گه وه موسلمانانی بۆ بانگ ئەکاتو له وه موویت : « يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَالِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ » فاذا قضيت الصلاة فانتشروا في الأرض وابتغوا من فضل الله واذكروا الله كثيرا لعلکم تفلحون (٦٨) واته : لهی نه وه کسانه ی خاوه ن باوه ن هه رکا تیک بانگه واز کرا بۆ نوٲیژی ههینی له پۆژی ههینی دا به خیرایی و به گورجی یشوازی بانگه وازه کی خوا بکه ن بۆن بۆ بهجێ هینانی فه رزی نوٲیژی ههینی ، واز له کپین و فرۆشتن بهین . پۆشتن بۆ نوٲیژی ههینی سوود و قازانجی زیاتره بۆتان له وه ی که خۆتان خه ریک بکه ن به ئاره زووه کانی دونیا وه نه گه ر ئیوه خاوه نی پیر و زانستیکی به سوودن . له دوا ی بهجێ هینانی نوٲیژی ههینی بلأوه ی لێ بکه ن به سه رزه ویدا هه ولی کارو فه رمانی خۆتان به ن گۆششی پۆژی بکه ن به یارمه تی خوا ، وه پیر و یادی خوا بکه ن به زۆری به حیوا ی نه وه وه که له سزای پاشه پۆژ پزگارین نوٲیژی ههینی له سه ر هه مو خاوه ن باوه نکی تیرینه ی

٦٨ - سورة الجمعة - آية - ٨ - ١١ -

پټيگه پښتو «بالغ» ځاوهن ژيري «عاقل» نارادي نښته چې كه نه خوشي و
 بيانوي شرعي نه پټت نه رزي «عينه» پټه مېر - صلي الله عليه وسلم -
 نوږي هيني كړوه په پوردمواي له سره تاي نه رز پوو نيوه هه تا
 كوچي دوايي كړوه ، له ناييني نيسلامدا پي نه دراوه پز په چې نه هيناني
 نوږي هيني په نارمزوو پټه مېر خوا له فرموده په كيدا نه فرموي:
 « مَنْ تَرَكَ ثَلَاثَ جُمُعٍ تَهَاوَنًا طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قَلْبِهِ » واته :
 هر كه ستك به چې نه هيني سن نوږي هيني په نارمزوو هيچ بيانوي په كي
 شرعي نه پټت خواي كوره موري تاوان پاري نه دا به سر دليدا
 - په ناپخوا - *

نوږي هيني پټنچ هرجي تری هیه جگه له هرجه کاني نوږ :

۱ - کاته کی نیوږیه • نه گهر نوږي هيني له کاني نیوږ

تپي پي كړد به قضا ناگتير پټه وه نه بن نوږي نیوږ پگتير پټه وه •

۲ - نه بن نوږه كه له ناو شارد يا نه ناو ديډا بگريت نه ك

لهمدشتو دهره وي شاره كه يان نه كه •

۳ - نه بن نوږه كه پټش نه كوي و بهرانبهري نه كات له گهل نوږي كي

ترها لهو چيگه يدا واته نه بن له شاريكدا يان له دي په كدا به ك نوږي هيني

بگريت هه گهر شاره كه گوره پټتو خلكي دانيسنه واني شاره كه زوږ بن و

چيگايان نه پټه وه نهوكاته دروسته له دوو مز كه وتدا يان زياتر نوږي

هيني بگريت •

۴ - نه بن نوږي هيني به كومه بل بگريت و هرجي نوږي جماعه تي

هيني و هك جماعه تي نوږه كاني تروايه و نوږي هيني دوو پكاته

به لام جماعه تي نوږي هيني نه بن نه ندامه كاني له چل كهس كمتر نه بن

و نه و چل كهسش پياوېن ، سونه نه نافرديش نوږي هيني بگات به لام

ژماره ي نه ندامه كاني نوږي هيني بن ته واونايېن •

۵ - خویند نەمۆی دوو ووتار «خطبتان» لە پێش نوێژە کەدا .

پایە کان و پێک هاتوو کانی ئەو دوو وتارە پێنجین :

۱ - سوپاس و ستایشی خوا وەکو « الحمد لله » .

۲ - سلاوات دان لە سەر پێغەمبەر وەکو « والصلاة والسلام على

رسول الله » .

۳ - نامۆژگاری «الوصیة» «أوصیکم بتقوی الله» .

۴ - خویندنی ئایەتێک لە یەکن لە وتارە کەدا وەکو : « مَنْ عَمِلَ

صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَمِلْهَا وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ

لِلْعَبِيدِ » (۶۹) - سورەتی فصلت - (۱)

۵ - نزاو پارانەووە بۆ موسڵمانان لە ووتاری دوو هەدا .

پێویستە ئەو کەسانەی کە دانیشتوون گۆی لە هەردوو ووتارە کە

بگرن یا ووتارە کەش بە زمانی عەرەبی پێشوونی تێ ئەگەن . وە ئێین

لە کاتی ووتارە کەدا هیچ نوێژێک بکریت مەگر کەسێک لە کاتی

ووتارە کەدا پێواتە ژووری مەکوئەووە بۆ نوێژی هەینی ئەو کاتە دروستە

دوو پکات نوێژی مەکووت «تحیة المسجد» پکات . وە دروست نییە بۆ ئەو

کەسانەی کە نامادەوی نوێژی هەینی ئەین لە کاتی ووتارە کوردی یە کەدا

نوێژ ئەکەن لە کاتی ووتارە عەرەبی یە کەدا هەل ئەستەموە نوێژ ئەکەن،

ئەگەر کەسێک دوەنگی فریای نوێژی هەینی کەوت بەجۆرێک کە پێش

نوێژ پکاتیکی نوێژی هەینی کردبێو ئەو کەسەش لە پکاتی دوو هەدا نیە

ئەهین و لە پاش سەلام دانەوێ پێش نوێژ هەل ئەستەموە پکاتە کە

۱ - هەر کەسێک هەر کاریکی باش بکات بۆخۆی ئەبێت وەچا کەو

پاداشتیشی هەر بۆخۆی ئەبێ وە هەر کەسێک هەر کاریکی خراب و ناپەوا

بکات هەر بۆخۆی ئەبێت وە سزاو تۆڵەشی هەر بۆخۆی ئەبێت

وە پەر وەردگاری تۆش سەتەمکار نییە بۆ بەندە کانی .

قوی تەواو ئەگات • ئەگەر كەسنىڭ لەكاتى خولندى تەحياندا يان
سوجدەكاندا گەيىشت بەيتىش نوپۇز ئەينى نەتى نوپۇزى ھەينى بېئىت وە
لەپاش سەلام دانەھەي پېتىش نوپۇز جوارپكات نوپۇزى نيومەدۇ ئەگات
بەنيەتى نوپۇزى ھەينى يەگەوہ •

صَلَّيْتَ لَا تَوَيْتَ - تَوَيْتَ لَا صَلَّيْتَ

نوپۇزم كەردو نەھيتا - نەتم ھيتا نوپۇزم نەكەرد

نوپۇزى جەۋنەكان

نوپۇزى جەۋنەكان سوننەتتىكى گەورەيەو خىرىكى زۆرى تىدايە
وہ بەلای ھەندى لە زانا يانى ئىسلاموہ فەرزى «كىفايەن» وە سوننەتە ئەم
نوپۇزانە بەكۆمەل يەكەن ، نوپۇزى جەۋنە دروستە بۇ تەھاو بەندە و زن و
پەيوار وەكاتى نوپۇزى جەۋن لەھەل ھاتنى خۆرەو دەست بۇ ئەگات ھەتا
خۆر لەناوہاستى ئاسمالوہ تېپە ئەگات • وە نوپۇزى جەۋن سوننەتە
دواخىرەت ھەتا خۆر بە ئەلەزەي پەيتى بەرز ئەيتەوہ • نوپۇزى جەۋن دوو
پەكاتە نەتى نوپۇزى جەۋنى پەمەزان ياقوربانى بۇ ئەھيتەت وەلەدوای
- الله اكبر سى نوپۇزدا بەستىن پېتىش خولندى سورەتى فاتىحە لەپەكاتى
يەكەمدا ھەوت جار - الله اكبر - ئەكرەت وەلەتتوان ھەموو - الله اكبر - يەكدا
ئەمە ئەخولنەرتى ، سبحان الله والحمد لله ولا إله إلا الله والله اكبر ،
وہلەگەل ھەموو - الله اكبر - يەكدا دەست بەرز ئەكرەتەوہ ھەتا ئاستى
شان ، بەلام لەپەكاتى دووہمدا پېتىنچ جار - الله اكبر - ئەكرەت ھەروہكو
پەكاتى يەكەم « سبحان الله والحمد لله ولا إله إلا الله والله اكبر »
ئەخولنەرتە ھەردو دەست بەرز ئەكرەتەوہ • دوای نوپۇزەكە ووتار خولن
«خطيب» دوو ووتار ئەخولنەتەوہ بۇگوپكران ھەروہكو نوپۇزى ھەينى •

سوننه ته - الله اكبر - بكریت نه شهوه كانى جهۇندا بۇ جهۇنى
 رومەزان دواى ئاوا بوونى خۇر شەوى جهۇن الله اكبره ئەكریت هەتا
 نوپۇزى بەيانى ئەكریت ئىتر كۆتايى بىن ئەھىتریت •
 بۇ جهۇنى قوربان لە بەيانى پۇزى غارەفەوه دەست ئەكریت
 بەوونى - الله اكبر - هەتا سىپۇز دواى جهۇن لەكاتى پۇز ئاوا بوون
 لەپۇزى سىپەمى جهۇندا كۆتايى بىن ئەھىتریت وه بە ھەموو ەھو
 ئەكاته پىنچ پۇز •

وه شىووى ووتنەكەش بۇھەردوو جهۇنەكە بەم جۆرە ە :

سىجار

• الله اكبر - الله اكبر - الله اكبر - وه يەك جار - لا إله إلا الله
 الله اكبر الله اكبر والله الحمد - •

نوپۇزى پۇز گىرانو مانك گىران

ئەم نوپۇزە سوننەتن ھەركاتىن خۇر يان مانك بگىرەن ، ونەستى
 نوپۇزى مانك گىرانو پۇز گىرانى بۇ ئەھىتریت وەلەپاش نوپۇز داپەستىن
 سورەتى فاتىھە دەخوئىتریت ئىنجا ئەجىتە پكوع وەلەپاشان كە
 ھەلسايەوه لەپكوع دووبارە سورەتى فاتىھە ئەخوئىتریت ئىنجا ئەجىتەوه
 پكوع وەلەپاشان ھەل ئەستەوه لەپكوع سوچدە دەبریت ئەمە پكاتى يەكەم بوو
 پكاتى دوومىش ھەرىم جۆرە دەكریت ، وسوننەتە ئەم نوپۇزە بەكۆمەل
 بگىرەن بۇ مانك گىران پىش نوپۇز دەتك بەرز ئەكائەوه بەلام بۇ نوپۇزى
 خۇر گىران پىش نوپۇز پىتوئىستەدەتك بەرز ئەكائەوه • وەپاش تەواو بوونى
 نوپۇزە كان پىش نوپۇز دوو ووتار ئەخوئىتەوه وەكو ووتارە كانى نوپۇزى
 ھەينى •

نویژه بارانہ

نویژہ بارانہ سونہ تہ لہ گاتی پتو سیتدا ئەگەریاران نەباری ئەم
نویژہ دووبارەو سەبارە بکەیتەو . بۆ ئەم نویژە ئەبێ پێش نویژ
فەرمان بەدا بەخەلککە گەوا سە پۆژ بە پۆزووبین لەسەرەتادا وە بۆ
پۆژی جوارەم ئەچنە دەرمەو بۆنویژە گە تەوبە بکەن لە گوناھو تاوان
وەچاگەو خەیر بکەن وە مافی وەحق وە مافداران بەدەنەو ، وە دلیان بەرامبەر
یەکتەری پاک بکەنەو ، وە کاتی پۆیششتن بۆنویژە گە پۆنە دەرمەوی
شارەگەیان یاد بکەن وە شتەوی پۆیششتە گەیان بە گزی ولارەمەلی
یەو پێت وە بە بەرگیتی کۆن وە داپاوەو . منال و پیر و لێقە و ماو و ەروەھا
نازەلیش لەگەل خۆیان بێن .

حەزەرەتی - عومەر - پەزای خۆی لێ بێ - ئەم نویژە ی بەجێ هێنا
سالتیک ئەدوای کۆچی دوا ی پێشەمبەر - صل الله علیه وسلم -
حەزەرەتی - عومەر - پاپایەو لەخوای گەرە فەرەوی خوا بە سالی بار
بێ بارانی بوو لە بەرخاتری پێشەمبەر بارانێ بۆ یارانە دین ئەم سالتیش
لە بەرخاتری - عەبباسی - مامی پێشەمبەر - بارانسان بۆ بیاریتە خوای
بە بەزەمی نزاو پاپانەو گە وەرگرتو بارانیان بۆباری .

نویژە بارانە دوو پکاتە وەک نویژی جەژنەکان دەکرێت ئەدوای
بەجێ هێنانی نویژە گە پێش نویژ دوو ووتاریان بۆ ئەخوێتەو لەووتاری
دووەدا پوونە گانە قیبلەو زۆر ئەپاڕیتەو ، وە بەر ماله گە پاستو
چەپ بکات بێدا بەسەر شانییدا ، نویژ کەرەکانیش وەک پێش نویژ
بەر ماله گەیان بکۆن ەو بەر سەو شتەو یە بێتتەو ەو تە ئەگە پێتەو
بۆ شارەگەیان .

نوڤڙي نه خوش

هەر کاتیک که سټیک نهیتوانی نوڙ به پټوه بکات له بهر پیری یان
نه خوشی ، بژی ههیه به دانیشتموه نوڙ بکات به گوږه ی توانای خوی
پکوع و سوجه به جن به پټن . له گهر له سهر نه نیشته نهیتوانی
به پراکشانه وه پال که وټنه ده توانی بیکات به شپوه یی ههردوو قاجی
هرویان بکاته هروگه وه پال که وټه وه به سهری نیشماره بکات بۆ پکوع
و سوجه . نه گهر بهم شپوه یهش نهیتوانی به دل و به خه یال به جنی
به پټن . پټو گه وری نوڙ له نایینی ئیسلامه بهم شپوه یهیه به هیچ
جۆریک پیکه نه دراوه به نه کردنی .

نوڤڙي مردوو

پټش ئهومی پټینه سه نوڤڙي مردوو به پټویستی نه زانین
دهرباره ی مردوو شتیك بامی بکهین .
بۆ هه موو که سټیک سونه ته ژۆر بیر له مردن بکاته وه ، وه خوی
بۆ مردن ئاماده بکات به ته و بهو گه پانه وه له گه ناھی وه ههر ستهم و
ژۆرداری یه کی کردوه به رامهر به خه لك داوای ئی بووردنیان ئی بکات و
ماهی خویانیان بهاته وه ، وه یا گهردی خویان یی ئازاد بکات ، وه نه گهر
که سټیک یی نه رمانی خوای کردبوو با بکه پټه وه وازی ئی به پټن
وه به شیمان پټه وه له و کردوه چهوتانه ی که کردویه تی وه خوی ئاماده
بکات بۆ خوا به رستی ، به راستی له مانهی که با سمان کردن بۆ نه خوش
ژۆر تر پټویستو گرنکه بژی چونکه له مردنه وه نزیکه .
نه گهر یه کتیک له مردن نزیك بووه وه سونه ته به لای راستیدا
پا بکیشی هرووه قیبله وه نامۆگاری بکریه به پټنانی شایه تمانو

ھىتائى باۋمى بەتەنبايى خوا واتە ووتنى ، لا إله إلا الله ، ۋە سۈننەتە
سۈرەتى ياسىنى بەسەردا بخۇزىت ۋە قىسەى خۇشى بۇ بىگىرىت
ھەركاتىك گىيانى دەرچو ھەردوۋچاۋى لىك بىرىت ۋە چەناگەى ھەل
بەستىرىت بۇلەۋمى دەمى ئەكرەتە ۋە ئەندامەكانى لەشى پاكىشىرىۋ
پەك ۋېتەك بىكرىن ئىنجا بەشتىكى تەك داپۇشرىت ۋە شىتىكى قورس
بىخىتە سەر سىكۋە لەشۋىنى شىتى دابىرى پۈۋ بەقىبلە لەدۋاى
ئەۋەپۇشاكى لىدا ئەكەرى .

ئەمانەى كەباس گران پىۋىستە لەسەر دىلسۆزىرىن كەسى مردوۋەكە
ھەلسىن بەكرىدىان بۇلەۋمى ئەكەرمردوۋەكە كەم كۈپىيەكى تىدابوۋ
بىككەنە بىرى ئەزائى .

شىتىنى مردوۋ كىن كىردىنى نوپۇ لەسەر كىردىنى بەخاك سىاردىنى
فەرزى دىكەيەن واتە ھەندەك لەكەلى مۇسلمانان يان مۇسلمانىك
ئەمانەى بەجى ھىتا فەرزەكە لەئەستۋى مۇسلمانانى تر لائىجىت بەلام
ئەكەر كەس نەبوۋ ھەلسىن بەجى بەجى كىردى ئەمانە ھەمۈ مۇسلمانانى
ئەۋەدوۋ بەرەتاۋان بارئەن .

چۈنەتە شىتىنى مردوۋ

پىۋىستە لەكەتە شىتىنى مردوۋدا ھەرجى پىسىيەك بەلەشىۋە ھەيە
بەئار لا بىرىتە بشۆررىت ، ئىنجا ھەمۈ لەشى مردوۋەكە تەپپىن
ئاۋى بەسەردا بىتەخوارەۋە ، ۋە پىۋىستە ۋە ناكات كەمردوۋشۆر
بىلىت - نىتە ئەم مردوۋە ئەشۆم - بەلام سۈننەتە ئەكەر مردوۋەكە
ئادەمىزادى بى باۋمى بىشۋا لىتە شىتىنى بۇ بىئىت بىن گومان مردوۋ
ئەكەر بەلاۋىش خىگە بىت ھەپىۋىستە بشۆررىت ، لەكەتە شىتىنى
مردوۋدا جۋاتىر ۋايە ئەۋمردوۋە لەجىگەيەكى چۆلدا دابىرىت

وەدايۇش رېت وە پىتۈستە تەنھا مزدو شۆرە گەو يارمەنى دەرى مزدو
 شۆرە گە لەلای بېتىننەو ، وەخەلگى تر دەورى چۆل بگەن ، ئىنجا مزدو
 شۆرە گە دەستى چەبى چەند جارېك لەمەيتىت بەسەرسكى مزدوۋە گە داو
 چەند جارېك دووبارەى بگاتەوۋە بۆ ئەۋەى ئەگەر شىتېك لەسكىدايىن
 بېتە دەرمە ، ئىنجا پاشو پېشى بەجوانى بشۆر رېت وە مزدو شۆرە گە
 دەست كېتىش بگاتە دەستى پاش ئەۋەى گە پاش و پېشى مزدوۋە گەى
 خاۋىن كەرمەۋ دەست كېتەكەى بگۆر پېت ئىنجا دەم و لووتى بەك
 بگاتەۋە ، وەزىر نىنۆگە كالى خاۋىن بگاتەۋە ئىنجا دەست نوۋى
 مزدوۋە گە ئەشوات لەسەرىۋە دەست بېگات بەشتى ، وەسوننە تە
 لای راستى پېتىش بىغات ، ئەگەر پارچە بەك لەلەشى بوۋىتەۋە ئەبى فرى
 نەدرېت و بىغرىتە وە ناۋ كەنەكەى . وە ئەبى مزدو شۆرە گە
 وەرى كېتىدۇ بېخاتە سەرلای راستى چەبى وە بەباشى ھەموو ئەندامە كالى
 لەشى بشوات وەلە سەرەتاي شىنەۋە شىتېكى بۆن خۇش بەكار بېتىن
 ئىنجا ناۋىكى پاك بگىرېت بەسەر ھەموو لەشىدا وەسوننە تە سى جىار
 ناۋ بگات بەسەر لەشىدا ، ئەگەر لەدۋاى شىتنى مزدوۋە گە ھەر شىتنى
 لەپاش و پېتىش ەۋە دەرجوۋ ياخوۋىن دەرجوۋ ئەبى دووبارە مزدوۋە گە
 بشۆر رېتەۋە ، ئەگەر مزدوۋە بەك بىندار بوۋ خۇىنى ئەۋەستايەۋە
 پىتۈستە ھەۋل بەدرېت بۆ بەستى بىرەنە گە بەھەر ھۆيەك بېت .

بىن گومان ئەبى پياۋى مزدو پياۋ بېشوات وە ئافرە تېشى ھەر ئافرەت
 بېشوات ، بەلام مېرد بۆى ھەيە ژنەكەى خۇى بشوات بەھەر جى دەست
 كېتىش بگاتە دەستى . ئەگەر پياۋ يان ئافرەت گەسى «مەھرەم» ئەبوۋ
 بىيان شوات ئابىن پياۋى بېگاتە «نامەھرەم» ئافرەت بشوات ، يا ئافرەتى
 بېگاتە پياۋ بشوات بەلكو لەۋكاتەدا پىتۈستە تەيەممۇيان بۆ بگىرېت
 مزدو ئەبى خىزى خۇى بېشوات ئەۋەى گەۋزۇر نىزىكەلى يەۋە .

كفنى مردوو

باشترین كفن بۆياو سىن كفنه بىلام تاجوارو پىنجىش ھەر
دروستە ھەروھە پۇتافىرەتېشى چاكتىروايە پىنج كفنى بۆ بىكرىت .
بۆ پياو و بۆ ئافرىت ئەگەر سىن كفنىيان بۆ بىكرىت ئەبىن ھەر
سىكىيان و ھەابىن ھەر يەكەيان داۋىشەرى لەشى مردووگەبىن ، ئەگەر
پياو پىنج كفنى بۆكرا بادوانىيان كراس و مېزەدىن وەبۆ ئافرىتېشى
دوانىيان لە ئالەبىن واتە داۋىشەرى ھەموو لەشى وەسىيالىشى دەرىپىن بىن
كەلەناوكىيەو تا سەر ئەزىزى بىكرى وەسەر بۆش و كراس بىن وەسونەكەبۆ
مردوو كفنى سىبى بۆ بىكرىت وەپىتويستە كفنى مردوو لەوماكە بۆى بىكرىت
كەبەجىنى ھىشتىوۋە ئەگەر مالى ھەبوو ، ئەگەر مالىشى ئەبوو خەزىنەى
موسلمانان بۆى ئەكات ئەگەر ئەويش ئەبوو خىر خوازىك بۆى بىكات
ئەگەر ھەر ئەويش ئەبوو ئەوا كۆمەلى موسلمانان بىخىرى خۇيان
بۆى ئەكەن .

ئىنجا ئەو كىنالى كەباسمان كىرىن يەك لەسەرىكە دائىخىرىنو
مردووگەيان ئىيا ئەپىچرىنەو ، وەسەرەوخوار ئەبەستىرى وەك
پىشتىق ئىنجا كەخرايە ئاوكۆپەكەو ئەبىن بە سىتراوكان بىكرىنەو .
پىتويستە مردوو زووبىرى بۆكۆپىستان وە ئەبىن موسلمانان بەشەدارى
يەكەن ئەكاتى بىردىنى بۆكۆپىستان باش وايە خەلكەكە ئەبەر دەمىيەو لەنزىك
مردووگە بىرۆن بەپىوۋە وە سىلاوات بىدەن لەسەر كىيائى ياكى پىتەمبەر -
صل الله عليه وسلم - وەلەدوای ناشىتى ھەر كەسىن بۆخۆى دوغاي خىرى
بۆ بىكات .

بىر گومان مردوو ئاگادارە بەپۆىشتىنى ئەو خەلكەكە لەگەلدا ، چونكە
پىتەمبەر - صل الله عليه وسلم - جارىكىيان ئامادەى ناشىتى مردوۋىك
بوۋىكەنى كەلەلەوۋە لەرموۋى ، ئەلەى ئەلەكەكانان ئەبىستىن ئەم مردوو .

چۆنیه تی بهجی هیئانی نوژی مردوو

نوژی مردوو فهرزی - کیفایه - یه واته کلامه لی موسلمانان
هموویان بهرپرسیان له له کردنی نوژی مردوو بهلام تهگر به کتیک
له موسلمانان نوژه کای کرد فهرزه که له سهه له وانی تر لانه جیت .

نوژی مردوو بهم جۆره له کریت :

ئه بن مردوو که له بهردم نوژی که ره که دا بیت ، نوژی که ره که
له پستی مردوو که وه دوو به قیبله له وهستی و له لیت :

نیتم ههیه نوژی ئهم مردوو له کهم به فهرزی - کیفایه - بخوا
- الله اکبر - ئینجا سورده تی فاتحه له خوین و دوو باره دهستی
به ره له کاته وه و له لیت - الله اکبر - ئینجا سلاوات له دات له سهه
پهقه بهر بهم جۆره :

« اللهم صلّ علی محمد وعلی آل محمد كما صليت علی ابراهیم
وعلی آل ابراهیم وبارک علی محمد وعلی آل محمد كما بارکت علی
ابراهیم وعلی آل ابراهیم فی العالمین انک حمیدٌ مجید » ئینجا دوو باره
دهست به ره له کاته وه و له لیت - الله اکبر - ئینجا دوو عا له کات به
مردوو که بهم جۆره : « اللهم اغفر لیحیینا و میییینا و شاهیینا
و عالیینا و صغیرنا و کبیرنا و ذکرنا و انشانا اللهم من احييتنه منا
فاحییه علی الاسلام و من توفیتنه منا فتموتنه علی الايمان اللهم اغفر
له وارحمه » ئینجا ئهم جارهش دهست به ره له کاته وه به ناستی
شانیو - الله اکبر - ی چوارهم له کات له دوا ی کردنی - الله اکبر - ی
چوارهم بیتس سهلام دانه وه ئهم پاره وه بهش له خوینیت : « اللهم
لا تحرمنا اجره » و لا تکتینا بعده » و اغفر لنا و له ، ئینجا سهلام
له داته وه و کو سهلام دالهومی نوژه کانی تر بهلام تهگر مردوو که

مندال بو ئىسىم پادىپانە دەپمەش ئىخوتىرىت : « اللهم اجعلنه فطرا
 لا بنويه وسلفا وذخرا وحطة واعتبارا وشفيعا وثقلا به
 موازينهما والمرغ الصبر على قلوبهما » بىن گومان ئەگەر مردوۋە كە
 مىنىنە «مۇت» بو ئەين پادىپانە كان «الضمان» بگۇپىن بۇمىنىنە
 بۇنىمۇ ئەجىيانى پادىپانە «ئە» بووتىرىت «ئە» دەھەرومەھا
 بۇ ئەوانى تىرىش .

نۆۋىزى پىيوار

« يَرْيَدُ اللهُ بِكُمْ الْيُسْرَ وَلَا يَرْيَدُ بِكُمْ الْعُسْرَ »

لە كاتىپكە كە كەسىك بېجىت بۇ پىكايەكى ھەللى دور ئەتوانىت
 نۆۋىزە كىلى كورت بىكەتەۋە ، دەكورت كىرەۋە تەلەپ ئەنۆۋىزە
 چوار پىكايە كەلە ئەكرىت واتە نۆۋىزە « نىۋەۋۇ عىسرو خوتقان » كورت
 كىرەنەۋەش ئەۋىيە لىجىيانى نۆۋىزە چوار پىكايە كەلە دوو پىكات بىكرىت
 ۋە لەنۆۋىزە «تېۋارەۋ بەيانياندا» كورت كىرەنەۋەنىيە .

ئەگەر كەسىك لەشارىپكەۋە يان لەدئىيەكەۋە بەپىي كەۋە ئەۋە
 دەست پىن كىردى كەشتەكەي لەسەرەتاي دەست پىن كىرەنەۋە لەسنورى
 شارەكە يان دئىكەۋە . ئەگەر كەسىك لەكەشتەكەيدا نىيەتى ۋاپوۋ لەۋ
 جىكايە دائەنىشى كەۋى ئەۋوات ھەتتا چوار پۇۋبۇي ھەيە نۆۋىزە كورت
 بىكەتەۋە ، كاتى گەيىشتەجىن ۋەپۇۋى چوۋنى بۇئەۋ شۆپىنە ۋەپۇۋى
 كەپانەۋەي لەۋ شۆپىنە لەچوارپۇۋە كە ئازمىرىت . ئەگەر لەۋ شۆپىنە
 بەنيازى كەپانەۋە دائىشت واتە ھەركاتىك ئىشەكەي بۇيىك ھات
 بىكەپتەۋە ئەۋە ھەتتا ۱۸- ھەۋدە پۇۋ كورت كىرەنەۋەي نۆۋىزى
 بۇدروسە .

بەلەي ھەندى لەزانا يانى «شەرەۋە ۋە ئەم ھەۋدە پۇۋە بۇكەسىكە
 كەبۇ شەپ كىردىن بېجىت ئەك كەسىك بۇ باۋرگانىۋ شتى تىرپوات ئەۋە
 ئاچوار پۇۋ بۇي دىروسە بەلەم ئەگەر زانى لە چوار پۇۋ زىاتى ئەمىنىتەۋە

ئەو كورت كۈرئەمەي بۇنىيە ئەوپىكا دورى كە دروستە نوپۇزى تېدا
 كورت بىر تېمە - ۴۸ ميل ھاشىيە ھەرچەنلە ئەم ماۋىشەشەكائىكى
 كەم بېرپىت . لەبەر ئەمەي نوپۇز كورت كۈرئەمە بار سووك يەكە
 لەلەين خوارە بۇ بەلەكەنى .

ئەو كەسەي كە نوپۇز كورت ئەكەنەم ئەين لەسەرەتەي گەشتەكەيەم
 مەبەستى جىگايەكى ديارى كراوېت كەواتە كەستىك بىن مەبەستە ديارى
 كۈرئەي جىگايەكى زانراو بىكەپىت ۋەكو كەپۇك «سپاخ» كورت كۈرئەمەي
 نوپۇزى بۇنىيە .

ئەگەر كەستىك سەرباز بوو بەلەرمەنى كۈرەكەي پۇشست بۇ
 شوپىتەك ئەي زانى بۇكۇن ئەچىن ۋەپىكا كەشى مەرجى كورت كۈرئەمەي
 تېا بوو دروست نىيە سەربازەكە نوپۇز كورت بىكەنەم بەلام ئەگەر
 سەربازەكە نىيەتى مەو كورت كۈرئەمەي ھىنسا ئەو كاتە دروستە بۇ
 نوپۇزى تېا كورت بىكەنەم .

ئەگەر كەستىك پىگايەكى دورى كۈرئە بەر پىش ئەمەي بىكەنە چىن
 نىيەتى گەلەنەمەي ھىنسا ئەمەي كورت كۈرئەمەي بۇنىيە گەشتەكەي
 كۆتايى دىت ، ئەگەر نىيازەكەي كۆپى ۋەبە پى كەوت بۇ ئەو جىگايە
 ئەمەي سەرتەي پىكا پىپىنىكى تازەيە لەۋنەم سەرتەي گەشتەكەي بۇ
 دانەمەزىتەم .

ئەگەر ئافەتەك بەين ئەرمەنى مېردەكەي چوو بۇ كەشتىك كورت
 كۈرئەمەي نوپۇزى بۇنىيە ، ئەمەي كەسەي كە نوپۇز كورت ئەكەنەم ئەين
 لەۋاي «لەپشتى» كەستىكەمە نوپۇز بىكات كەئەو كەسە نوپۇز كورت
 ئەكەنەم ، بەلام دروستە لەپشتى كەستىكەمە نوپۇز بىكات كەئەو پىش
 نوپۇزەكەنى بەكورت كۈرئەمە بىكات ۋەپىتەستە ۋەمەرج دانراۋە بۇكورت
 كۈرئەمەي نوپۇز لەكەتى نوپۇز داپەستەنلا لەكەل ۋەتەنى «الله اكبر» دا نىيەتى
 كورت كۈرئەمە بېپىت ۋە كورت كۈرئەمەي نوپۇز لەكەشتە خىرى
 زىاتەرە لەتەۋاۋ كۈرئەي نوپۇز .

كۆكرىنەۋى نويزەكان

كۆكرىنەۋى نويزەكانى ئىۋەپۇۋ غەسەر دروستە پىش بىرىت يان
دوابىرىت پىش خىستى ئەۋە نويزى غەسەر پىش بۇلاى نويزى ئىۋەپۇ،
دواخىستىش ئەۋە نويزى ئىۋەپۇ بىرىت بۇلاى نويزى غەسەر ۋە ھەروەھا
لە نويزى ئىۋارە ۋە ئىنايشدا كۆكرىنەۋە دروستە بەھرىجىك كەئە
پىكايە لەدوۋ قۇناغ كەتر نەبىت پىكومان كۆكرىنەۋى نويز بۇكانى
بىرىنى پىكايەكى دورۇ ئەپىت .

بۇ دروست بونى پىش خىستى نويز سىن مەرج پىۋىستە :

۱ - لەپىشەۋە دەست بىكات بە نويزى يەكەم ئەگەر ھەردوۋ
نويزەكەى كىردو بۇ دەركەوت نويزى يەكەمى بەتال پوۋە ئەۋا نويزى
دوۋەپىش بەتال ئەپىتەۋە ئەپن ھەردوۋ نويزەكە بىكاتەۋە .

۲ - نويز كەر ئەپن نىەتى كۆكرىنەۋى ھەردوۋ نويزەكە بەپىت
ۋەچىكاي ئەۋلەتەش سەرەتاي نويزى يەكەميان پىت .

۳ - دەۋالەتە ۋاتەكانى ژۇر نەخاتە ئىۋان ھەردوۋ نويزەكەۋە با
بىانوشى ۋەزە ھەپىت ۋە لەكرىنەۋە بەشپەۋى يەك نويزىن ئەگەر
كانى ژۇركەۋە ئىۋان ھەردوۋ نويزەكەۋە با بىانوشى ھەپىت ئەۋە
پىۋىستە نويزە دوۋەكە دوابىرىت بۇكانى ھاننى نويزەكە
ۋە كۆكرىنەۋى بۇناپن .

ئەگەر كەستىك بەتەپەموم نويز بىكات كورت كرىنەۋە شى بىق
دروستە ، ئەگەر يەكەن دوۋنويزى كۆكرىنەۋە لەدۋاۋى دا زانى كە
پاپەيەكى لە نويزى يەكەم نەكرىدە ئەۋە ھەردوۋ نويزەكەى بەتال ئەپنەۋە
ئەپن سەر ئەنۋى ھەردوۋ نويزەكانى بەكۆكرەۋە بى بىكاتەۋە .

له کاتیکدا ئەگەر نوێژی یەکەم برا بۆلای نوێژی دووەم لهو کاتێک
تەرتیب و دیزکردن و یەک لەدوای یەک و نیستی کۆکردنەوە پێویست
نێیە ، بەلام دوو هەستنی نوێژی یەکەم بەنیەتی کۆکردنەوە لەگەڵ نوێژی
دووەمدا پێویستە نوێژی یەکەم کاتێکی پانەبووردوو بیت .

نوێژی ویستەفەری «صلاة الاستخارة»

پەموشتی خاوەن باوەڕ وایە لە هەموو پروداویکی ژيانیدا پشت
تەبەستنی بەهێزو دەستلانی بەرورەدگاریەوه ، باوەڕی وایە هەرچی
ویستی خۆی لەسەر ئەبن پرودادات بەهێز ژيانیدا ، کاتیک پروداویکی
ناسۆر پرۆی ئێ بکات یەكسەر خۆی ئەگەییشتە مەلەندی چارە
سەرگردنی ئەو نەخۆشییە دەروونپانەیی کە تووشی بوون ئەویش بریتیە
لەهەلکرتنی دەست نوێزو چوونە ناو نوێژەوه .

پێغەمبەری پێشەوا مان - صل الله علیه وسلم - هەر کاتیک
پروداویکی ناسۆری تووش بووینت خێرا دەستی کردووە بە نوێزکردن
چونکە نوێزکردنی راستی هەموو تەنگ و چەلەمەییکی ناسۆر و ئێشو
ئازادێکی نا هەموار لەیادی خاوەن باوەڕ تەبەتەوه . ئەگەر خاوەن باوەڕ
داخوازی یەکی هەبوو بیهێنی لەخوای گەورەیی بخوازی ت ئەبن
لەسەرەتای داخوازی یەکیەوه یەپووەندی بکات بەبەرورەدگاریەوه
بەدەبەستنی نوێز . بۆیە پێغەمبەری خوێش و ێستمان - صل الله علیه
وسلم - پێکای فێرکردوین بۆداوا کردنی داخوازی یەکالمان وەبەم
شێوەیە فەرموو یەتی :

«عَنْ - جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا - قَالَ : كَانَ رَسُولُ
اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يُسَلِّمُنَا الْاِسْتِخَارَةَ فِي الْأُمُورِ كَمَا
يُسَلِّمُنَا السُّورَةَ مِنَ الْقُرْآنِ . إِذَا هَمَّ أَحَدُكُمْ بِالْأَمْرِ

فَلْيَتَرَكُنَّ رَكْعَتَيْنِ ثُمَّ لِيَقْتُلْ : اللَّهُمَّ إِنِّي اسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ
وَأَسْتَعِينُكَ بِقُدْرَتِكَ وَأَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظِيمِ فَإِنَّكَ
تَقْدِرُ وَلَا أَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلَا أَعْلَمُ وَأَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ . اللَّهُمَّ
إِنْ كُنْتُ تَعْلَمُ أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ
أَمْرِي فَأَقْدِرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ وَإِنْ كُنْتُ تَعْلَمُ
أَنَّ هَذَا الْأَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ أَمْرِي فَاصْرِفْهُ عَنِّي
وَاصْرِفْني عَنْهُ وَاقْدِرْ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ كَانَ ثُمَّ أَرْضِنِي بِهِ - قَالَ
وَيُسْتَسْتَجَابُ لَهُ - » *

واژه : لهجایی کوی عه بوللاره - په زای خوا بیان لئ بڼ -
کیراوه تهره فهرموه تی پتفه مبر - صلی الله علیه وسلم - فیری
نویزی « ویسته فیری = داخوازی چاکه هی نه گردین بۆ فرمانیت که
مه بهست بیت ههروه کو چۆن فیری سوره تیک له قورثانی نه گردین .
پنی نه فهرمووین هه رکایتیک خه یالی کرداریکتان کرد دوو رکات نویزی بکن
به نیه تی سوله تی « لیستیخاره وه له دواي نویزه که لهم پاره وه به بخوین
« نهی خوایه من داوات لئ نه کهم سینهم گوشاد بکه به چو نیه تی
نهو نیازهی واله دلما چونکه هه زانیاری تویه شاره زای هه مو
کرداریکه ، وداوا له تۆ کهم فهرموویری لهم کارم بۆ دیاری بکه بیت
وه داوا له گه وره بیت نه کهم چونکه تۆ نهی خوایه به دهسه لاتی به سه
هه مو کاریکدا منی بهنده بڼ دهسه لاتو نه زانم ، ناگاداری هه موو شتیکی
منی ، منی بهنده بڼ ناگام مه گهر به زه یی تۆ ناگادارم بکات ، وه تۆ
زانای هه ره بهرزی په نامه کی په کانی نهی خوایه : نه گهر تۆ نه زانی لهم
داخوازی یه فهرموویری پتوه یه بۆ ئایینم وه بۆ پاشه پۆرم
بۆم دیاری بکه ، وه بۆم ئاسان بکه ، له پاشان خوشیو هیمنی
تیادیاری بکه . وه نه گهر نه زانی نهی خوایه لهم داخوازیه بڼ

سودو حله يه بۆنايىنمۇ زيانمۇ باشەپۇڭم، ئېنى دورۇ خەرمۇ ، وەمىش
 لەو بەدوورگە وەپۇم ديارى بگە شىتلىك نەپو پېرۇزى تېدايىت وەپازىو
 دلنىام بگە لەوشىتى كەپىم ئەبە خنى ،
 لەدوای تەواوېوولى داخوازى پاپانەوۋە كە ئەبى ناوى داخوازى يەكە
 بېرېت ئېتر ئەگەر خواى گەورە ئارمۇوى لى بېت داخوازى يەكە جى
 بەجى ئەكات .

كېنووش بردن «السجدة»

گەورەترىن و بەرزترىن بەندايەتى بەندە بەرامبەر بەپەرۋەردگارى
 كېنووش بردنە ، چونكە ئادەمىزاد كاتىك دەمۇ چاوى نايە سەرمۇوى
 بەنيازى كېنووش بردنەو نىشانەى هەموو بى دەستەلاتى يەكە
 بەرامبەر بەخوا .

ئەگىرى ئەو لە - ئەويان - وە فەرمۇيەتى : بېستم لەپىتەمبەر
 - صل الله عليه وسلم - ئەيفەرمۇ : « عَلَيْكَ بِكَثْرَةِ السَّجْدَةِ فَإِنَّكَ
 لَنْ تَسْجُدَ لِلَّهِ سَجْدَةً إِلَّا رَفَعَكَ اللَّهُ بِهَا دَرَجَةً وَحَطَّ بِهَا عَنْكَ
 خَطِيئَةٌ » (۷۰) واتە : لەسەر تۆبى كېنووش بردنى زۆر ، تۆبىت هەر
 كاتىك كېنووش بەریت بۇ پەرۋەردگارت . پەلت بىنى بەرز بېتەموو
 تاوانت لەسەر لاچى . وە هەروەھا لە - ئەبى هورەيرەو - ئەگىرى ئەو
 كە پىتەمبەر - صل الله عليه وسلم - فەرمۇيەتى : « اقرب ما يكون
 العبد من ربه وهو ساجد فاكثروا الدعاء » (۷۱) واتە : نېكىترىن كاتى
 بەندە لە پەرۋەردگارىوۋە كاتى كېنووش بردنە كەوانە زۆر بېاپانەوۋە
 لەكاتى كېنووش بردنە .

۷۰ - رواه احمد ومسلم وأبو داود .

۷۱ - رواه احمد ومسلم وأبو داود .

به شه گانی کړ نووش بردن

۱ - کړ نووش بردنی نوږده کان : وه کو له ورو پټش له باسی
نوږده گاندا باسمان گرد *

۲ - کړ نووش بردنی لڼ ټټک چوون د سجدة السهو ، و هله کړدن
له نوږده پټش نه وې سلام بدرېته وه له نوږده دواي خوږندنې ته حیات
دوو کړ نووش لڼ ټټک چوون نه بریت ه ورو ووه کو کړ نووش نوږ ووه کو
له پټشه و باسمان کړد لڼم کړ نووشه دا نه و تریت : د سبحان الذي
لا یسئوها ولا ینام *

۳ - کړ نووش سوپاس کړدن د سجدة الشکر : کاتیک لڼم
کړ نووشه نه بریت که نازو نیحه ټټکی په ورو مردگارت نووش پوو بیت :
« عَنْ - ابی بکر - رضي الله عنه - ان النبي - صلى الله عليه وسلم -
کان إذا اتاه امر " یسئره " أو بشر " به " خرو مساجدا شکرا له
تمای ، (۲۶) واته : نه بوبه کړ - په زای خواي لڼ بن - بزمان نه کټر پټه
وه که پیغه مېر - صلى الله عليه وسلم - هر کاتیک فرمانی کی ئاسمانی
بق بهانایه پښ خوښ حانی بگردایه یامزده ی تیا بوايه کړ نووش سوپاسی
نه برد بق په ورو مردگار *

۴ - کړ نووش پږ لڼ گرتن : که خوا له قورئاندا باسی کړدوه نه و
کړ نووشه بوو که فریشته کان بردیان بق ئادم پیغه مېر - صلى الله
عليه وسلم *

۵ - کړ نووش خوږندنې قورئان د سجدة التلاوة : بردنی لڼم
کړ نووشه سونډه ته بق قورئان خوږن و نه و کسه ش که گوئی له خوږندنې
بیت : د روي عن - ابن عمر - رضي الله عنهما - قال : کان رسول

۷۲ - رواء الخمسة إلا النسائي *

الله - صلى الله عليه وسلم - يقرأ علينا القرآن فاذا امير بالسجدة
 كبس وسجد فسجدنا، (۷۳) واته : نه گير نه وه له - کوپی جهزده تی
 عومره روم - دهزای خویان لی یز - فهرموویه تی پیغه مبهری خوا - صلى
 الله عليه وسلم - قورئانی نه خوینده وه به سهر یتیمه دا هه رکاتیک فهران
 به درایه به که نوش بردن له نایه ته کانی قورئاندا پیغه مبهری خوا ه الله
 اکبر هی نه کردو که نوشی نه برد ، یتیمه ش کرنوشمان نه برد له که لیا .

نهو شوینانه ی که پیویسته له کاتی خویندنی قورئاندا که نوشیان
 نیا ببریت - ۱۵ - شوینه له قورئانی پرورددا .

له کاتی خویندنی قورئاندا هه رکاتیک قورئان خوین یان گوئی گری
 قورئان گه ییسته به کتیک لهوشوینانه پیویسته که نوشی قورئان خویندن
 بهن قورئان خوین و گوئی گری قورئان .

ده نه مانه ی خواره وهش نهو شوینانه ن :

- ۱ - سورہ تی - الرعد - نایہ تی - ۱۵ -
- ۲ - سورہ تی - النحل - نایہ تی - ۴۹ -
- ۳ - سورہ تی - الأعراف - نایہ تی - ۲۰۶ -
- ۴ - سورہ تی - الامراء - نایہ تی - ۱۰۷ -
- ۵ - سورہ تی - مریم - نایہ تی - ۵۸ -
- ۶ - سورہ تی - الحج - نایہ تی - ۱۸ -
- ۷ - سورہ تی - الحج - نایہ تی - ۷۷ -
- ۸ - سورہ تی - الفرقان - نایہ تی - ۶۰ -
- ۹ - سورہ تی - النمل - نایہ تی - ۲۵ -
- ۱۰ - سورہ تی - السجدة - نایہ تی - ۱۵ -
- ۱۱ - سورہ تی - ص - نایہ تی - ۲۴ - بہ لام بہ لای پششہوا شافعیہ۔
وہ ثلثمہ سوجدہی ناوی چونکہ سوجدہی شوکرہ
- ۱۲ - سورہ تی - فصلت - نایہ تی - ۳۷ -
- ۱۳ - سورہ تی - النجم - نایہ تی - ۶۲ -
- ۱۴ - سورہ تی - الانشقاق - نایہ تی - ۲۱ -
- ۱۵ - سورہ تی - العلق - نایہ تی - ۱۹ -

ئەو دوعاۋ پاپانەۋەيە ش لەكاتی كړنووشی قورئان خویندندا
 ئەووتریت ئەم دوعایەیه که هەزرەتی - عائیشە - پەژای خواى لى بى
 - ئەفەرموویت پتغەمبەر - صلى الله عليه وسلم - له كړنووشی قورئاندا
 خویندندا ئەیفەرموو: سجد وجهي للذي خلقه وخلق سمعه وبصره بحوله
 وقوته، (٧٤) وه هەروەها ئەگێرنەووە که پتغەمبەر - صلى الله عليه
 وسلم - لەكاتی كړنووشی قورئاندا خویندندا ئەم دوعایەى فەرموو: «اللهم
 احطط عني بها وزرا واكتب لي بها اجرا واجعلها لي عندك ذكرا» .

وە لەكاتی كړنووش بردنی سوپاسیشدا «سجدة الشكر» ئەم
 پاپانەۋە ئەخوینتریت: «اللهم لك سجدت وبك امنت ولك
 اسلمت سجد وجهي للذي خلقه وصوّره وخلق سمعه وبصره
 تبارك الله احسن الخالقين» .

وآخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمين .

جمادى الأولى ١٤٠٥

شباط ١٩٨٥

سەرچاوه كان

- ۱ - قورئانى يېرۇز .
- ۲ - صحيح البخارى .
- ۳ - مفتي المحتاج
- ۴ - روح الصلاة
- ۵ - ومعه ندى سەرچاوهى تر

سوپاس گوزاری

له کانتکای دلمهوه پر به دل سوپامی برای به ریزم کاک (عزیر حافظ نذیر)
نه کهم که نه رکی سه ربه شتی کردنی له چاپ دانی نه کتیبه ی گرتنه ستوی
خوی • له خوای گه ووه نه پاپ یسه ووه که پاداشتی بدانه ووه به به هشتی
به رینی خوی (نامینه) •

(عبدالرحمن طه فتح المبین)

ناوهرۆك

لاپهړه	باس
۵	پيشه كى
۷	گړنگى نويز له تاييښى ئيسلام دا
۱۷	چى پيوسته پيش نهوى دهست بگريت به نويز
۱۹	چوونه سه راو
۲۱	غوسل
۲۲	مهرجه كانى غوسل
۲۲	شپڼوى خوشنى پيغمبر (صلی الله عليه وسلم)
۲۲	نوشته نهى كه قهدهغه كراون به له شپسيه وه
۲۳	نوشته نهى كه قهدهغه كراون له سهر نافرته نى حه يزدارو مندا ليوو
۲۴	كورته يه كه له باسى نوشته نهى كه پيسن
۲۶	ته يه موم
۲۶	چو نه تى ته يه موم
۲۸	پايه كانى ته يه موم
۲۹	نو نويزانهى كه به ته يه موم نه كړين كامه يان گيترانه وى نه وى؟
۳۰	ته يه موم به چى هال نه و شپته وه ؟
۳۱	دهست نويز گرتن
۳۳	پيوستى يه كانى فوزه كانى دهست نويز (فرائض الوضوء)
۳۹	سوننه ته كانى دهست نويز
۴۷	نوشته نهى كه دهست نويز يان پښ به تال نه پيته وه
۴۸	نهركانو پايه كانى نويز

ناوه روڭ

لاپه په	باس
۵۶	چه نډوینه په ځه یو فرزه کانی نویژ
۶۰	سوننه ته کانی نویژ
۶۵	نزاو پارانه و کانی دواى نویژ
۷۰	نویژه کانو ژماره ی پرکانه کانیانو کانه کانیانو
۷۱	نویژ به جی به تال نه بیته و ؟
۷۳	نه و شتانه ی که بی هوو ده ن له نویژدا
۷۷	بانک و قامه ت
۸۲	نویژه سوننه ته کانی باش و بیثی نویژه فرزه کان
۸۴	شه و نویژ (صلاة اللیل)
۸۵	نویژی تراویح (صلاة التراویح)
۸۷	نه و نویژه سوننه تانه ی که به هویه که و نه کرین
۹۱	نویژ کردن به کومه ل (صلاة الجمعة)
۹۲	پله و ریژی نویژیک که به کومه ل بکریت
۹۸	نویژی هه یثی (صلاة الجمعة)
۱۰۱	نویژی جه نه کان
۱۰۲	نویژی ږوژ گیرانو مانک گیران
۱۰۳	نویژه بارانه
۱۰۴	نویژی نه خوش
۱۰۴	نویژی مردوو
۱۰۵	چو نیه تی شتنی مردوو
۱۰۷	کفنی مردوو

ناوەرۆك

لاپەره	باس
۱۰۸	چۆنلەن بەجى ھىنانى نوپۇزى مردوو
۱۰۹	نوپۇزى پىيوار
۱۱۱	كۆكردەنەمى نوپۇزە كان
۱۱۲	نوپۇزى ويستەنەپى (صلاة الاستخارة)
۱۱۴	كې نووش بىردن السجدة
۱۱۵	بەشە كانى كې نووش بىردن
۱۱۹	سەرچاۋە كانى ئەم كىتەپە
۱۲۱	سوپاس گوزارى
۱۲۳	ناوەرۆك
۱۲۴	ناوەرۆك
۱۲۵	ناوەرۆك